

Vlaams
Parlement

stuk **1823** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 29 november 2012 (2012-2013)

Ontwerp van decreet

houdende duurzaam gebruik van pesticiden
in het Vlaamse Gewest

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet d.d. 13 juli 2012	13
Advies van de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid	21
Advies van de Minaraad, de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen.....	25
Voorontwerp van decreet d.d. 21 september 2012	43
Advies van de Raad van State	51
Ontwerp van decreet	61
Bijlage bij de memorie van toelichting: Reguleringsimpactanalyse.....	67

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Aanleiding, doelstelling en uitgangspunten

De Europese richtlijn Duurzaam gebruik van pesticiden RL 2009/128/EG, verder verkort geciteerd als Pesticidenrichtlijn, werd goedgekeurd op 21 oktober 2009. Deze richtlijn beoogt een gemeenschappelijk regelgevingskader tot stand te brengen dat tot een duurzaam gebruik van pesticiden moet leiden, door een op voorzorg en preventie gebaseerde benadering. Daarnaast somt de richtlijn ook een aantal maatregelen op om het aquatisch milieu en het drinkwater te beschermen. De link naar de Europese kaderrichtlijn Water is hier duidelijk aanwezig.

De richtlijn vertoont een grote verwantschap met de reeds bestaande Vlaamse regelgeving ter zake, meer bepaald met het decreet van 21 december 2001 houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest (verder verkort geciteerd als Pesticidenreductiedecreet) en het besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2008 houdende nadere regels inzake de reductieprogramma's ter vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest.

Het Pesticidenreductiedecreet wijkt wel op een belangrijk punt af van de Pesticidenrichtlijn: het geldt enkel voor openbare diensten, terwijl de richtlijn uitdrukkelijk om een regeling vraagt van het pesticidgebruik op terreinen die betreden worden door het brede publiek en door kwetsbare groepen.

Naast een uitbreiding van het toepassingsgebied van het Pesticidenreductiedecreet om te voldoen aan de Pesticidenrichtlijn, dringt een aanpassing van het pesticidenreductiebeleid zich ook op voor wat de mogelijkheid betreft om af te wijken van het gebruiksverbod dat momenteel voor openbare diensten geldt vanaf 1 januari 2015.

De Vlaamse Milieumaatschappij die in de praktijk instaat voor het in goede banen leiden van de uitvoering van het Pesticidenreductiedecreet, gaf aan dat deze afwijkingsmogelijkheden uitgebreid moeten worden omdat nulgebruik tegen 2015 niet overal haalbaar is, ondanks grote inspanningen.

Dit aanvoelen wordt gestaafd in een deelstudie gevoerd in het kader van de studie 'Verbetervoorstellen voor subsidies van het beleidsdomein LNE aan lokale overheden o.b.v. een integrale beoordeling', in opdracht van de dienst Beleidsvoorbereiding en -evaluatie van de afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. In de enquête, die een belangrijk onderdeel van deze evaluatie is, werd onder andere de vraag gesteld of de gemeente erin zal slagen om vanaf 1 januari 2015 het openbaar terrein zonder gewasbeschermingsmiddelen te onderhouden.

Bijna 10% van de respondenten onderhoudt het openbaar domein nu reeds zonder gewasbeschermingsmiddelen. Meer dan één op drie gemeenten denkt de deadline van 1 januari 2015 (waarschijnlijk) wel te halen. Ruim 40% van de respondenten denkt deze deadline eerder niet te halen, 16% van de gemeenten geeft aan deze datum zeker niet te kunnen halen.

Een beperkte peiling op een studiedag van 22 september 2011 in Leuven georganiseerd door de provincie Vlaams-Brabant over de pesticidentoets, gaf eenzelfde beeld. Op de vraag 'Is een pesticidenvrij beheer op openbare terreinen haalbaar tegen 1 januari 2015?' antwoordden de gemeenteambtenaren:

	Ja	Neen	Geen idee	Totaal aantal antwoorden
a) parken en tuinen	30	9		39
b) straten en pleinen	16	15	5	36
c) speelplaatsen	24	6	6	36
d) begraafplaatsen	6	23	5	34
e) sportterreinen	15	9	10	34

Het opnemen van een bijkomende afwijkingsmogelijkheid ten aanzien van het Pesticidenreductiedecreet is dan ook verantwoord. Dit betekent zeker geen vrijbrief om naar goeddunken verder pesticiden te gebruiken, daarvoor staat de rest van de regelgeving garant: de afwijkingsmogelijkheden om pesticiden te gebruiken na 1 januari 2015 gelden enkel in specifieke omstandigheden.

Verder bleek dat de handhaving van het Pesticidenreductiedecreet niet optimaal geregeld was via de bestaande verwijzing naar de handhavingsregels voor het decreet Natuurbehoud.

Samenvattend was het dus nodig om de bestaande wetgeving aan te passen om:

- het toepassingsgebied ervan uit te breiden tot andere terreinen;
- een procedure op te nemen rond het aanvragen van afwijkingen;
- de handhaving in te passen in het bestaande handhavingskader;
- tot een transparantere wetgeving te komen, nu het gebruik van pesticiden nog in andere Vlaamse regelgeving aan bod komt, zoals het Grondwaterdecreet, het decreet Natuurbehoud enzovoort.

Het betreft vrij ingrijpende aanpassingen, zodat ervoor geopteerd werd om een nieuw decreet te maken in plaats van het bestaande te wijzigen. Teneinde sneller te kunnen inspelen op evoluties in het pesticidengebruik, werd ervoor gekozen om enkel de uitgangspunten van het beleid decretaal te verankeren. Het nieuwe decreet vertoont dus eerder het karakter van een kaderdecreet. Er werd ook geopteerd om de titel van het decreet af te stemmen op de richtlijn. Dit om een duidelijke verwijzing op te nemen naar de Pesticidenrichtlijn en ook om een duidelijk signaal te geven naar de verschillende doelgroepen dat er een aanpassing is van de wetgeving over het gebruik van pesticiden.

2. Gevolgde procedure

De Pesticidenrichtlijn heeft een ruim toepassingsgebied en bevat bepalingen die zowel door de federale overheid dienen te worden omgezet, vooral onder de vorm van product-normen, als door de gewesten.

De voor de Vlaamse milieubevoegdheid belangrijke artikelen van de Pesticidenrichtlijn zijn:

- artikel 4. Nationale actieplannen;
- deels artikel 7. Informatie en bewustmaking;
- deels artikel 11. Specifieke maatregelen ter bescherming van het aquatisch milieu en het drinkwater;
- deels artikel 12. Vermindering van het pesticidengebruik of van de risico's van pesticiden in specifieke gebieden;
- deels artikel 15. Indicatoren;
- artikel 17. Sancties.

Binnen de gewestbevoegdheid zijn verschillende beleidsdomeinen betrokken: naast Leefmilieu, Natuur en Energie zijn dat vooral (1) Landbouw en Visserij en (2) Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Maar ook de beleidsdomeinen Onderwijs en Mobiliteit zijn

betrokken; heel wat terreinen waarop de nieuwe regelgeving van toepassing zal zijn, zijn immers van onderwijsinstellingen of behoren tot het domein van de wegen en waterwegen.

Er werd dan ook een uitgebreid inspraaktraject gevolgd met diverse overlegfora waar ook ruimte was voor overleg met het middenveld.

Het overleg tussen de federale overheden en gewesten kreeg vorm in de zogenaamde NAPAN-taskforce, genoemd naar het nationaal actieplan ‘Nationaal Actie Plan d’Action National’ dat eind dit jaar uitgewerkt moet zijn en daarna geïmplementeerd moet worden.

II. TOELICHTINGEN PER ARTIKEL

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1

Artikel 1 behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 2

In dit artikel werd de verwijzing opgenomen naar de Europese richtlijn, zoals vereist volgens de omzendbrief VR/2009/4, nr. 148.

Artikel 3

Artikel 3 omvat de definitie van pesticiden. Die werd overgenomen uit de Pesticidenrichtlijn.

Voor biociden is een verwijzing opgenomen naar het KB dat deze materie regelt via productnormering.

Deze definitie moet verder doorvertaald worden in de andere Vlaamse regelgeving. Dit proces is al gedeeltelijk afgerond en gedeeltelijk nog lopend.

In het toepassingsgebied van het ontwerp van decreet zijn ook de biociden mee opgenomen in de definitie van pesticiden.

Bij de omzetting van de richtlijn is al de ruimere definitie meegenomen, maar tegelijkertijd is het toepassingsgebied beperkt tot pesticiden die gebruikt worden in de ‘open lucht’:

- 1° in gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen worden gebruikt;
- 2° in de beschermde gebieden als bedoeld in artikel 71 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid en andere gebieden die ten behoeve van de uitvoering van de noodzakelijke natuurbehoudsmaatregelen zijn aangewezen overeenkomstig de bepalingen van artikel 36bis van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu;
- 3° in gebieden die bescherming vergen voor het aquatisch milieu en het drinkwater (zie artikel 4).

Deze beperking is niet opgenomen in de richtlijn.

In de reguleringsimpactanalyse (RIA) wordt ingegaan op deze problematiek. Die wordt hier hernoemen.

De Europese richtlijn definieert pesticiden als gewasbeschermingsmiddelen en biociden. In de richtlijn staat ook “Op dit moment is deze richtlijn van toepassing op pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn (artikel 2.1.). Het is echter de bedoeling de werkingssfeer van deze richtlijn in de toekomst uit te breiden tot biociden.”.

Volgende redenen kunnen aangehaald worden:

1. het decreet geeft expliciet aan dat het toepassingsgebied beperkt is tot het gebruik van pesticiden in open lucht. Het aantal biociden dat in open lucht gebruikt wordt, is immers beperkt. Voorbeelden van biociden die in open lucht worden toegepast zijn onder meer de rodenticiden voor de bestrijding van de bruine rat en algendodende middelen voor het verwijderen van groene aanslag op verhardingen. Dit zijn de twee groepen van biociden die de openbare diensten rapporteren aan de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) via de on-line inventaris. Daarnaast zijn er nog de ontsmettingsmiddelen die bij ziekten en plagen eventueel gebruikt worden. Daarbij worden, in afwachting van het Europees kader voor biociden, enkel de biociden bedoeld die onder het huidige Pesticidenreductiedecreet vallen. Hierdoor wordt de continuïteit van het huidig gevoerde beleid voorzien;
2. artikel 5 van het ontwerp van decreet verwijst naar specifieke terreinen, activiteiten of doelgroepen. Het besluit Duurzaam gebruik beperkt zich tot het onderhoud van terreinen. Monumenten en infrastructuur zoals banken behoren hier niet toe;
3. de bestaande definities van bestrijdingsmiddelen zijn gelijklopend met de definitie van pesticiden voor het gebruik in open lucht. In het Pesticidenreductiedecreet en in het decreet Integraal Waterbeleid (artikel 3, 41°) wordt het begrip bestrijdingsmiddelen gedefinieerd als zijnde elke stof bestemd voor de vernietiging of de aantasting van het metabolisme van schadelijk geachte dieren, planten, micro-organismen of virussen; in deze definitie zijn onder meer begrepen: de fytofarmaceutische producten, de insecten-verdelgers, de schimmelwerende middelen, de herbiciden, de groeiregelaars, de nematociden, de mollusciciden, de rodenticiden, de repellenten. De volgende stoffen worden niet beschouwd als bestrijdingsmiddelen in de zin van dit decreet: biologische bestrijdingsmiddelen en stoffen bestemd voor de specifieke bestrijding van levende organismen die gebouwen, woningen, vaartuigen en hun inboedel infesteren of die mens of dier parasiteren.

Pesticiden in open lucht omvatten niet de stoffen bestemd voor de specifieke bestrijding van levende organismen die gebouwen, woningen, vaartuigen en hun inboedel infesteren of die mens of dier parasiteren.

Artikel 4

In artikel 4 wordt het toepassingsgebied van het decreet nader omschreven.

Eerst wordt duidelijk aangegeven dat het hier gaat om gebruik van pesticiden in specifiek beschermde zones of terreinen in open lucht die door het brede publiek of door kwetsbare groepen worden gebruikt. Het chemisch bestrijden van muizen in huis, of van bladluizen op kamerplanten hoort niet thuis in dit decreet. Andere voorbeelden zijn het bestrijden van ratten in hangars en wespen aan gebouwen. Zoals aangegeven in artikel 5 worden de eventuele gebruiksbepijking of verboden opgelegd voor specifieke terreinen. Terreinen geeft aan dat het gaat om ‘open lucht’.

Daarnaast wordt verwezen naar andere wetgeving waar gebruiksbepijkingen voor pesticiden zijn opgenomen: het decreet Integraal Waterbeleid ter bescherming van het oppervlaktewater, de grondwaterregelgeving; het decreet Natuurbehoud en het Bosdecreet.

Concreet betreft het momenteel artikel 10 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, de artikelen 3, §1, en 9 van het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake grondwaterbeheer; de artikelen 7 en 8, 13, 25, §3, 35, §2, 36ter,

§§1-2, 51, §1, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en 20, 21, 29 en 30 van het Bosdecreet. Uiteraard zitten er ook regels vervat in diverse uitvoeringsbesluiten bij deze regelgeving.

Deze verwijzing verhoogt de transparantie door aan te geven waar nog relevante wetgeving ter zake te vinden is. Deze andere wetgeving is zeer sectorspecifiek en blijft dan ook beter in die sectorspecifieke regelgeving ingebed.

Bedoeling is dat beide sets – het voorliggende ontwerp en de bestaande regelgeving – samen toegepast worden.

Het decreet Natuurbehoud en het Bosdecreet werden recent reeds afgestemd op de Pesticidenrichtlijn, voor het decreet Integraal Waterbeleid gebeurt dit in artikel 12 en 13 van dit ontwerp. De beide besluiten van 27 maart 1985 rond de bescherming van grondwater worden herzien.

Hoofdstuk 2. Duurzaam gebruik pesticiden

Artikel 5

In artikel 5 wordt het principe van de geïntegreerde bestrijding opgenomen. In het bijzonder worden daarbij maatregelen vastgesteld waarbij bestrijding zonder pesticideninzet bevorderd wordt en waarbij als prioriteitsvolgorde de volgende hiërarchie wordt gehanteerd:

- 1° het voorkomen van het gebruik van pesticiden;
- 2° het gebruik van alternatieve bestrijdingswijzen;
- 3° de inzet van chemische middelen op een wijze die het minst risico's voor mens en leefmilieu met zich brengt.

Artikel 5/1

De richtlijn vraagt het pesticidengebruik te minimaliseren of in sommige gevallen te verbieden. Naar analogie met het Pesticidenreductiedecreet is gekozen om te spreken van het opleggen van verbod en het opleggen van gebruiksbeperkingen.

Artikel 14 van de richtlijn behandelt de geïntegreerde gewasbescherming. Deze geïntegreerde gewasbescherming is een voorbeeld van het verminderen van het pesticidengebruik. Deze IPM (integrated pest management) is uitgewerkt voor land- en tuinbouwactiviteiten.

De Vlaamse Regering bepaalt binnen de grenzen voorzien in het decreet en artikel 12 van de Pesticidenrichtlijn, welke specifieke terreinen onderworpen zijn aan verboden of gebruiksbeperkingen, waarbij rekening kan worden gehouden met de aldaar uitgevoerde activiteit en de betrokken doelgroep. Terreinen waar veel kinderen komen zullen bijvoorbeeld strenger gereguleerd kunnen worden dan terreinen waar dit veel minder het geval is.

Artikel 6

Wordt een verbod opgelegd om pesticiden te gebruiken, dan geeft artikel 6 aan hoe van het verbod kan afgeweken worden. Er wordt vastgelegd om welke redenen men een afwijking kan vragen, alsook dat bij het verlenen van een afwijking randvoorwaarden kunnen worden opgelegd. De beslissing over de afwijkingsaanvraag zal genomen worden door de

Vlaamse Milieumaatschappij. De Vlaamse Milieumaatschappij beslist over de aanvragen voor het afleveren van een afwijking.

Tegen de beslissing van de Vlaamse Milieumaatschappij over het afleveren van een afwijking kan beroep worden ingediend bij de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid. De procedure die moet worden doorlopen zal door de Vlaamse Regering worden bepaald.

De afwijkingsmogelijkheden zijn gebaseerd op wat nu reeds voorzien is in het Pesticidenreductiedecreet (artikel 3) en -besluit, alsook uiteraard op de Pesticidenrichtlijn, met name artikel 12.

In dit ontwerp van decreet zijn er twee mogelijkheden om af te wijken van de verbodsbepaling namelijk opgedeeld in de RIA in type 1 en type 2.

Type 1 is gebaseerd op het Pesticidenreductiedecreet. Dat voorziet¹ in een afwijking als er aan twee voorwaarden tegelijkertijd voldaan wordt: (1) er is een acute of redelijkerwijs niet te voorziene plaag, gevaar voor mens en/of milieu of ernstige bedreiging én (2) er zijn geen afdoende alternatieve bestrijdingswijzen voorhanden. De ervaring leert dat enkele aanpassingen nodig zijn rond de aanvraag om af te wijken van het verbod. Daarom worden de bestaande afwijkingsmogelijkheden rond plagen/biodiversiteit/hygiëne/veiligheid afgestemd op de richtlijn. Deze afstemming komt neer op een versoepeling van de afwijkingsmogelijkheden ten opzichte van het Pesticidenreductiedecreet. Er moet dan ook bij de uitvoering van deze bepaling over gewaakt worden dat het pesticidengebruik beperkt blijft en dat biociden en gewasbeschermingsmiddelen ook in de gevallen dat er een afwijking verkregen wordt, minimaal gebruikt worden. De doelstelling van heel deze regeling is en blijft immers dat de doelstellingen van het decreet betreffende het integraal waterbeleid en van artikel 7, 3 van de Europese kaderrichtlijn Water² en de doelstelling van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn niet gehypothecerd worden (artikel 12 Pesticidenrichtlijn). Vandaar dat in artikel 6, laatste lid, uitdrukkelijk voorzien wordt dat randvoorwaarden zullen worden opgelegd. In de regel zal men daarbij steeds uitgaan van een beperkt gebruik.

Bijkomend kunnen afwijkingen van het verbod ook nodig zijn in heel specifieke gevallen om het vee te beschermen in geval van plagen.

Enkele voorbeelden waar het verantwoord is om in specifieke omstandigheden chemische bestrijding toe te passen: bruine rat; Amerikaanse vogelkers; reuzenberenklauw.

Naast de afwijkingsmogelijkheden onder 1° wordt in 2° nog een specifieke, meer economisch gerichte uitzondering voorzien: als de investeringen te hoog zijn om alle terreinen om te vormen zodat deze pesticidenvrij beheerd kunnen worden. Deze mogelijkheid is reeds voorzien in het Pesticidenreductiebesluit en toegelaten onder de Pesticidenrichtlijn. Ook hier kunnen randvoorwaarden worden opgelegd bij het toestaan van de afwijking. Bij het goedkeuren van deze afwijkingsaanvragen is het mogelijk om voorwaarden op te leggen naar hoeveelheden en/of productgebruik zoals gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico (deze term wordt vermeld in de richtlijn in artikel 12).

¹ Onverminderd de geldende wetgeving, in geval van acute en redelijkerwijze niet te voorziene plagen die een gevaar inhouden voor mens en/of milieu of in het geval van situaties die een ernstige bedreiging vormen of kunnen vormen voor de veiligheid van de mens en waarvoor tegelijkertijd geen afdoende alternatieve bestrijdingswijzen voorhanden zijn, kan de openbare dienst tijdelijk van dit verbod afwijken, mits de dienst dit onmiddellijk meldt aan de minister bevoegd voor leefmilieu.

² “(D)e lidstaten zorg dragen voor de nodige bescherming van de aangewezen waterlichamen met de bedoeling de achteruitgang van de kwaliteit daarvan te voorkomen, teneinde het niveau van zuivering dat de productie van drinkwater is vereist, te verlagen. De lidstaten kunnen voor die waterlichamen beschermingszones vaststellen.”.

Voor wat betreft de interpretatie van het begrip ‘onevenredig hoge kosten’ kan verwezen worden naar de interpretatie die hieraan gegeven wordt in het kader van de ‘Best Beschikbare Technieken’, de kaderrichtlijn Water, het decreet betreffende het integraal waterbeleid (DIWB) en het huidige Pesticidenreductiebesluit.

Hoofdstuk 3. Actieplan, indicatoren en informatie

Artikel 7

Artikel 7 zet artikel 4 om van de Pesticidenrichtlijn. Dit artikel vraagt aan alle lidstaten om een Nationaal Actieplan op te maken dat o.a. kwantitatieve doelstellingen bevat, streefcijfers en maatregelen. De maatregelen die Europa vraagt hebben zowel betrekking op water en drinkwater als op natuur inclusief biodiversiteit, volksgezondheid en de (verpakkings)afvalproblematiek.

Dit plan moet dus met andere plannen afgestemd worden die in uitvoering van andere regelgeving worden opgesteld, zoals de kaderrichtlijn Water (decreet Integraal Waterbeleid), Vogel- en Habitatrichtlijn (decreet Natuurbehoud).

Het is evenwel niet mogelijk gebleken om dit actieplan in een ander plan op te nemen:

- de bevoegdheden voor de omzetting van de Pesticidenrichtlijn liggen verspreid over het federale (productnormering; voedselveiligheid) en het gewestniveau (natuur, afval, water, volksgezondheid en landbouw);
- de timing om een actieplan op te stellen (5-jaarlijks), spoort niet met deze van de reeds bestaande plannen zoals de stroomgebiedbeheerplannen (elke 6 jaar);
- dit actieplan moet ook aspecten van Volksgezondheid bevatten en op dit moment is er geen plan dat al deze aspecten bevat.

Het is uiteraard wel de bedoeling om in het actieplan waar relevant zoveel mogelijk te verwijzen naar reeds bestaande actieplannen.

Het eerste plan moet eind dit jaar klaar zijn.

In België is de bevoegdheid verdeeld over de federale overheid en het Vlaamse, het Waalse en het Brusselse Gewest. Daarom vindt er binnen de zogenaamde NAPAN Task Force al sinds 16 april 2010 intensief overleg plaats tussen de betrokken overheden in België. De betrokken overheden maken elk hun eigen actieplan, maar binnen de NAPAN Task Force werd er ook overeenstemming bereikt over een aantal gezamenlijke acties. Deze gezamenlijke acties komen aan bod in het actieplan van het Vlaamse Gewest, maar ook in dit van de federale overheid (zie hiervoor de website: www.prpb.be).

Het openbaar onderzoek is noodzakelijk nu de richtlijn Publieke Inspraak (2003/35/EG) van toepassing is.

In dit artikel worden enkel de basisregels voor de opmaak en de goedkeuring van het plan vastgelegd, de rest kan geregeld worden in een besluit van de Vlaamse Regering.

Merk op dat het plan zal voorbereid worden door een stuurgroep met een beleidsdomeinoverschrijdende samenstelling en dat ook de te consulteren strategische adviesraden niet beperkt blijven tot de Milieu- en Natuurraad.

Artikel 8

Artikel 8 is een gedeeltelijke omzetting van artikel 15. 2, b) en c), Pesticidenrichtlijn in verband met indicatoren. Dit voorziet het volgende: “De lidstaten: (...)

- b) signaleren trends inzake het gebruik van bepaalde werkzame stoffen;
- c) wijzen prioritaire punten aan zoals werkzame stoffen, gewassen, regio's of praktijken die extra aandacht verdienen, of goede praktijken die als voorbeeld kunnen worden gesteld ter verwezenlijking van de doelstellingen van deze richtlijn om de risico's en de gevolgen van het gebruik van pesticiden voor de gezondheid van de mens en het milieu te verminderen, en de ontwikkeling en invoering van geïntegreerde gewasbescherming en alternatieve benaderingswijzen en technieken te bevorderen met het oog op de beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden.”.

In dit artikel wordt dit aangevuld met aspecten rond het bepalen van trends in verband met de aanwezigheid van pesticiden in het leefmilieu. Deze zijn noodzakelijk om onder andere het actieplan te kunnen opstellen. Vrijwaring van biodiversiteit zit vervat in punt 2° van het eerste lid: prioritaire punten zoals regio's die extra aandacht verdienen.

In de Pesticidenrichtlijn wordt aangekondigd dat de Europese Commissie op termijn zelf een indicator naar voor zal schuiven die dan door alle lidstaten zal moeten gebruikt worden.

Zoals gebruikelijk wordt voorzien dat bij de informatieverzameling geen informatie wordt opgevraagd die reeds beschikbaar is binnen de Vlaamse overheid. Zo beschikt het beleidsdomein Landbouw en Visserij over veel gegevens van pesticidengebruik in uitvoering van andere regelgeving die kan worden gebruikt zonder dat de landbouwers opnieuw bevestigd moeten worden.

Artikel 9

Artikel 9 is een omzetting van artikel 7.1 ‘Informatie en bewustwording’ van de Pesticidenrichtlijn.

De Vlaamse milieuoverheid sensibiliseert nu reeds via de campagne ‘Zonder is gezonder’ waaraan een eigen website is gekoppeld en voorziet daarrond regelmatig sensibilisatiecampagne. Via in hoofdzaak OVAM-campagnes rond afvalpreventie en klein gevaarlijk afval (kgA) wordt gesensibiliseerd rond het terugbrengen van verpakkingsafval van pesticiden.

Ook het beleidsdomein Welzijn informeert en sensibiliseert de bevolking rond de gevaren van het gebruik van pesticiden. Die informatiedoorstroming gebeurt via loco-regionaal gezondheidsoverleg en -organisatie (Logo vzw) en via de daar werkzame medische milieukundigen (MMK).

De beleidsdomeinen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en Milieu, Natuur en Energie werken samen in het Steunpunt Milieu en Gezondheid. Ook hier is informatie te vinden die valt onder artikel 7.1 van de richtlijn. Er wordt dus in Vlaanderen al heel wat gedaan rond informatieverbreiding en bewustmaken over dit thema.

Hoofdstuk 4. Handhaving

Artikel 10

De richtlijn vermeldt in artikel 17 dat de sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend moeten zijn.

Gezien het doel van dit ontwerp van decreet, is het logisch om de handhaving ervan te regelen zoals voorzien in het zogenaamde Milieuhandhavingsdecreet, titel XVI, van het decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid.

Hoofdstuk 5. Wijzigingsbepalingen

Volgende keuzes werden gemaakt:

- de opmaak van een nieuw decreet Duurzaam gebruik pesticiden en een bijhorend besluit gebaseerd op de uitgangspunten en principes van het Pesticidenreductiedecreet en -besluit geldend voor openbare diensten;
- het opheffen van het artikel 2 uit het Bermbesluit en deze aspecten integreren in het besluit Duurzaam gebruik pesticiden;
- het niet meer opnemen van het terreintype uit artikel 3, d), uit het decreet houdende vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten, maar wel een verwijzing opnemen naar de natuur- en boswetgeving;
- het verwijzen naar het decreet betreffende het integraal waterbeleid;
- het afstemmen van het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en van het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen op de Europese richtlijn;
- alle andere milieuwetgeving aanpassen aan het juiste jargon, in vele gevallen betekent dit ‘biociden’ vervangen door ‘pesticiden’.

Artikel 11

Dit artikel neemt het decreet Duurzaam gebruik van pesticiden op in het toepassingsgebied van het Milieuhandhavingsdecreet en sluit aan bij artikel 10.

Artikel 12, 13 en 14

Het decreet betreffende het integraal waterbeleid wordt aangepast aan de Pesticidenrichtlijn door in de lijst met definities de omschrijving van ‘bestrijdingsmiddelen’ te vervangen door deze voor pesticiden uit artikel 3 van voorliggend ontwerp.

Het begrip ‘bestrijdingsmiddel’ wordt gebruikt in de artikelen 9 en 10 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid en dient daar vervangen te worden door ‘pesticiden’. Tegelijkertijd wordt bij dat artikel 10 voor het afwijkingsregime op het verbod van gebruik van pesticiden verwezen naar de regeling uit artikel 6 van dit ontwerp.

Hoofdstuk 6. Slotbepalingen

Artikel 15 en 16

Het Pesticidenreductiedecreet blijft bestaan tot en met 31 december 2014. De verboden en minimaal gebruik uit voorliggend ontwerp dienen immers pas functioneel te zijn op 1 januari 2015. Dit biedt de gevatte terreinbeheerders de gelegenheid om zich voor te bereiden.

Nu openbare diensten echter reeds hun terreinen volgens de principes van de Pesticidenrichtlijn beheren, dient de oude regeling behouden te blijven tot eind 2014.

De rest van dit ontwerp treedt volgens de standaardregels in werking tien dagen na publicatie. Het actieplan moet eind dit jaar voorhanden zijn.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur,

Joke SCHAUVLIEGE

VOORONTWERP VAN DECREET
d.d. 13 juli 2012

Ontwerp van decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. Dit decreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden.

Art. 3. In dit decreet wordt verstaan onder:

1° pesticiden: gewasbeschermingsmiddelen en biociden;

2° gewasbeschermingsmiddel: een gewasbeschermingsmiddel als vermeld in artikel 2 van verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad;

3° biocide: een biocide als vermeld in artikel 1, §1, 1°, van het koninklijk besluit van 22 mei 2003 betreffende het op de markt brengen en het gebruiken van biociden.

Art. 4. Dit decreet is enkel van toepassing op het gebruik van pesticiden in de open lucht.

Met behoud van de toepassing van dit decreet wordt:

1° het gebruik van pesticiden op en naast de oeverzone geregeld in het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid;

2° de bescherming van grondwater tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake grondwaterbeheer en de uitvoeringsbesluiten ervan;

3° de bescherming van de natuur en het natuurlijk milieu tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en de uitvoeringsbesluiten ervan;

4° de bescherming van de bossen en hun natuurlijk milieu tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het Bosdecreet van 13 juni 1990 en de uitvoeringsbesluiten ervan.

Hoofdstuk 2. Duurzaam gebruik van pesticiden

Art. 5. Het gebruik van pesticiden kan worden gereguleerd door een verbod of gebruiksbeperkingen op te leggen. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden naar terrein, activiteit of doelgroep.

De Vlaamse Regering stelt hiervoor nadere regels vast.

Art. 6. Van het verbod, vermeld in artikel 5, kan om de volgende redenen worden afgeweken:

1° als er geen afdoende niet-chemische bestrijdingswijzen voorhanden zijn bij:

a) plagen die een gevaar inhouden voor de mens inzake volksgezondheid of hygiëne;

b) plagen die een gevaar inhouden voor het milieu, de biodiversiteit of het vee;

c) situaties die een ernstige bedreiging vormen of kunnen vormen voor de veiligheid van de mens;

2° als een pesticidenvrij beheer onevenredig hoge kosten met zich meebrengt.

De Vlaamse Regering stelt nadere regels vast, met inbegrip van een procedure en het opleggen van voorwaarden, voor de toepassing van de afwijkingsmogelijkheden, vermeld in het eerste lid, voor verschillende terreinen, activiteiten of doelgroepen.

Hoofdstuk 3. Actieplan, indicatoren en informatie

Art. 7. §1. Er wordt een Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik, hierna Actieplan te noemen, goedgekeurd.

Het Actieplan heeft tot doel om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en om de ontwikkeling en de invoering van geïntegreerde bestrijding van organismen die het doelwit zijn van pesticiden en alternatieve benaderingswijzen of oplossingen te bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden. De indicatoren, vermeld in artikel 8, worden in het Actieplan verwerkt.

Het eerste Actieplan treedt in werking op 1 december 2012. Het Actieplan wordt iedere vijf jaar opnieuw herzien en eventuele ingrijpende veranderingen in het geldende Actieplan worden onmiddellijk gemeld aan de Europese Commissie. Een vastgesteld Actieplan blijft van kracht tot het vervangen wordt door een ander vastgesteld Actieplan.

§2. De Vlaamse Regering richt een Stuurgroep Duurzaam Pesticidengebruik op, verder verkort geciteerd als Stuurgroep, die belast wordt met de opmaak van het ontwerp-Actieplan.

De rechtspersonen die een taak van algemeen belang uitvoeren, en de gebruikers van pesticiden stellen, op eenvoudig verzoek van de Stuurgroep, kosteloos alle informatie waarover ze beschikken en die nodig is voor het opstellen van het Actieplan, ter beschikking aan de Stuurgroep, als die informatie nog niet op een andere wijze ter beschikking werd gesteld aan de Vlaamse overheid.

§3. Het ontwerp-Actieplan wordt meegedeeld aan de Vlaamse Regering en voor advies voorgelegd aan de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, aan de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, aan de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid, en aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Over het voorlopig vastgestelde Actieplan wordt een openbaar onderzoek georganiseerd.

De Vlaamse Regering stelt het Actieplan vast.

Het vastgestelde Actieplan wordt bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De Vlaamse Regering stelt nadere regels vast voor het bepalen van de inhoud en de totstandkomingsprocedure van het Actieplan.

Die regels zijn ook van toepassing op een voorgenomen herziening van het Actieplan.

Art. 8. Om de risico's en de gevolgen van het gebruik van pesticiden voor het leefmilieu en de gezondheid van de mens te verminderen en niet-chemische bestrijdingsmethoden te bevorderen, stelt de Vlaamse Regering op voordracht van de Stuurgroep indicatoren op om:

1° trends te signaleren inzake:

- a) het gebruik van bepaalde werkzame stoffen;
- b) de toepassing van niet-chemische bestrijdingsmethoden;
- c) de aanwezigheid van pesticiden in het milieu;

2° prioritaire punten aan te wijzen, zoals werkzame stoffen, gewassen of regio's die extra aandacht verdienen.

De rechtspersonen die een taak van algemeen belang uitvoeren en de gebruikers van pesticiden stellen de informatie die nodig is om de indicatoren te bepalen, kosteloos ter beschikking van de Vlaamse overheid, als die informatie nog niet op een andere wijze ter beschikking werd gesteld van de Vlaamse overheid.

Art. 9. De Vlaamse Regering stelt informatie ter beschikking aan het brede publiek over:

1° het gebruik van niet-chemische bestrijdingsmethoden;

2° de effecten en de risico's van pesticiden op de menselijke gezondheid, het leefmilieu en op niet-doelwitorganismen. Niet-doelwitorganismen zijn organismen waarvoor het gebruik van pesticiden niet bedoeld is;

3° het verwijderen van afval dat afkomstig is van het gebruik van pesticiden.

Hoofdstuk 4. Handhaving

Art. 10. Voor dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan gebeurt het uitoefenen van toezicht, het opleggen van bestuurlijke maatregelen, het onderzoeken van milieu-inbreuken, het opleggen van bestuurlijke geldboeten, het innen en invorderen van verschuldigde bedragen, het opsporen van milieumisdrijven, het bestraffen van milieumisdrijven en het opleggen van veiligheidsmaatregelen volgens de regels, vermeld in titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

Hoofdstuk 5. Wijzigingsbepalingen

Art. 11. Aan artikel 16.1.1, eerste lid, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, ingevoegd bij het decreet van 21 december 2007, vervangen bij het decreet van 30 april 2009 en gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 23 december 2010, wordt een punt 21° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“21° Het decreet van xxxxx houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest.”.

Art. 12. In artikel 3, §2, 43°, van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid wordt het woord “bestrijdingsmiddelen” vervangen door het woord “pesticiden”.

Art. 13. In artikel 10, §1, van hetzelfde decreet wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

“2° het gebruik van pesticiden als vermeld in artikel 3, 1°, van het decreet van xxx houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest, is verboden in de oeverzone en binnen een meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van het oppervlaktewaterlichaam. Van dat verbod kan worden afgeweken in de gevallen, vermeld in artikel 6, eerste lid, 1°, van het voormelde decreet, en volgens de procedures, vastgesteld ter uitvoering van dat decreet”.

Hoofdstuk 6. Slotbepalingen

Art. 14. Het decreet van 21 december 2001 houdende vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest wordt opgeheven.

Art. 15. Artikel 14 treedt in werking op 1 januari 2015.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur,

Joke SCHAUVLIEGE

ADVIES VAN DE STRATEGISCHE ADVIESRAAD
VOOR HET VLAAMSE WELZIJNS-, GEZONDHEIDS- EN GEZINSBELEID

Aan mevrouw Joke Schauvliege
Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur
Koolstraat 35

1000 BRUSSEL

contactpersoon
Gunter Naets
gnaets@serv.be

ons kenmerk
SARWGG_BR_20120911_pesticidendecreet

Brussel
11 september 2012

Geachte mevrouw de minister,

Op 16 juli 2012 ontving de SARWGG de adviesvraag inzake het voorontwerp van decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest.

Omwille van de zomervakantie werd de adviestermin verlengd. De Strategische adviesraad voor het Vlaams Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid besprak deze adviesvraag.

De raad besloot om over dit voorontwerp van decreet geen advies te verlenen. De raad bereidt vandaag immers een aantal andere adviezen voor waardoor de tijd en expertise ontbreekt om een sterk onderbouwd advies over het voorontwerp van decreet binnen de adviestermin af te leveren.

Met vriendelijke groeten,

Gunter Naets
secretaris

Jan De Maeseneer
voorzitter

ADVIES VAN DE MINARAAD, DE STRATEGISCHE ADVIESRAAD
VOOR LANDBOUW EN VISSERIJ EN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD
VAN VLAANDEREN

SALV

Strategische adviesraad
voor
Landbouw en Visserij

Gezamenlijk advies

ontwerpdecreet duurzaam pesticidengebruik

Ontwerp van decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest

Datum van goedkeuring	18 september 2012
Volgnummer	2012 61
Coördinator + e-mailadres	Dirk Uyttendaele, dirk.uyttendaele@minaraad.be
Co-auteur + e-mailadres	Kris Van Nieuwenhove, kris.vannieuwenhove@lv.vlaanderen.be
Co-auteur + e-mailadres	Annick Lamote, alamote@serv.be

Inhoud

Krachtlijnen	29
Procesbeschrijving.....	31
Dossierbeschrijving	32
Aanbevelingen	37
1.1 Algemene aanbevelingen	37
1.2 Specifieke Aanbevelingen.....	42

Krachtlijnen

Het ontwerp van Pesticidendecreet heeft tot doel een decretale basis te voorzien voor het Vlaamse pesticidenbeleid, het toepassingsgebied uit te breiden conform de Pesticidenrichtlijn, om een afwijkingsprocedure in te voeren, om de handhaving in het bestaande kader in te passen en voor een transparantere wetgeving. Omdat de aanpassing ingrijpend is, is gekozen voor een nieuw decreet dat eerder het karakter van een kaderdecreet aangemeten wordt.

De Raden gaan akkoord met de keuze voor een nieuw decreet. Ze benadrukken de noodzakelijke afstemming met het federale beleid. Beide moeten elkaar aanvullen om aan de Europese verplichtingen te voldoen.

Het voorliggende kaderdecreet is echter te vaag en vrijblijvend. Dat geldt voor de uitgangspunten, doelgroepen, gebruikers of toepassingen en ook voor de continuïteit van het lopende beleid. Daardoor zijn de uitvoeringsbesluiten van strategisch belang en wensen de Raden er over te adviseren. De beleidsvisie over het pesticidengebruik – als er geen verbod geldt – moet starten vanuit een geïntegreerd beleid, gesteund op preventie en sensibilisering van de gebruiker.

Omdat er verschillende definities voor 'pesticiden' gebruikt worden, pleiten de Raden voor éénvormigheid in en correct gebruik van de definities, conform de Europese definities. Daarvoor vragen de Raden ook een grondige analyse van de Vlaamse wetgeving inzake het correcte gebruik van de terminologie. Ook op federaal niveau is een dergelijke analyse nodig.

Het toepassingsgebied van het ontwerpdecreet is ruimer dan dat van de Europese Richtlijn. Over dat toepassingsgebied stellen de Raden dat het niet afgezwakt mag worden t.a.v. het huidige beleid, maar tegelijk ook niet onbedoeld uitgebreid moet worden. De Raden wijzen enerzijds op het uitsluiten van gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico als potentieel alternatief voor producten die schadelijke actieve stoffen bevatten en anderzijds op het niet overwegen ervan als voorkeur wanneer een afwijking wordt toegestaan.

De Raden vragen verduidelijking van het ontwerpdecreet omtrent het NAP. Het lijkt voor de Raad duidelijk dat de stuurgroep niet verantwoordelijk is voor het federale NAP. De Raden suggereren ook dat een nota met de visie van de Vlaamse Regering aan hen wordt voorgelegd bij het begin van het traject dat tot een nieuw NAP moet leiden. De adviesvraag kan dan gekaderd worden in het openbaar onderzoek.

De Raden stemmen er mee in dat het toezicht op en de handhaving van het Pesticidendecreet wordt geïntegreerd in het DABM. Zij vragen om een

evaluatiebepaling in het decreet op te nemen over de wijze waarop de handhaving is toegepast en eventueel het decreet daarop aan te passen.

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	16 juli 2012
Naam adviesvrager + functie	Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur
Rechtsgrond van de adviesvraag	DABM, Art. 11.2.1 §2, 1°
Adviestermijn	30 dagen
Samenwerking	Met SERV en SALV
Overlegcommissie	Werkcommissie Milieuhygiëne
Vergaderingen: soort + datum	29 augustus 2012, 4 en 13 september 2012

- [1] De Minaraad en de SERV ontvingen de adviesvraag op 16 juli 2012. Ook de SAR Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid werd om advies gevraagd. Inzake de termijn stelt de begeleidende brief van Vlaams Minister Joke Schauvliege enkel dat de gewone procedure wordt gevolgd. Volgens het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van strategische adviesraden impliceert dit een adviestermijn van 30 dagen na ontvangst van de adviesvraag. De timing van de adviesvraag en het gegeven dat de eerstvolgende zittingen van de adviesraden pas na de afloop van de adviestermijn doorgaan, houden in dat strikt genomen niet aan deze termijn kan voldaan worden.

De SALV wenst op eigen initiatief mee te werken met Minaraad en SERV aan het voorliggende advies.

De voorbereiding van het advies werd toegewezen aan de werkcommissie Milieuhygiëne van de Minaraad.

Het dossier bestaat uit:

- de beslissingsfiche bij punt 87 van de Vlaamse regering van 13 juli 2012,
- de nota aan de leden van de Vlaamse Regering,
- het ontwerp van decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest,
- de Memorie van toelichting,
- de reguleringssimpactanalyse,
- het advies van de Inspectie van Financiën van 19 juni 2012,
- het begrotingsakkoord van 6 juli 2012.

Dossierbeschrijving

- [2] Het voorliggende ontwerpdecreet heeft onder meer tot doel het Vlaamse pesticidenbeleid aan te passen om:
- het toepassingsgebied ervan uit te breiden tot andere terreinen;
 - een procedure op te nemen rond het aanvragen van afwijkingen;
 - de handhaving in te passen in het bestaande handhavingskader;
 - tot een transparantere wetgeving te komen, nu het gebruik van pesticiden nog in andere Vlaamse regelgeving aan bod komt.

Tegelijk worden een aantal artikelen uit de Pesticidenrichtlijn (zie ook [3]) omgezet. Volgens art. 23 van de Pesticidenrichtlijn doen de lidstaten de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 14 december 2011 aan de richtlijn te voldoen.

Er is voor gekozen om een nieuw decreet te maken omdat ingrijpende aanpassingen nodig waren aan het bestaande Pesticidenreductiedecreet van 21 december 2001¹. Om sneller te kunnen inspelen op evoluties in het pesticidengebruik, werd ervoor gekozen om enkel de uitgangspunten van het beleid decretaal te verankeren. Het nieuwe decreet vertoont daardoor eerder het karakter van een kaderdecreet.

- [3] Richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden (Pesticidenrichtlijn) beoogt een gemeenschappelijk regelgevingskader tot stand te brengen dat tot een duurzaam gebruik van pesticiden moet leiden, door een op voorzorg en preventie gebaseerde benadering. Daarnaast somt de richtlijn ook een aantal maatregelen op om het aquatisch milieu en het drinkwater te beschermen. Er is een duidelijk verband met de Europese kaderrichtlijn Water.

De Pesticidenrichtlijn trad op 24 november 2009 in werking, bij haar publicatie in het Publicatieblad van de Europese Unie (L 309/71-86).

De richtlijn richt zich voorlopig enkel op 'pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn', met de intentie de werkingssfeer van de richtlijn in de toekomst uit te breiden tot biociden (overweging 2 bij de richtlijn). De Richtlijn bevestigt dat in art. 2 inzake het toepassingsgebied.

¹ Decreet van 21 december 2001 houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest

In dat verband stelt art. 18 van Verordening (EU) Nr. 528/2012² dat de Commissie uiterlijk op 18 juli 2015 aan het Europees Parlement en de Raad een verslag voorlegt over de wijze waarop deze verordening bijdraagt aan een duurzaam gebruik van biociden, waarbij zij onder meer vermeldt of het nodig is aanvullende maatregelen in te voeren, met name voor professionele gebruikers, om de risico's voor de gezondheid van mens en dier en voor het milieu als gevolg van biociden te verkleinen. Op grond van dat verslag dient de Commissie indien nodig een voorstel in, dat wordt vastgesteld volgens de gewone wetgevingsprocedure.

- [4] De EU stemde in 2009 een gans pakket aan maatregelen dat zowel op EU, federaal als op regionaal niveau invloed heeft. Dit pakket beoogt een verdere daling van eventuele gevaren en een verminderde blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. Het handelt zowel over een verstrenging van de normen voor het op de markt brengen (bv. uitsluitingscriteria, substitutie principe), over een verstrenging van de beveiliging voor toepassingsmachines en het duurzaam gebruik er van (bv. fytolicensie). Op Belgisch niveau heeft men de voorbije jaren een splitsing van de erkenningen voor professioneel gebruik en voor particulier gebruik doorgevoerd. De erkenningsvoorwaarden voor deze laatste categorie gebruikers zijn sterk aangescherpt met het oog op een verdere risicodaling voor de gebruiker en de omgeving.
- [5] Definities. 'Pesticiden' zijn volgens de definitie in het voorliggende ontwerpdecreet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. De definities van deze twee productengroepen zijn direct of indirect overgenomen uit een Europese Verordening en een Europese Richtlijn, respectievelijk Verordening 1107/2009³ en RL 98/8/EG⁴.
- [6] In vergelijking met het Pesticidenreductiedecreet en het Pesticidenreductiebesluit van 19 december 2008 is het toepassingsgebied van de Pesticidenrichtlijn enerzijds ruimer en anderzijds beperkter (zie ook [3]).

² Verordening (EU) Nr. 528/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden, Publicatieblad van de Europese Unie, 27 juni 2012, L 167/1-123.

³ Verordening (EG) Nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad, Publicatieblad van de Europese Unie, 24 november 2009, L 309/1-49.

⁴ Richtlijn 98/8/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 betreffende het op de markt brengen van biociden. De definitie van biociden uit de Richtlijn werd overgenomen in het koninklijk besluit van 22 mei 2003 betreffende het op de markt brengen en het gebruiken van biociden.

Het Pesticidenreductiedecreet richt zich op de doelgroep "openbare diensten" in het Vlaamse Gewest en via informatiecampagnes door de gemeenten op de particulieren.

Het ontwerpdecreet is van toepassing op het gebruik van pesticiden in de open lucht en kadert een regeling van het pesticidengebruik

- Op terreinen die betreden worden door het brede publiek en door kwetsbare groepen;
- Om het aquatisch milieu en het drinkwater te beschermen.

De nota aan de leden van de Vlaamse Regering vermeldt als voorbeelden die niet onder het toepassingsgebied van het decreet vallen: het chemisch bestrijden van muizen in huis, of van bladluizen op kamerplanten en de bestrijding van wespen aan huizen.

De gebruiksbeperkingen voor pesticiden in het Decreet Integraal Waterbeleid (DIW) voor het gebruik van pesticiden op of naast oeverzones en in het Grondwaterdecreet, Natuurdecreet en Bosdecreet voor de bescherming van grondwater, natuur en het natuurlijk milieu en de bossen en hun natuurlijk milieu tegen verontreiniging blijven van toepassing (art. 4).

[7] Het huidige pesticidenreductiebeleid voorziet in gebruiksbeperkingen en in een verbod in een aantal omstandigheden⁵. Het voorliggende ontwerpdecreet behoudt de gebruiksbeperkingen en het verbod, maar de Vlaamse Regering bepaalt in een nog te nemen besluit over welke terreinen het zou gaan en of rekening moet gehouden worden met de soort activiteit en de betrokken doelgroep (art. 5).

[8] In het Pesticidenreductiedecreet zijn op de gebruiksbeperking of het verbod afwijkingen mogelijk als er aan twee voorwaarden tegelijkertijd voldaan wordt:

- er is een acute of redelijkerwijs niet te voorziene plaag, gevaar voor mens en/of milieu of ernstige bedreiging én
- er zijn geen afdoende alternatieve bestrijdingswijzen voorhanden.

In het voorliggende ontwerpdecreet blijft de afwijkingsmogelijkheid bestaan (art. 6). Er zijn twee redenen voor afwijking die in de RIA als type 1 en type 2 benoemd worden:

⁵ In openbare parken en plantsoenen, op minder dan 6 m van oppervlaktewater, op wegranden, bermen en openbaar domein dat deel uitmaakt of hoort bij autowegen, spoorwegen en waterwegen, in natuur- en bosgebieden of kwetsbare gebieden, op gronden in eigendom of gebruik van een overheid voor openbaar nut.

- Afwijken van verbod bij gebrek aan afdoende niet-chemische middelen ter bestrijding van acute ziekten en plagen en bij gevaar voor biodiversiteit, hygiëne en volksgezondheid – afwijking type 1;
- Afwijken omwille van een te hoge kost voor de omvorming – afwijking type 2.

Afwijking type 1 is deels gebaseerd op de voorwaarden van het Pesticidenreductiedecreet en ze wordt verder gedetailleerd. Zo wordt nu verduidelijkt dat het gevaar van plagen voor de mens te maken heeft met de aspecten volksgezondheid, hygiëne en veiligheid. Naast het risico van een plaag voor het 'milieu' wordt nu ook het risico voor 'biodiversiteit' en 'vee' uitdrukkelijk vermeld. Als voorbeelden waar het verantwoord is om in specifieke omstandigheden chemische bestrijding toe te passen vernoemt de nota aan de leden van de Vlaamse Regering bruine rat, Amerikaanse vogelkers en berenklaauw⁶ en de RIA voegt Japanse duizendknoop aan dat lijstje toe.

Een andere mogelijke reden tot afwijking (type 2) is dat '*pesticidenvrij beheer onevenredig hoge kosten met zich meebrengt*'. De Vlaamse Regering zal de randvoorwaarden opleggen en zal een procedure vastleggen.

- [9] Daarnaast wordt de handhaving van het Pesticidenreductiedecreet ingepast in het bestaande handhavingskader (DABM, Titel XVI) (art. 10).
- [10] Het Pesticidenreductiedecreet voorzag tegen 1 juni 2003 in de verplichting voor de openbare diensten om een reductieprogramma voor hun dienst op te maken. De nadere regels daartoe werden vastgelegd in het Pesticidenreductiebesluit. Dat besluit stipuleert dat het reductieprogramma een stappenplan is dat bestaat uit een beleidsoptie en drie actieprogramma's. Het eerste reductieprogramma moet uiterlijk op 1 januari 2015 afgerond zijn en het is van toepassing op het volledige areaal. Het tweede actieprogramma moest uiterlijk op 30 juni 2009 uitgevoerd zijn. Het derde moest in werking treden op 1 juli 2009.

In het voorliggende ontwerpdecreet wordt nu evenwel een (nationaal) Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik (NAP) ingevoerd, in uitvoering de Pesticidenrichtlijn. Het eerste Actieplan treedt in werking op 1 december 2012 en wordt daarna vijfjaarlijks herzien. Het ontwerp wordt opgemaakt door een Stuurgroep Duurzaam Pesticidengebruik (art. 7). De Stuurgroep ontwikkelt ook indicatoren die het mogelijk maken om trends te signaleren en

⁶ De plantennaam 'Berenklaauw' moet vervangen worden door 'Reuzenberenklaauw'. 'Berenklaauw' kan immers over 2 planten gaan, de Reuzenberenklaauw (*Heracleum mantegazzianum*) of de Gewone Berenklauw (*Heracleum sphondylium*). De Reuzenberenklaauw is een invasieve exoot. In sommige omstandigheden wordt gekozen voor bestrijding van de Reuzenberenklaauw. De Gewone Berenklauw is inheems en veroorzaakt geen problemen. Er is geen reden om de Gewone Berenklauw te bestrijden.

om prioritaire aandachtspunten af te bakenen. De indicatoren worden ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd (art. 8).

- [11] Het voorliggende ontwerpdecreet bevat ook nog wijzigingsbepalingen aan het DABM en aan het DIW (art. 11-13). Het Pesticidenreductiedecreet van 21 december 2001 wordt opgeheven (art. 14) vanaf 1 januari 2015 (art. 15).

Aanbevelingen

1.1 Algemene aanbevelingen

- [12] De Raden gaan er mee akkoord dat gekozen is voor een nieuw decreet om de uitgangspunten van het Vlaamse pesticidenbeleid te verankeren. In uitvoering van de Europese richtlijn is onder meer een uitbreiding van het toepassingsgebied van het Vlaamse Pesticidenreductiedecreet nodig op specifieke punten.

De Raden zijn ook van mening dat een goede afstemming tussen het federale product- en erkenningenbeleid en het gewestelijke beleid inzake duurzaam gebruik uitermate belangrijk is. Het Vlaamse beleid en dit ontwerp-decreet in het bijzonder en het federale beleid moeten elkaar aanvullen om aan de Europese verplichtingen te voldoen.

- [13] De Raden vinden het voorliggende kaderdecreet echter te vaag. Volgens de nota aan de Vlaamse regering worden de uitgangspunten van het pesticidenbeleid verankerd in dit decreet. In vergelijking met het huidige Pesticidenreductiedecreet, zijn de uitgangspunten echter zeer vaag en vrijblijvend geformuleerd in het voorliggende decreet. Zo is het allerm minst duidelijk of het de intentie is om de huidige beleidsvisie te behouden. En zo ja, voor welke doelgroepen, gebruikers of toepassingen dit zal gelden. Ook is er geen waarborg dat het lopende beleid voor Openbare Diensten in het Vlaams Gewest en voor particulieren verder gezet wordt.

In die context zijn de besluiten die de Vlaamse Regering nog dient te nemen voor de verdere invulling van de concrete uitvoering van het ontwerp Pesticidendecreet van strategisch belang en wensen de Raden hierover advies te verlenen.

- [14] De Raden vinden dat - wanneer er geen verbod van toepassing is - de beleidsvisie over pesticidengebruik moet starten vanuit een geïntegreerd beleid. Dit geïntegreerd beleid vertrekt vanuit preventieve maatregelen, waaronder een goed ontwerp van de openbare ruimte en, indien een ingreep nodig is, op een evenwichtige sensibilisering van de gebruiker over de mogelijkheden en het goed gebruik van de gekozen technologie.

Daarbij dient men ook zwaarder in te zetten op beeldvorming over groen/onkruid/biodiversiteit bij het publiek. Het is niet noodzakelijk om overal groen/onkruid te verwijderen. Aangaande klimaatadaptatie bestaan er bijvoorbeeld projecten op wijkniveau waar men groen tussen de verhardingen doelbewust behoudt.

In het kader van de afwijkingsmogelijkheden die in het decreet voorzien worden vragen de Raden om het principe van de geïntegreerde bestrijding als standaard te verankeren.⁷

- [15] Eén definitie van pesticiden. De definitie voor 'pesticiden' wijkt vormelijk af van de definities voor 'pesticiden' die via het Verzameldecreet 2011 werd ingevoerd in het art. 4, 16bis van het Bosdecreet⁸ en in art. 2, 19 van het Natuurdecreet. Die definities zijn identiek. De definitie in art. 3 van het ontwerp Pesticidendecreet is bovendien totaal verschillend van de definitie van art. 3, §2, 41° (*en niet 43°*) in het Decreet Integraal Waterbeleid, zelfs na wijziging. Die wijziging van de definitie in het DIW via art. 12 van het voorliggende ontwerp Pesticidendecreet houdt in dat het woord '*bestrijdingsmiddelen*' wordt vervangen door '*pesticiden*'⁹.

De Raden opteren er voor dat begrippen doorheen de wetgeving éénvormig worden gedefinieerd en correct worden gebruikt, conform de Europese definities.

- [16] Aangezien de Europese definitie van 'pesticiden' bestaat uit de som van twee productengroepen die zelf ook gedefinieerd worden, m.n. 'gewasbe-

⁷ Naar analogie met IPM (Integrated Pest Management of geïntegreerde gewasbescherming) in de landbouw. IPM wordt gedefinieerd in art. 3, 6° van RL/ 2009/128/EG: *de zorgvuldige afweging van alle beschikbare gewasbeschermingsmethoden, gevolgd door de integratie van passende maatregelen die de ontwikkeling van populaties van schadelijke organismen tegengaan, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en andere vormen van interventie tot economisch en ecologisch verantwoord niveau beperkt houden en het risico voor de gezondheid van de mens en voor het milieu tot een minimum beperken. Bij de geïntegreerde gewasbescherming ligt de nadruk op de groei van gezonde gewassen, waarbij de landbouwecosystemen zo weinig mogelijk worden verstoord en natuurlijke plaagbestrijding wordt aangemoedigd.*

⁸ pesticiden:

1° een gewasbeschermingsmiddel zoals omschreven in verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad;

2° een biocide zoals omschreven in richtlijn 98/8/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 1998 betreffende het op de markt brengen van biociden, waarin biociden gedefinieerd worden als werkzame stoffen en preparaten die, in de vorm waarin ze aan de gebruiker worden geleverd, een of meer werkzame stoffen bevatten en bestemd zijn om een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten daarvan te voorkomen of het op een andere wijze langs chemische of biologische weg te bestrijden;

⁹ De definitie in het DIW (voor de voorgestelde wijziging) luidt: 41° bestrijdingsmiddel: elke stof bestemd voor de vernietiging of de aantasting van het metabolisme van schadelijk geachte dieren, planten, micro-organismen of virussen, waaronder onder meer zijn begrepen de fytofarmaceutische producten, de insectenverdelgers, de schimmelwerende middelen, de herbiciden, de groeiregelaars, de nematiciden, de mollusciden, de rodenticiden en de repellenten; de volgende stoffen worden niet beschouwd als bestrijdingsmiddelen in de zin van dit decreet:

biologische bestrijdingsmiddelen en stoffen bestemd voor de specifieke bestrijding van levende organismen die gebouwen, woningen, vaartuigen en hun inboedel infesteren of die mens of dier parasiteren;

schermingsmiddelen' en 'biociden', pleiten de Raden er voor om deze termen ook te gebruiken als men in het Vlaamse pesticidenbeleid doelt op één van beide groepen¹⁰.

- [17] De Raden dringen erop aan dat de wetgever een grondige analyse maakt van de bestaande Vlaamse regelgeving waarin de termen gewasbeschermingsmiddelen, bestrijdingsmiddelen, biociden ... of pesticiden voorkomen. Het is belangrijk dat de nieuwe Europese definities worden ingeschreven in de verschillende wetgevingen, maar ook dat deze termen correct worden gebruikt (zie ook [16]).

De Raden wijzen er tegelijk op dat deze analyse en een gepaste omzetting ook nodig zijn voor de federale regelgeving¹¹.

- [18] Toepassingsgebied. De Raden stellen vast dat het toepassingsgebied van het ontwerpdecreet veel ruimer is dan dat van Richtlijn 2009/128/EG. Het ontwerpdecreet maakt de 'voorlopige' beperking van het toepassingsgebied tot 'pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn' (zie ook [3]) niet en neemt biociden ook mee onder de werkingssfeer. Overigens stellen de Raden vast dat dit ook al het geval was door de invoering van de definitie van 'pesticiden' in het Bosdecreet en in het Natuurdecreet (zie ook [15]).

Het toepassingsgebied van het Vlaamse pesticidenbeleid mag niet afgezwakt worden t.a.v. het huidige beleid, maar ook niet onbedoeld uitgebreid worden naar alle biociden zoals blijkt uit de hiervoor vermelde analyse.

- [19] Inzake de ruimtelijke afbakening van het toepassingsgebied, gaan de Raden er vanuit dat de regels die de Vlaamse Regering zal vastleggen (art. 5) onverkort rekening houden met RL 2009/128/EG. Art. 11 van de Richtlijn spreekt over bufferzones, beschermzones voor de onttrekking van drink-

¹⁰ De wijzigingen in de EU wetgeving op het vlak van gewasbeschermingsmiddelen en biociden hebben enerzijds een uitbreiding van de producten die onder deze wetgeving vallen en anderzijds een verschuiving van producten naar een andere productnorm tot gevolg. Het resultaat daarvan is dat de Vlaamse definitie in het vorige decreet en de huidige definities ofwel beperkter zijn (indien "pesticiden die enkel gewasbeschermingsmiddelen zijn" worden beoogd) ofwel het toepassingsgebied sterk uitbreiden (indien naast alle gewasbeschermingsmiddelen ook alle biociden worden beoogd).
Ter illustratie: de definitie van "bestrijdingsmiddel" in (art 3 §2 41°) van het DIW omvat volgens de huidige EU-definities volgende producten (met uitzondering van de biologische bestrijdingsmiddelen):

- *Alle gewasbeschermingsmiddelen (fungiciden, herbiciden, insecticiden, nematiciden, mollusciciden, groeiregulatoren, ...);*
- *Volgende biociden: de geïllustreerde toepassingen binnen volgende producttypes (op een totaal van 23 producttypes binnen de biociden): rodenticiden [binnen producttype PT 14]; insecticiden [binnen producttype 18]; repellents [binnen producttype PT 19].*

¹¹ Zie bv. ministerieel besluit van 7 april 1995 betreffende de erkenning van stations of laboratoria die bepaalde proeven en analyses verrichten met betrekking tot bestrijdingsmiddelen voor landbouwkundig gebruik (B.S. 26-07-1995), gewijzigd door de ministeriële besluiten van 11 april 1996 (B.S. 29-06-1996), 18 februari 2002 (B.S. 12-03-2002) en 28 oktober 2010 (B.S. 19-11-2010).

water en gebruik naast wegen e.d. wanneer er een groot risico is van afspoeling naar een watersysteem. Art. 12 spreekt over beperking of verbod van gebruik van pesticiden in specifieke gebieden. Een deel van deze regelgeving is reeds gevat in het Decreet Integraal Waterbeleid, het Grondwaterdecreet, het Natuurdecreet en het Bosdecreet. De Raden gaan er van uit dat vooral nog invulling moet worden gegeven aan gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen worden gebruikt.

- [20] Het minimaliseren of verbieden van het gebruik van pesticiden in specifieke gebieden uit art. 12 van de Richtlijn wordt geïmplementeerd in art. 5 van het ontwerpdecreet. De Richtlijn verduidelijkt: *"Er worden passende risico-beheersmaatregelen genomen en in eerste instantie worden het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico, zoals omschreven in Verordening (EG) nr. 1107/2009, en biologische bestrijdingsmiddelen overwogen."*

Art. 6 van het ontwerpdecreet stelt echter dat van het verbod van art. 5 slechts kan afgeweken worden *"1° als er geen afdoende niet-chemische bestrijdingswijzen voorhanden zijn bij ..."* (type 1).

De Raden stellen bijgevolg vast dat *'gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico'* enerzijds uitgesloten zijn als potentieel alternatief voor producten die schadelijkere actieve stoffen bevatten en anderzijds ook niet worden overwogen als middelen die bij voorkeur worden gebruikt wanneer een afwijking wordt toegestaan.

- [21] Het verbod op het gebruik van pesticiden in de oeverzone wordt ingevoerd in art. 10, §1, 2° van het DIW. Volgens art. 6 van het voorliggende ontwerp van Pesticidendecreet kan van een verbod worden afgeweken om twee redenen. De Raden merken op dat de tweede afwijkingsgrond *"als een pesticidenvrij beheer onevenredig hoge kosten met zich meebrengt"* niet meegenomen wordt in het DIW. De Raden vragen hierover verduidelijking.

Ze vragen ook om criteria uit te werken om de afwijkingsgrond *"onevenredig hoge kosten"* te kunnen beoordelen.

- [22] De Raden vragen dat onderzoek naar en ontwikkeling van alternatieve methodes in de brede zin ondersteund worden. Bovendien moet aandacht besteed worden aan evenwichtige beeldvorming. Een andere belangrijke actie is het onderzoek van de mogelijkheden voor en gevolgen van sociale tewerkstelling.

- [23] Het pesticidenreductieprogramma dat moest opgemaakt worden door de openbare diensten moet afgerond zijn op uiterlijk 1 januari 2015 (zie ook [10]). Door de opheffing van het Pesticidenreductiedecreet vervalt evenwel de rechtsgrond voor het pesticidenreductieplan. De Raden vragen zich

daarom af of het de bedoeling is om de uitvoering van de lopende reductieplannen te schorsen?

- [24] De Stuurgroep krijgt volgens het ontwerpdecreet de taak om het ontwerp-NAP op te maken en om indicatoren uit te werken die aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring moeten voorgelegd worden. De Memorie van Toelichting verduidelijkt dat de 'Nationale overleggroep' ervoor gekozen heeft om een geïntegreerd plan te maken waarbij het federale en het (de) gewestelijk(e) deelplan(nen) in elkaar geschoven worden. Daaruit concluderen de Raden dat de Stuurgroep niet verantwoordelijk is voor de opmaak van het ontwerp-NAP, maar wel voor het Vlaamse deel van het ontwerp-NAP – wat niet zo in het ontwerpdecreet staat.

- [25] Advisering en openbaar onderzoek. De procedure (art. 7. §3) voorziet dat het ontwerp NAP wordt meegedeeld aan de Vlaamse Regering en voor advies wordt voorgelegd aan de SAR's. Na voorlopige vaststelling van het NAP wordt een openbaar onderzoek georganiseerd.

De Raden merken op dat het andermaal niet duidelijk is welke lading de vlag 'NAP' dekt. Gaat het hier over het Vlaamse deel van het NAP of over het volledige NAP? Hoe dan ook wensen de Raden zich uit te spreken over het NAP, voor zover dat gaat over de Vlaamse bevoegdheden en de afstemming daarvan met de federale bevoegdheden.

De Raden hebben vragen bij de scheiding van de advisering over het ontwerp NAP en het openbaar onderzoek over het voorlopig vastgestelde NAP. Zij achten het wenselijk om naar analogie met de waterbeleidsnota in het Decreet Integraal Waterbeleid bij het begin van een traject naar een nieuw NAP een nota met de krachtlijnen van de visie van de Vlaamse Regering inclusief de prioritaire punten die extra aandacht verdienen, voor te leggen aan de SAR's. Een adviesvraag over het voorlopig vastgestelde NAP kan aan de SAR's voorgelegd worden tijdens het openbaar onderzoek.

- [26] Inhoud van het actieplan. Het NAP is een nationaal plan dat voor België geïntegreerd wordt uit het federale en de gewestelijke (deel-)plannen. Het is derhalve niet mogelijk om alle noodzakelijke elementen van het nationaal plan op te nemen in een gewestelijk decreet. Toch vragen de Raden dat het Vlaamse deelplan omtrent de Vlaamse bevoegdheden in overeenstemming zou zijn met RL 2009/128/EG, art. 4 'Nationale actieplannen' en dat dit ook zo vermeld wordt in art. 7 van het ontwerpdecreet.

De Raden dringen er ook op aan dat het NAP als dusdanig aan RL 2009/128/EG voldoet.

- [27] Informatieverstrekking. De Raden merken op dat art. 9 slechts het eerste van de drie elementen van RL 2009/128/EG, art. 7, 'Informatie en bewustmaking', overneemt. De Raden gaan er van uit dat de overige punten

niet aan bod komen omdat dit geen Vlaamse bevoegdheid is. Mocht dit toch het geval zijn, dat verwachten de Raden dat het decreet daarop wordt aangepast.

- [28] Handhaving. De Raden kunnen ermee instemmen dat het toezicht op en de handhaving van het Pesticidendecreet wordt geïntegreerd in Titel XVI van het DABM. Dit draagt bij tot de coherentie van het Vlaamse handhavingsinstrumentarium. De overtredingen op het Pesticidendecreet vormen in beginsel vrijvelddelicten, die een grote handhavingslast betekenen. Daarom dringen de Raden er ook op aan om, naar analogie met het Milieuhandhavingsdecreet (art. 41), een evaluatiebepaling op te nemen in het decreet die ertoe strekt om binnen de drie jaar na inwerkingtreding van dit decreet een evaluatie uit te voeren over de wijze waarop de handhaving is toegepast en eventueel de nodige voorstellen tot aanpassing van het decreet te doen.

1.2 Specifieke Aanbevelingen

- [29] De Raden vragen hetzij een definitie van het begrip 'open lucht', hetzij een toelichting waardoor iedere mogelijke onduidelijkheid nopens het toepassingsgebied vermeden wordt. Ook omtrent de afwijkingsbepalingen (art. 6) zijn verduidelijkingen nodig om interpretatieproblemen te voorkomen (o.a. 'afdoende niet-chemische bestrijdingswijzen', 'ernstige bedreiging', 'on-evenredig hoge kosten', ...)
- [30] De Raden vragen om de eerste zin van art. 9 aan te vullen met 'precieze en evenwichtige informatie' naar analogie met de formulering in RL 2009/128/EG, art. 7.1.

VOORONTWERP VAN DECREET
d.d. 21 september 2012

Ontwerp van decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. Dit decreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden.

Art. 3. In dit decreet wordt verstaan onder pesticide:

- a) een gewasbeschermingsmiddel: een gewasbeschermingsmiddel als vermeld in artikel 2 van verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad;
- b) een biocide: een biocide als vermeld in artikel 1, §1, 1°, van het koninklijk besluit van 22 mei 2003 betreffende het op de markt brengen en het gebruiken van biociden.

Art. 4. Dit decreet is enkel van toepassing op het gebruik van pesticiden in de open lucht:

- 1° in gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen worden gebruikt;
- 2° in de beschermde gebieden als bedoeld in artikel 71 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid en andere gebieden die ten behoeve van de uitvoering van de noodzakelijke natuurbehoudsmaatregelen zijn aangewezen overeenkomstig de bepalingen van artikel 36bis van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu;
- 3° in gebieden die bescherming vergen voor het aquatisch milieu en het drinkwater.

Met behoud van de toepassing van dit decreet wordt:

- 1° het gebruik van pesticiden op en naast de oeverzone geregeld in het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid;
- 2° de bescherming van grondwater tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake grondwaterbeheer en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 3° de bescherming van de natuur en het natuurlijk milieu tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 4° de bescherming van de bossen en hun natuurlijk milieu tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het Bosdecreet van 13 juni 1990 en de uitvoeringsbesluiten ervan.

Hoofdstuk 2. Duurzaam gebruik van pesticiden

Art. 5. Dit decreet heeft tot doelstelling de menselijke gezondheid en het leefmilieu te beschermen tegen de risico's die met het gebruik van pesticiden kunnen samenhangen.

In het bijzonder worden daarbij maatregelen vastgesteld waarbij bestrijding zonder pesticideninzet bevorderd wordt en waarbij als prioriteitsvolgorde de volgende hiërarchie wordt gehanteerd:

- 1° het voorkomen van het gebruik van pesticiden;
- 2° het gebruik van alternatieve bestrijdingswijzen;
- 3° de inzet van chemische middelen op een wijze die het minst risico's voor mens en leefmilieu met zich brengt.

Art. 5/1. Het gebruik van pesticiden kan worden gereguleerd door een verbod of gebruiksbepalingen op te leggen. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden naar terreinen in specifieke gebieden, activiteit of doelgroep.

De Vlaamse Regering stelt hiervoor nadere regels vast.

Art. 6. § 1. Van het verbod, vermeld in artikel 5/1, kan om de volgende redenen worden afgeweken:

- 1° als er geen afdoende niet-chemische bestrijdingswijzen voorhanden zijn bij:
 - a) plagen die een gevaar inhouden voor de mens inzake volksgezondheid of hygiëne;

- b) plagen die een gevaar inhouden voor het milieu, de biodiversiteit of het vee;
 - c) situaties die een ernstige bedreiging vormen of kunnen vormen voor de veiligheid van de mens;
- 2° als een pesticidenvrij beheer onevenredig hoge kosten met zich meebrengt.

§2. De Vlaamse Milieumaatschappij beslist over de aanvragen voor het afleveren van een afwijking als bedoeld in paragraaf 1.

Tegen de beslissing van de Vlaamse Milieumaatschappij over het afleveren van een afwijking kan beroep worden ingediend bij de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid.

De Vlaamse Regering stelt nadere regels vast, met inbegrip van een procedure en het opleggen van voorwaarden, voor de toepassing van de afwijkingsmogelijkheden, vermeld in het eerste lid, voor verschillende terreinen, activiteiten of doelgroepen en voor de behandeling van de beroepen.

Hoofdstuk 3. Actieplan, indicatoren en informatie

Art. 7. §1. Er wordt een Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik, hierna Actieplan te noemen, goedgekeurd.

Het Actieplan heeft tot doel om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en om de ontwikkeling en de invoering van geïntegreerde bestrijding van organismen die het doelwit zijn van pesticiden en alternatieve benaderingswijzen of oplossingen te bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden. De indicatoren, vermeld in artikel 8, worden in het Actieplan verwerkt.

Het eerste Actieplan treedt in werking op 1 december 2012. Het Actieplan wordt iedere vijf jaar opnieuw herzien en eventuele ingrijpende veranderingen in het geldende Actieplan worden onmiddellijk gemeld aan de Europese Commissie. Een vastgesteld Actieplan blijft van kracht tot het vervangen wordt door een ander vastgesteld Actieplan.

§2. De Vlaamse Regering richt een Stuurgroep Duurzaam Pesticidengebruik op, verder verkort geciteerd als Stuurgroep, die belast wordt met de opmaak van het ontwerp-Actieplan.

De rechtspersonen die een taak van algemeen belang uitvoeren, en de gebruikers van pesticiden stellen, op eenvoudig verzoek van de Stuurgroep, kosteloos alle informatie waarover ze beschikken en die nodig is voor het opstellen van het Actieplan, ter beschikking aan de Stuurgroep, als die informatie nog niet op een andere wijze ter beschikking werd gesteld aan de Vlaamse overheid.

§3. Het ontwerp-Actieplan wordt meegedeeld aan de Vlaamse Regering en voor advies voorgelegd aan de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, aan de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, aan de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid, en aan de Sociaal-

Economische Raad van Vlaanderen. Over het ontwerp-Actieplan wordt een openbaar onderzoek georganiseerd.

De Vlaamse Regering stelt het Actieplan vast.

De Vlaamse Regering stelt nadere regels vast voor het bepalen van de inhoud, de totstandkomingsprocedure en de bekendmaking van het Actieplan.

Die regels zijn ook van toepassing op een voorgenomen herziening van het Actieplan.

Art. 8. Om de risico's en de gevolgen van het gebruik van pesticiden voor het leefmilieu en de gezondheid van de mens te verminderen en niet-chemische bestrijdingsmethoden te bevorderen, stelt de Vlaamse Regering op voordracht van de Stuurgroep indicatoren op om:

1° trends te signaleren inzake:

- a) het gebruik van bepaalde werkzame stoffen;
- b) de toepassing van niet-chemische bestrijdingsmethoden;
- c) de aanwezigheid van pesticiden in het milieu;

2° prioritaire punten aan te wijzen, zoals werkzame stoffen, gewassen of regio's die extra aandacht verdienen.

De rechtspersonen die een taak van algemeen belang uitvoeren en de gebruikers van pesticiden stellen de informatie die nodig is om de indicatoren te bepalen, kosteloos ter beschikking van de Vlaamse overheid, als die informatie nog niet op een andere wijze ter beschikking werd gesteld van de Vlaamse overheid.

Art. 9. De Vlaamse Regering stelt informatie ter beschikking aan het brede publiek over:

1° het gebruik van niet-chemische bestrijdingsmethoden;

2° de effecten en de risico's van pesticiden op de menselijke gezondheid, het leefmilieu en op niet-doelwitorganismen. Niet-doelwitorganismen zijn organismen waarvoor het gebruik van pesticiden niet bedoeld is;

3° het verwijderen van afval dat afkomstig is van het gebruik van pesticiden.

Hoofdstuk 4. Handhaving

Art. 10. Voor dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan gebeurt het uitoefenen van toezicht, het opleggen van bestuurlijke maatregelen, het onderzoeken van milieu-inbreuken, het opleggen van bestuurlijke geldboeten, het innen en invorderen van verschuldigde bedragen, het opsporen van milieumisdrijven, het bestraffen van milieumisdrijven en het opleggen van veiligheidsmaatregelen volgens de regels, vermeld in titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

Hoofdstuk 5. Wijzigingsbepalingen

Art. 11. Aan artikel 16.1.1, eerste lid, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, ingevoegd bij het decreet van 21 december 2007, vervangen bij het decreet van 30 april 2009 en gewijzigd bij de

decreten van 8 mei 2009 en 23 december 2010, wordt een punt 21° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“21° Het decreet van xxxxx houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest.”.

Art. 12. Artikel 3, §2, 41°, van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid wordt vervangen door wat volgt :

“41° : pesticide:

a) een gewasbeschermingsmiddel: een gewasbeschermingsmiddel als vermeld in artikel 2 van verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad;

b) een biocide: een biocide als vermeld in artikel 1, §1, 1°, van het koninklijk besluit van 22 mei 2003 betreffende het op de markt brengen en het gebruiken van biociden.”

Art. 13. In artikel 9 van hetzelfde decreet wordt in de paragrafen 1 en 2 het woord “bestrijdingsmiddelen” vervangen door het woord “pesticiden”.

Art. 14. In artikel 10, §1, van hetzelfde decreet wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

“2° het gebruik van pesticiden als vermeld in artikel 3, van het decreet van xxx houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest, is verboden in de oeverzone en binnen een meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van het oppervlaktewaterlichaam. Van dat verbod kan worden afgeweken in de gevallen, vermeld in artikel 6, eerste lid, 1°, van het voormelde decreet, en volgens de procedures, vastgesteld ter uitvoering van dat decreet”.

Hoofdstuk 6. Slotbepalingen

Art. 15. Het decreet van 21 december 2001 houdende vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest wordt opgeheven.

Art. 16. Artikel 15 treedt in werking op 1 januari 2015.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur,

Joke SCHAUVLIEGE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE afdeling Wetgeving

advies 52.088/3
van 9 oktober 2012

over

een voorontwerp van decreet ‘houdende duurzaam gebruik van
pesticiden in het Vlaamse Gewest’

Op 24 september 2012 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet ‘houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest’.

Het ontwerp is door de derde kamer onderzocht op 9 oktober 2012. De kamer was samengesteld uit Jan SMETS, staatsraad, voorzitter, Bruno SEUTIN en Jeroen VAN NIEUWENHOVE, staatsraden, Jan VELAERS en Johan PUT, assessoren, en Marleen VERSCHRAEGHEN, toegevoegd griffier.

Het verslag is uitgebracht door Kristine BAMS, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 9 oktober 2012.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING EN RECHTSGROND VAN HET VOORONTWERP

2.1. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt tot de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 ‘tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden’.

2.2. Naast de vermelding dat het ontwerp een gewestaangelegenheid regelt en strekt tot de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2009/128/EG, worden in hoofdstuk 1 van het ontwerp een aantal begrippen gedefinieerd die verder in het ontwerp worden gehanteerd en wordt het toepassingsgebied van de ontworpen regeling bepaald.

Hoofdstuk 2 van het ontwerp handelt over het duurzame gebruik van pesticiden waarbij ernaar moet worden gestreefd om onder meer het gebruik van pesticiden te voorkomen en gebruik te maken van alternatieve bestrijdingswijzen. Ook kan de Vlaamse Regering het gebruik van pesticiden reglementeren door een verbod of gebruiksbepalingen op te leggen. In het ontwerp wordt bepaald in welke gevallen hiervan kan worden afgeweken.

In hoofdstuk 3 van het ontwerp wordt voorzien in de opmaak van een “Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik” (hierna: Actieplan). Het eerste Actieplan dient in werking te treden op 1 december 2012 en wordt iedere vijf jaar herzien. Aan de Vlaamse Regering wordt opgedragen om een Stuurgroep Duurzaam Pesticidegebruik op te richten die belast wordt met de opmaak van het ontwerp-Actieplan. Voorts wordt voorzien in een adviesprocedure voor de totstandkoming ervan. Daarnaast krijgt de Vlaamse Regering opdracht om indicatoren op te stellen die trends moeten signaleren, zoals onder meer de aanwezigheid van pesticiden in het milieu en die prioritaire punten moeten aanwijzen die aandacht verdienen. Ook moet de Vlaamse Regering bepaalde informatie ter beschikking stellen, bijvoorbeeld over het gebruik van niet-chemische bestrijdingsmethoden.

In hoofdstuk 4 van het ontwerp wordt bepaald dat de handhaving van het aan te nemen decreet en van de uitvoeringsbesluiten ervan zal gebeuren volgens de regels vermeld in titel XVI van het decreet van 5 april 1995 ‘houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid’.

Ten slotte bevat hoofdstuk 5 van het ontwerp wijzigingsbepalingen en hoofdstuk 6 ervan slotbepalingen.

¹ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

ALGEMENE OPMERKINGENOmzetting van richtlijn 2009/128/EG

3. Er dient vooreerst te worden vastgesteld dat het toepassingsgebied van het ontwerp verschilt van dat van richtlijn 2009/128/EG.

In artikel 3 van het ontwerp wordt de term “pesticide” gedefinieerd als:

- “a) een gewasbeschermingsmiddel: een gewasbeschermingsmiddel als vermeld in artikel 2 van verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/17/EEG en 91/414/EEG van de Raad;
- b) een biocide: een biocide als vermeld in artikel 1, § 1, 1°, van het koninklijk besluit van 22 mei 2003 betreffende het op de markt brengen en het gebruiken van biociden.”

Luidens artikel 2, lid 1, van richtlijn 2009/128/EG is de richtlijn van toepassing op pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn als omschreven in de voornoemde verordening (EG) nr. 1107/2009.

Aangezien richtlijn 2009/128/EG is aangenomen op grond van artikel 175, lid 1, van het Verdrag ‘tot oprichting van de Europese Gemeenschap’ (thans artikel 192, lid 1, van het Verdrag ‘betreffende de werking van de Europese Unie’, hierna VWEU), is er overeenkomstig artikel 193 VWEU ruimte voor een verdergaande bescherming, op voorwaarde dat deze verenigbaar is met de verdragen en dat ze ter kennis wordt gebracht van de Europese Commissie. Het te nemen besluit zal bijgevolg, eenmaal dat het is tot stand gekomen, ter kennis dienen te worden gebracht van de Europese Commissie.

4. In artikel 6, § 1, 2°, van het ontwerp wordt bepaald dat een afwijking van het verbod vermeld in artikel 5/1² mogelijk is als een pesticidenvrij beheer onevenredig hoge kosten met zich meebrengt. Een vergelijkbare bepaling komt niet voor in richtlijn 2009/128/EG.

Hierop gewezen, heeft de gemachtigde het volgende verklaard:

“De Europese richtlijn legt slechts in zeer beperkte gevallen een volledig verbod van het gebruik van pesticiden op (zie artikel 11). In artikel 12 van de Richtlijn wordt aangegeven dat het gebruik van pesticiden moet verboden of geminimaliseerd worden.

Hoe invulling wordt gegeven aan het principe van ‘minimaal gebruik’ wordt in deze kaderrichtlijn in erg belangrijke mate aan de overheden van de Lidstaten overgelaten. (Zie bv. in de aanhef van artikel 12 van de Richtlijn: ‘de lidstaten dragen er zorg voor dat (...)’, en verder ook ‘in eerste instantie worden het gebruik van (...) overwogen’.) De lidstaten dienen binnen dit kaderregime te specificeren welke criteria kunnen worden toegepast om een dergelijk gebruik te rechtvaardigen. Een eventuele onevenredig kostenplaatje ten gevolge van volledig pesticidenvrij beheer, kan zeker aan bod komen in deze criteria. Merk op dat in dat geval pesticidengebruik niet vrij wordt, minimaal gebruik is de norm.

² Artikel 5/1 dient in het ontwerp te worden opgenomen als een artikel 6, en de daaropvolgende artikelen dienen te worden vernummerd.

De inschatting is dat deze afwijkingsmogelijkheid zal gebruikt worden door de openbare besturen die nog terreinen moeten omvormen zodat ze op een efficiënte manier pesticidenvrij te beheren zijn. Mogelijke terreinen zijn wegen en pleinen (verhardingen), groenzones, begraafplaatsen, sportterreinen, ... Voor deze terreintypes vraagt de richtlijn niet om het gebruik te verbieden, maar wel om dit te minimaliseren.

Deze afwijkingsmogelijkheid is ook geïnspireerd op artikel 4, paragraaf 5 van de kaderrichtlijn water, omgezet in artikel 54 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, dat stelt dat de Vlaamse Regering minder strenge milieudoelstellingen kan vaststellen voor oppervlaktelichamen of grondwaterlichamen wanneer het bereiken van de milieudoelstellingen onevenredig hoge kosten met zich zou meebrengen. Bescherming van de waterkwaliteit is een van de hoofddoelstellingen van de pesticidenrichtlijn.”

Met die zienswijze kan worden ingestemd.

5.1. In artikel 7, § 1, eerste lid, van het ontwerp wordt voorzien in de opmaak van een Actieplan. Het eerste actieplan dient in werking te treden op 1 december 2012 (artikel 7, § 1, derde lid, van het ontwerp).

Het ontwerp-Actieplan dat zal worden opgemaakt door de Stuurgroep Duurzaam Pesticidegebruik (artikel 7, § 2, eerste lid, van het ontwerp) dient te worden meegedeeld aan de Vlaamse Regering en voor advies voorgelegd aan de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, aan de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, aan de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid, en aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Over het ontwerp-Actieplan wordt een openbaar onderzoek georganiseerd (artikel 7, § 3, eerste lid, van het ontwerp).

De Vlaamse Regering dient het Actieplan vast te stellen en de nadere regels te bepalen van de inhoud, de totstandkomingsprocedure en de bekendmaking van het Actieplan (artikel 7, § 3, tweede en derde lid, van het ontwerp).

5.2. Luidens artikel 4, lid 2, eerste alinea, van richtlijn 2009/128/EG moeten de lidstaten uiterlijk op 26 november 2012 hun nationale actieplannen meedelen aan de Europese Commissie en aan de andere lidstaten.

Gevraagd of deze datum en zelfs de datum voorzien in het ontwerp, namelijk 1 december 2012, nog haalbaar is, heeft de gemachtigde het volgende geantwoord:

“In artikel 4.1, laatste lid van de Richtlijn 2009/128/EG is bepaald dat de lidstaten uiterlijk op 26/11/2012 hun nationale actieplannen meedelen aan de Commissie en aan de andere lidstaten. In ons land impliceert dit dat niet alleen het Vlaamse actieplan, maar ook de actieplannen van de andere betrokken overheden tijdig gezamenlijk moeten worden overgemaakt. Er werd in de voorbereiding van de respectievelijke ontwerp-actieplannen aanvankelijk betracht om de diverse ontwerpen gezamenlijk aan een publieksraadpleging te onderwerpen. Dit bleek om praktische redenen niet haalbaar.

Het is en blijft de bedoeling om nog dit jaar een plan te rapporteren.

Momenteel ligt het Vlaamse gedeelte van het ontwerp actieplan voor advies bij Minaraad, SERV en SALV. De volgende stappen zijn nog voorzien:

- aankondiging van het ontwerp-actieplan in het Belgisch Staatsblad volgt een van de komende dagen;
- publieksraadpleging (een termijn van 30 dagen vanaf de aankondiging in twee dagbladen);
- aansluitend wordt er beoogd om binnen een termijn van 30 dagen de diverse opmerkingen te verwerken en een definitief voorstel van het ontwerp-actieplan aan de Vlaamse Regering voor te leggen;
- het uiteindelijke actieplan wordt bekendgemaakt en in overleg met de andere betrokken overheden van ons land overgemaakt.”

Uit het antwoord van de gemachtigde blijkt dat er een openbaar onderzoek zal worden gehouden en dat een aantal adviesraden zullen worden geconsulteerd, maar dat dit er minder zullen zijn dan deze vermeld in artikel 7, § 3, eerste lid, van het ontwerp.

5.3. Uit wat voorafgaat blijkt dat het regelgevende kader voor de totstandkoming en de wijziging van het Actieplan maar zal gelden voor de toekomst.

Voor de totstandkoming van het eerste Actieplan ontbreekt dat regelgevende kader. In dat verband wenst de Raad van State de stellers van het ontwerp erop te wijzen dat op grond van artikel 4, lid 5, van richtlijn 2009/128/EG de bepalingen inzake inspraak van het publiek, vastgelegd in artikel 2 van richtlijn 2003/35/EG³, van toepassing zijn op de opstelling en de wijziging van het Actieplan. Zo bepaalt artikel 2, lid 3, richtlijn 2003/35/EG het volgende:

“De lidstaten wijzen het publiek aan dat voor de toepassing van lid 2 recht op inspraak heeft, waaronder betrokken niet-gouvernementele organisaties die aan eventuele voorschriften van de nationale wetgeving voldoen, zoals die welke zich inzetten voor milieubescherming.

De nadere regelingen voor inspraak krachtens dit artikel worden door de lidstaten zodanig vastgesteld dat het publiek zich terdege kan voorbereiden en werkelijk inspraak heeft.

Er wordt voorzien in redelijke termijnen, die voldoende tijd laten voor de verschillende fasen van de inspraak die dit artikel vereist.”

Ook dient te worden gewezen op artikel 7 van het Verdrag ‘betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden’⁴ (hierna: het Verdrag van Aarhus), naar luid waarvan de inspraak voor het publiek binnen een transparant en eerlijk kader dient te verlopen bij de voorbereiding van plannen en programma’s

³ Richtlijn 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 ‘tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma’s betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter, tot wijziging van de Richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad’.

⁴ Het Vlaamse Gewest heeft zijn instemming bij dit verdrag gegeven bij decreet van 6 december 2002 ‘houdende instemming met het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden, en de Bijlagen I en II, ondertekend te Aarhus op 25 juni 1998’.

die betrekking hebben op het leefmilieu.⁵ Dat veronderstelt een regelgevend kader voor de inspraak van het publiek bij de totstandkoming van het plan en geen *ad hoc* regeling.

De Raad van State kan bijgevolg enkel maar vaststellen dat het ontbreken van een regelgevend kader voor de inspraak van het publiek bij het vaststellen van het eerste Actieplan, moeilijk te verzoenen valt met de voormelde internationaalrechtelijke en Europeesrechtelijke verplichtingen waartoe het Vlaamse Gewest is gehouden. De Vlaamse Regering zal daarom voor de totstandkoming van het eerste Actieplan zo veel als mogelijk beroep moeten doen op de bestaande decretale regelgeving⁶ en zo nauw mogelijk hierbij dienen aan te sluiten.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Marleen VERSCHRAEGHEN

Jan SMETS

⁵ Richtlijn 2003/35/EG draagt bij tot de uitvoering van de verplichtingen die uit het Verdrag van Aarhus voortvloeien.

⁶ Bijvoorbeeld wat betreft de raadpleging van de adviesraden.

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. Dit decreet voorziet in de gedeeltelijke omzetting van richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden.

Art. 3. In dit decreet wordt verstaan onder pesticide:

- a) een gewasbeschermingsmiddel: een gewasbeschermingsmiddel als vermeld in artikel 2 van verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad;
- b) een biocide: een biocide als vermeld in artikel 1, §1, 1°, van het koninklijk besluit van 22 mei 2003 betreffende het op de markt brengen en het gebruiken van biociden.

Art. 4. Dit decreet is enkel van toepassing op het gebruik van pesticiden in de open lucht:

- 1° in gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen worden gebruikt;
- 2° in de beschermde gebieden als bedoeld in artikel 71 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid en andere gebieden die ten behoeve van de uitvoering van de noodzakelijke natuurbehoudsmaatregelen zijn aangewezen overeenkomstig de bepalingen van artikel 36bis van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu;
- 3° in gebieden die bescherming vergen voor het aquatisch milieu en het drinkwater.

Met behoud van de toepassing van dit decreet wordt:

- 1° het gebruik van pesticiden op en naast de oeverzone geregeld in het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid;
- 2° de bescherming van grondwater tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake grondwaterbeheer en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 3° de bescherming van de natuur en het natuurlijk milieu tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- 4° de bescherming van de bossen en hun natuurlijk milieu tegen de verontreiniging met pesticiden geregeld in het Bosdecreet van 13 juni 1990 en de uitvoeringsbesluiten ervan.

Hoofdstuk 2. Duurzaam gebruik van pesticiden

Art. 5. Dit decreet heeft tot doelstelling de menselijke gezondheid en het leefmilieu te beschermen tegen de risico's die met het gebruik van pesticiden kunnen samenhangen.

In het bijzonder worden daarbij maatregelen vastgesteld waarbij bestrijding zonder pesticideninzet bevorderd wordt en waarbij als prioriteitsvolgorde de volgende hiërarchie wordt gehanteerd:

- 1° het voorkomen van het gebruik van pesticiden;
- 2° het gebruik van alternatieve bestrijdingswijzen;
- 3° de inzet van chemische middelen op een wijze die het minst risico's voor mens en leefmilieu met zich brengt.

Art. 5/1. Het gebruik van pesticiden kan worden gereguleerd door een verbod of gebruiksbeperkingen op te leggen. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden naar terreinen in specifieke gebieden, activiteit of doelgroep.

De Vlaamse Regering stelt hiervoor nadere regels vast.

Art. 6. §1. Van het verbod, vermeld in artikel 5/1, kan om de volgende redenen worden afgeweken:

- 1° als er geen afdoende niet-chemische bestrijdingswijzen voorhanden zijn bij:
 - a) plagen die een gevaar inhouden voor de mens inzake volksgezondheid of hygiëne;
 - b) plagen die een gevaar inhouden voor het milieu, de biodiversiteit of het vee;
 - c) situaties die een ernstige bedreiging vormen of kunnen vormen voor de veiligheid van de mens;
- 2° als een pesticidenvrij beheer onevenredig hoge kosten met zich meebrengt.

§2. De Vlaamse Milieumaatschappij beslist over de aanvragen voor het afleveren van een afwijking als bedoeld in paragraaf 1.

Tegen de beslissing van de Vlaamse Milieumaatschappij over het afleveren van een afwijking kan beroep worden ingediend bij de Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu en het waterbeleid.

De Vlaamse Regering stelt nadere regels vast, met inbegrip van een procedure en het opleggen van voorwaarden, voor de toepassing van de afwijkingsmogelijkheden, vermeld in het eerste lid, voor verschillende terreinen, activiteiten of doelgroepen en voor de behandeling van de beroepen.

Hoofdstuk 3. Actieplan, indicatoren en informatie

Art. 7. §1. Er wordt een Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik, hierna Actieplan te noemen, goedgekeurd.

Het Actieplan heeft tot doel om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en om de ontwikkeling en de invoering van geïntegreerde bestrijding van organismen die het doelwit zijn van pesticiden en alternatieve benaderingswijzen of oplossingen te bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden. De indicatoren, vermeld in artikel 8, worden in het Actieplan verwerkt.

Het eerste Actieplan treedt in werking op 1 december 2012. Het Actieplan wordt iedere vijf jaar opnieuw herzien en eventuele ingrijpende veranderingen in het geldende Actieplan worden onmiddellijk gemeld aan de Europese Commissie. Een vastgesteld Actieplan blijft van kracht tot het vervangen wordt door een ander vastgesteld Actieplan.

§2. De Vlaamse Regering richt een Stuurgroep Duurzaam Pesticidegebruik op, verder verkort geciteerd als Stuurgroep, die belast wordt met de opmaak van het ontwerp-Actieplan.

De rechtspersonen die een taak van algemeen belang uitvoeren, en de gebruikers van pesticiden stellen, op eenvoudig verzoek van de Stuurgroep, kosteloos alle informatie waarover ze beschikken en die nodig is voor het opstellen van het Actieplan, ter beschikking aan de Stuurgroep, als die informatie nog niet op een andere wijze ter beschikking werd gesteld aan de Vlaamse overheid.

§3. Het ontwerp-Actieplan wordt meegedeeld aan de Vlaamse Regering en voor advies voorgelegd aan de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, aan de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij, aan de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid, en aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Over het ontwerp-Actieplan wordt een openbaar onderzoek georganiseerd.

De Vlaamse Regering stelt het Actieplan vast.

De Vlaamse Regering stelt nadere regels vast voor het bepalen van de inhoud, de totstandkomingsprocedure en de bekendmaking van het Actieplan.

Die regels zijn ook van toepassing op een voorgenomen herziening van het Actieplan.

Art. 8. Om de risico's en de gevolgen van het gebruik van pesticiden voor het leefmilieu en de gezondheid van de mens te verminderen en niet-chemische bestrijdingsmethoden te bevorderen, stelt de Vlaamse Regering op voordracht van de Stuurgroep indicatoren op om:

- 1° trends te signaleren inzake:

- a) het gebruik van bepaalde werkzame stoffen;
- b) de toepassing van niet-chemische bestrijdingsmethoden;
- c) de aanwezigheid van pesticiden in het milieu;

- 2° prioritaire punten aan te wijzen, zoals werkzame stoffen, gewassen of regio's die extra aandacht verdienen.

De rechtspersonen die een taak van algemeen belang uitvoeren en de gebruikers van pesticiden stellen de informatie die nodig is om de indicatoren te bepalen, kosteloos ter beschikking van de Vlaamse overheid, als die informatie nog niet op een andere wijze ter beschikking werd gesteld van de Vlaamse overheid.

Art. 9. De Vlaamse Regering stelt informatie ter beschikking aan het brede publiek over:

- 1° het gebruik van niet-chemische bestrijdingsmethoden;
- 2° de effecten en de risico's van pesticiden op de menselijke gezondheid, het leefmilieu en op niet-doelwitorganismen. Niet-doelwitorganismen zijn organismen waarvoor het gebruik van pesticiden niet bedoeld is;
- 3° het verwijderen van afval dat afkomstig is van het gebruik van pesticiden.

Hoofdstuk 4. Handhaving

Art. 10. Voor dit decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan gebeurt het uitoefenen van toezicht, het opleggen van bestuurlijke maatregelen, het onderzoeken van milieu-inbreuken, het opleggen van bestuurlijke geldboeten, het innen en invorderen van verschuldigde bedragen, het opsporen van milieumisdrijven, het bestraffen van milieumisdrijven en het opleggen van veiligheidsmaatregelen volgens de regels, vermeld in titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

Hoofdstuk 5. Wijzigingsbepalingen

Art. 11. Aan artikel 16.1.1, eerste lid, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, ingevoegd bij het decreet van 21 december 2007, vervangen bij het decreet van 30 april 2009 en gewijzigd bij de decreten van 8 mei 2009 en 23 december 2010, wordt een punt 21° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“21° het decreet van [...] houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest.”.

Art. 12. Artikel 3, §2, 41°, van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid wordt vervangen door wat volgt:

“41°: pesticide:

- a) een gewasbeschermingsmiddel: een gewasbeschermingsmiddel als vermeld in artikel 2 van verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad;
- b) een biocide: een biocide als vermeld in artikel 1, §1, 1°, van het koninklijk besluit van 22 mei 2003 betreffende het op de markt brengen en het gebruiken van biociden;”.

Art. 13. In artikel 9 van hetzelfde decreet wordt in de paragrafen 1 en 2 het woord “bestrijdingsmiddelen” vervangen door het woord “pesticiden”.

Art. 14. In artikel 10, §1, van hetzelfde decreet wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

“2° het gebruik van pesticiden als vermeld in artikel 3, van het decreet van [...] houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest, is verboden in de oeverzone en binnen een meter landinwaarts vanaf de bovenste rand van het talud van het oppervlaktewaterlichaam. Van dat verbod kan worden afgeweken in de gevallen, vermeld in artikel 6, eerste lid, 1°, van het voormelde decreet, en volgens de procedures, vastgesteld ter uitvoering van dat decreet;”.

Hoofdstuk 6. Slotbepalingen

Art. 15. Het decreet van 21 december 2001 houdende vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest wordt opgeheven.

Art. 16. Artikel 15 treedt in werking op 1 januari 2015.

Brussel, 16 november 2012.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur,

Joke SCHAUVLIEGE

BIJLAGE
bij de memorie van toelichting:
REGULERINGSIMPACTANALYSE

Reguleringsimpactanalyse

Decreet en besluit duurzaam gebruik van
pesticiden voor niet- land- en
tuinbouwactiviteiten

1 Titel

1. Decreet houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest
2. Besluit houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik

2 Aanleiding en doel

2.1 Aanleiding

De richtlijn Duurzaam gebruik van pesticiden RL 2009/128/EG werd goedgekeurd op 21 oktober 2009. Deze richtlijn beoogt een gemeenschappelijk regelgevingskader tot stand te brengen dat tot een duurzaam gebruik van pesticiden moet leiden, door een op voorzorg en preventie gebaseerde benadering.

De richtlijn heeft een grote verwantschap met het bestaande decreet houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest (21 december 2001) en met het besluit van 19 december 2008 houdende nadere regels inzake de reductieprogramma's ter vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest. In tegenstelling tot de Europese richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden geldt het pesticidenreductiedecreet enkel voor openbare diensten. De richtlijn gaat verder en omvat terreinen die betreden worden door het brede publiek en door kwetsbare groepen.

Gezien de expliciete vermelding in de richtlijn van terreinen waar kinderen komen en het vermelden van kwetsbare groepen waar kinderen deel van uit maken, bevat deze RIA ook de aspecten van de JoKER. Daarnaast somt de richtlijn ook een aantal maatregelen op om het aquatisch milieu en het drinkwater te beschermen. De linken naar de Europese kaderrichtlijn Water zijn hier duidelijk aanwezig. Het

maatregelenprogramma voor Vlaanderen¹ horend bij het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde en het stroomgebiedbeheerplan van de Maas bevat maatregelen² die de vervuiling van het grondwater en oppervlaktewater moeten voorkomen en die de drinkwaterbronnen moeten beschermen.

Minder pesticiden gebruiken blijft noodzakelijk zowel voor het milieu als voor de volksgezondheid. Nog steeds worden normoverschrijdingen vastgesteld, zowel in oppervlaktewater als in grondwater. De resultaten van het biomonitoring onderzoek van het Steunpunt Milieu en Gezondheid tonen aan dat pesticiden in het bloed en in de urine van mensen teruggevonden worden.

2.2 Doelstellingen

1. Prioritair moet de omzetting gebeuren van de Europese richtlijn. De Europese richtlijn vraagt een duurzaam gebruik van pesticiden om de risico's en de effecten van pesticidengebruik op de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en door bevordering van het gebruik van geïntegreerde plaagbestrijding en alternatieve benaderingswijzen of technieken. De richtlijn vraagt om het gebruik van pesticiden te verbieden of te minimaliseren.

Voor de land- en tuinbouw gebeurt de omzetting van deze richtlijn via andere regelgeving.

Deze RIA behelst de gedeeltelijke omzetting van artikel 11, 12, 15 en 17 van de EU-richtlijn (Bijlage I).

2. Omdat in Vlaanderen al een pesticidenreductiedecreet en -besluit bestaat, worden de aspecten uit de richtlijn die via Vlaamse milieuwetgeving moeten worden omgezet zoveel mogelijk afgestemd op het bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit³.

Het voordeel van deze aanpak is:

- het garanderen van de continuïteit met de bestaande regelgeving;
- het verzekeren van een uniforme aanpak naar de betrokkenen.

3. In het pesticidenreductiedecreet - dat enkel geldt voor de openbare diensten - is een verbod opgenomen. Het pesticidenreductiebesluit regelt de afbouw van het gebruik en het uitstel. Uitstel kan tot 1 januari 2015. Het voorstel van het decreet duurzaam gebruik pesticiden en het bijhorende besluit sluit aan bij de filosofie van het bestaande pesticidenreductiebeleid ontwikkeld voor de openbare diensten en behoudt de uitgangspunten

¹ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/maatregelenprogramma/>

² Op 8 oktober 2010 stelde de Vlaamse Regering het eerste stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde, het eerste stroomgebiedbeheerplan voor de Maas en het bijhorende maatregelenprogramma voor Vlaanderen definitief vast.

³ Beleidsbrief Leefmilieu en Natuur - 2011 - 2012 - Joke Schauvliege - pagina 21

In uitvoering van de nieuwe EU-richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden wordt in 2012 het Pesticidendecreet gewijzigd.

inclusief de afwijkingsmogelijkheden om pesticiden te gebruiken na 1 januari 2015 in specifieke omstandigheden.

De bestaande wetgeving wordt aangepast om:

- tot een transparantere wetgeving te komen inclusief het bundelen van of het verwijzen naar alle relevante milieuwetgeving rond het gebruik van pesticiden;
- enkele knelpunten die nu naar voren komen op te lossen;
- een procedure op te nemen rond het aanvragen van afwijkingen;
- de handhaving in te passen in het bestaande handhavingskader.

Woordgebruik

Alternatieve methoden: mogelijke alternatieve methoden zijn (1) manueel zoals harken, schoffelen, vegen en wieden; (2) thermisch zoals branden, heetwatermethode, hete lucht en stomen; (3) mechanisch zoals borstelen, fresen, walsen, hogedrukreiniger, ..

Besluit duurzaam gebruik pesticiden: nieuw besluit waarvoor RIA opgemaakt wordt.

Besluit waterwinning en beschermingszone: het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones.

Biocide: pesticiden voor gebruik buiten de landbouw anders dan gewasbeschermingsmiddelen. Onder biociden vallen producten zoals rodenticiden, algendodende middelen, insecticiden binnenshuis.

Decreet duurzaam gebruik pesticiden: nieuw decreet waarvoor RIA opgemaakt wordt.

Gewasbeschermingsmiddelen: preparaten ter bescherming en bewaring van planten of plantaardige producten tegen schadelijke organismen of de werking van dergelijke organismen, ter beïnvloeding van de levensprocessen van planten of de bewaring van plantaardige producten en om ongewenste planten of plantendelen te doden. Deze omvatten gewasbeschermingsmiddelen gebruikt in de landbouw, voor de bescherming van kamerplanten, in tuinen, in openbaar groen en op sportterreinen.

Kwetsbare groepen: mensen die specifieke aandacht behoeven als het gaat om de beoordeling van acute en chronische gevolgen van pesticiden voor de gezondheid. Hiertoe behoren onder meer zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, ongeboren kinderen, zuigelingen, kinderen, ouderen en bewoners die gedurende langere tijd blootstaan aan hoge doses pesticiden

Openbare dienst: dienst, uitgevoerd door een rechtspersoon in het kader van een taak van algemeen belang op het grondgebied van het Vlaamse Gewest

De definitie is daarmee verschillend van degene gebruikt in het pesticidenreductiedecreet: alle publiekrechtelijke rechtspersonen actief op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

Particulier: burger die geen commercieel bedrijf heeft.

Pesticiden: gewasbeschermingsmiddelen (Verordening 1107/2009) en biociden (richtlijn 98/8/EG).

Pesticidenreductiebesluit: besluit van 19 december 2008 houdende nadere regels inzake de reductieprogramma's ter vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest pesticidenreductiebesluit

Pesticidenreductiedecreet: decreet houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest (21 december 2001)

Wijzigingsbesluit: wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones en wijziging van het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen

3 Situering en opbouw RIA

3.1 Situering

3.1.1 REGELGEVING

De richtlijn Duurzaam gebruik van pesticiden RL 2009/128/EG werd goedgekeurd op 21 oktober 2009. Duurzaam betekent in deze context:

- het verminderen van de risico's en de effecten van pesticidengebruik op de menselijke gezondheid en het milieu;
- het bevorderen van het gebruik van alternatieve benaderingswijzen of technieken, zoals niet-chemische alternatieven voor pesticiden.

De richtlijn moet omgezet worden via federale regelgeving en Vlaamse regelgeving. Binnen de Werkgroep Overleg Leefmilieu (11.3.1) zijn afspraken gemaakt wie verantwoordelijk is voor het omzetten van welk artikel van de richtlijn.

Deze RIA behelst de gedeeltelijke omzetting van de artikels 11, 12, 15 en 17 van de EU-richtlijn (zie bijlage 1).

De Europese richtlijn (en meer specifiek de artikels 11 en 12) vertoont een grote verwantschap met het bestaande decreet houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest (21 december 2001) en met het besluit van 19 december 2008 – houdende nadere regels inzake de reductieprogramma's ter vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest.

Omdat de publieke ruimte vaak verhard is, vormt afspoeling naar oppervlaktewater een groot risico. Hier verplicht de Europese kaderrichtlijn Water om tegen 2015 het gehalte aan residuen van pesticiden in het watersysteem terug te dringen tot een niveau waarop deze residuen niet langer een belemmering vormen voor een gezond milieu. Artikel 7.3. uit diezelfde kaderrichtlijn vraagt tevens aan de lidstaten om voor de nodige bescherming te zorgen om de achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen, teneinde het zuiveringsniveau dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen.

In tegenstelling tot de Europese richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden geldt het huidige pesticidenreductiedecreet enkel voor openbare diensten. De richtlijn gaat echter verder en omvat ook terreinen die betreden worden door het brede publiek en door kwetsbare groepen. Die terreinen zijn specifiek opgesomd in artikel 12 – a):

- parken;
- openbare tuinen;
- sport- en recreatieterreinen;
- schoolterreinen en speelplaatsen;

- gebieden in de nabijheid van zorginstellingen.

Daarnaast somt de richtlijn ook een aantal maatregelen op om het aquatisch milieu en het drinkwater, de beschermde gebieden voor drinkwaterproductie en natura 2000 te beschermen.

Zo verbiedt de richtlijn in de afgebakende beschermingszones voor oppervlaktewater en grondwater die gebruikt worden voor de productie van drinkwater, het gebruik van pesticiden (artikel 11). Hierbij is er een duidelijke link naar het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementeringen van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones. Daarom gebeurt ook een afstemming van deze regelgeving met het nieuwe decreet en besluit én met de richtlijn.

Artikel 15 van de richtlijn geeft aan dat de lidstaten indicatoren kunnen opstellen om trends te signaleren of om prioritaire knelpunten op te sporen. Om indicatoren op te stellen moet de nodige informatie verzameld worden. In het huidige pesticidenreductiedecreet is een rapportering vereist van de openbare diensten die geen nulgebruik hebben zowel wat betreft de gebruikte hoeveelheden pesticiden als de niet-chemische bestrijdingsmethoden.

De richtlijn vermeldt in artikel 17 dat de sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend moeten zijn. Een handhavingskader voor deze regelgeving is dus noodzakelijk.

3.1.2EUROPESE IMPACTANALYSE BIJ DE RICHTLIJN DUURZAAM GEBRUIK PESTICIDEN

Ook voor de Europese richtlijn gebeurde een effectbeoordeling (COM(2006)373) te raadplegen via <http://ec.europa.eu/environment/ppps/home.htm>. Deze impactanalyse focust op de grootste gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen nl. de land- en tuinbouwactiviteiten.

De samenvatting van deze impactanalyse is opgenomen in bijlage 2.

3.1.3EVALUATIE PESTICIDENREDUCTIEBESLUIT

1. Het pesticidenreductiebesluit werd al eerder geëvalueerd. Het besluit van 14 juli 2004 werd toen vervangen door het huidige besluit. In het uitvoeringsbesluit van 19 december 2008 staat het omvormingsverhaal centraal. De pesticidentoets bepaalt in hoeverre het ontwerp zonder pesticiden te beheren valt. Voor het uitvoeren van deze 'pesticidentoets' maakte de Vlaamse Milieumaatschappij een leidraad op. Hoewel de omvorming van het openbaar domein slechts geleidelijk zal gebeuren, werd 2015 als streefdatum behouden gezien de relatie met het decreet betreffende het integraal waterbeleid. De omvorming van het openbaar domein zal vaak deel uitmaken van een meerjarenplanning voor de (her)aanleg en zorgt daarom niet noodzakelijk voor extra financiële behoeften. Bovendien wordt zo op een gefundeerde wijze aan het reduceren van het pesticidengebruik gewerkt. Wanneer kan worden aangetoond dat de omvorming niet tot het gewenste resultaat geleid heeft, of de huidige techniek in combinatie met een heraanleg niet tot het gewenste resultaat leidt,

dan kan een structurele (extra) afwijking (met de nodige randvoorwaarden) worden bekomen.

Om er tevens over te waken dat de doelstellingen van het decreet overeind blijven en een verdere daling van de residuen in de verscheidene milieucompartimenten kan worden gerealiseerd, is (1) een uitbreiding van de gebieden waar reeds een nulgebruik heerst en (2) het verplichten van pleksgewijze behandelingen nodig. Bijkomend werden extra maatregelen in waterwingebieden opgelegd. De administratieve lasten werden verminderd daar het derde actieprogramma niet meer moest ingediend worden. Een jaarlijkse rapportering op papier is niet meer nodig. Wel het ingeven van de jaarlijks gebruikte hoeveelheden en de alternatieven (via een webtoepassing) en een korte melding van het toepassen van de pesticidentoets.

Dit geeft volgende administratieve lasten per gemeente die nog pesticiden gebruikt: opmaak locatieanalyse: 285 euro; jaarlijkse invoer inventaris van 2008 t.e.m. 2015: $564 \times 8 = 4.512$ euro, en jaarlijkse rapportering pesticidentoets van 2010 t.e.m. 2015 (pesticidentoets is pas vanaf 2009 beschikbaar): $226 \times 6 = 1356$ euro. Met een totaal van 6.153 euro.

2. De consultatie en bevraging van verschillende sectoren en doelgroepen in 2011 (zie hoofdstuk 11) leert dat - om het kostenplaatje beperkt te houden - de heraanleg met een omvorming van het terrein cruciaal is. Deze heraanleg moet zo gebeuren dat op een snelle en gemakkelijke manier het terrein op een alternatieve wijze, dus pesticidenvrij, beheerd kan worden. Daarnaast is ook een hogere tolerantie van de burgers, medewerkers en beleidsmakers van groen in het straatbeeld noodzakelijk. Hiervoor is een goede sensibilisatie en communicatie nodig zowel van het bestuur, degenen die het terrein onderhouden als van de gebruikers.

3. Sinds 2010 is er een extra categorie - nl. de pesticidenvrije projecten - toegevoegd bij de Groene Lente - een wedstrijd van de Vlaamse Vereniging voor Openbaar Groen die projecten van openbaar groen in de belangstelling wil plaatsen.. Tijdens de prijsuitreiking stellen enkele genomineerden hun projecten voor. Op de prijsuitreiking op 15 december 2011 benadrukten de genomineerden het belang van een goede communicatie om het draagvlak te verhogen van deze pesticidenvrije projecten.

Sinds het goedkeuren van het pesticidenreductiedecreet waren er twee grote sensibilisatiecampagnes: de eerste in 2003 en de tweede in 2007. Deze laatste campagne was gelinkt aan het vinden van DDE in het bloed tijdens de biomonitoringsprogramma 2002-2006. Meer over de sensibilisatiecampagnes in bijlage 3.

4. Uit de bevragingen (meer in hoofdstuk 11) blijkt dat:

- pesticidenreductie een multidisciplinaire en geïntegreerde aanpak vergt;
- probleemsites moeten omgevormd worden, alternatieve bestrijdingsmethodes geven daar niet het gewenste resultaat;

- er te weinig informatie beschikbaar is over alternatieve technieken en pesticidenvrij beheer.

3.1.4 OMGEVINGSANALYSE

Inleiding

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn stoffen die geproduceerd worden om in het milieu te brengen en om daar gewild en gepland een zeker toxisch effect te veroorzaken bij de doelorganismen.

Gewasbeschermingsmiddelen worden sinds de jaren 1940-1950 zeer intensief gebruikt en leverden een belangrijke bijdrage in de verzekering van de voedselvoorziening. Gewasbeschermingsmiddelen kunnen nadelige neveneffecten hebben voor het milieu door hun toxische invloed op niet-doelorganismen (zoals mens, planten, insecten en aquatisch leven), door verontreiniging van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems en bodems en door accumulatie in de voedselketen (bio-accumulatie).

Bij de *biociden* vergen de *metaalverbindingen* en *anorganische zouten* (koper, chroom, zink, tin, arseen, boor, fluor) die aangewend worden als houtbeschermingsmiddelen de nodige aandacht (bron en meer info: [MIRA Achtergronddocument Verspreiding van bestrijdingsmiddelen](#)).

Gewasbeschermingsmiddelen zijn toxisch vanaf een bepaalde concentratie. Ze zijn vooral bedoeld om ongewenste organismen waaronder dieren en planten te vernietigen. Het is belangrijk dat ze met kennis van zaken gebruikt worden, zodat ze gericht hun werk kunnen doen en zich niet onnodig verspreiden. Maar zelfs als ze goed gebruikt worden, is het bijna onvermijdelijk dat een deel van de gebruikte pesticiden zijn doel mist en in de omgeving terechtkomt. Daar kunnen ze een gevaar vormen voor andere planten, dieren en voor de mens.

Niet alleen landbouwers maken gebruik van pesticiden, ook overheden, privépersonen en bedrijven gebruiken (soms) gewasbeschermingsmiddelen voor het onderhoud van groenzones of het (on)kruidvrij houden van verhardingen en andere terreinen en voor het bestrijden van ziekten en plagen.

Verspreiden van pesticiden in milieu

Gewasbeschermingsmiddelen kunnen nog voor ze de grond of de doelorganisme bereiken, worden meegevoerd door de wind en zo onbedoeld op plaatsen terechtkomen waar hun werking niet gewenst is, bijvoorbeeld in sloten naast het veld of naast het terrein dat men vrij wil maken van ziekten, plagen of ongewenste planten. Pesticiden die wel op de gewenste plek belanden, kunnen gedeeltelijk verdampen, zich met de wind verspreiden en elders terug neerslaan. Daarnaast kan een deel van de pesticiden door afspoelend regenwater worden meegesleurd naar grachten, en via die grachten in rivieren terechtkomen. De rest van de pesticiden zal ofwel direct (via bladeren of andere bovengrondse plantendelen)

door de plant opgenomen worden, ofwel in de bodem infiltreren. Vanuit de bodem zal een deel door plantenwortels worden opgenomen. Een deel van de niet opgenomen pesticiden reist mee met het water dat doorheen de bodem percoleert en komt uiteindelijk in het grondwater terecht. De percolatie doorheen de bodem verloopt hoofdzakelijk in neerwaartse richting, de grondwaterstroming is hoofdzakelijk horizontaal. Pesticiden zullen daarom niet alleen in het grondwater worden teruggevonden in de onmiddellijke omgeving van de velden en terreinen waar ze gebruikt werden, maar ook op andere plaatsen.

Volksgezondheid

Sommige pesticiden kunnen gevaarlijk zijn voor de mens. Hoewel onderzoek van het Steunpunt Milieu & Gezondheid aantoonde dat het aandeel 'historische' vervuilende stoffen daalt in het bloed, lijken nu meetbare concentraties voor te komen van meer recente pesticiden die mogelijk een gezondheidsrisico inhouden. In de eerste humane biomonitoringscampagne (2002-2006) toonden metingen van chemische vervuiling en gezondheidseffecten in de mens dat de impact van de milieubelasting verschilt naargelang het gebied waar men woont. In een aantal aandachtsgebied (de landelijke gebieden en de Albertkanaalzone) waren in de bloedstalen van de drie leeftijdsgroepen (pasgeborenen, jongeren en volwassenen) de gehalten aan DDE verhoogd ten opzichte van de respectievelijke Vlaamse referentiegemiddelden.

Bron: Steunpunt Milieu en Gezondheid

Kinderen die voor hun geboorte of op jonge leeftijd vaak of overvloedig aan pesticiden worden blootgesteld lopen meer kans om leukemie te ontwikkelen. Dat blijkt uit een recent onderzoek van de Universiteit Catholique de Louvain.

Bron: Van Maele-Fabry G et al., 2011 Residential exposure to pesticides and childhood leukaemia: a systematic review and meta-analysis. Environ Int. 2011 Jan; 37 (1): 280-91

Oppervlaktewater

Gewasbeschermingsmiddelen die in het oppervlaktewater terechtkomen, kunnen toxisch zijn voor waterorganismen. Piekconcentraties kunnen acute effecten, bijvoorbeeld sterfte, veroorzaken. Concentraties die gedurende langere tijd te hoog liggen, kunnen chronische effecten veroorzaken, zoals een verminderde voortplanting. De huidige normen voor gewasbeschermingsmiddelen⁴ (gepubliceerd op 9 juli 2010) zijn tweeledig: een maximale concentratie om acute

⁴ 21 MEI 2010. – Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning en van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, voor wat betreft de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewateren, waterbodems en grondwater

effecten te vermijden en een gemiddelde concentratie om chronische effecten te vermijden. Voor heel wat stoffen die in de periode 2002-2004 nog voor een groot aantal normoverschrijdingen zorgden, is de situatie sterk verbeterd. Het gaat dan bijvoorbeeld over diuron (herbicide), dichloorvos (insecticide), endosulfan (insecticide), hexachloorcyclohexaan (insecticide) en atrazine (herbicide). Niet toevallig zijn dit stoffen waarvoor gebruiksbeperkingen en/of verbodsbepalingen werden ingevoerd.

Niet voor alle pesticiden bestaat een officiële norm. Hun concentraties kunnen wel getoetst worden aan ecologische referentiewaarden die volgens gelijkaardige methodes opgemaakt zijn als de officiële normen. Enkele van die middelen zorgen voor heel wat overschrijdingen van die referentiewaarden. In 2010 zijn de maximale concentraties voor het diflufenican (herbicide) in de helft van de bemonsterde meetplaatsen te hoog; voor flufenacet (herbicide) en oxadiazon (herbicide) en dimethoat (insecticide) zijn de maximale concentraties in meer dan 15 % van de meetplaatsen te hoog. Acute effecten zijn er dus mogelijk. Voor oxadiazon is de gemiddelde concentratie in 2010 in bijna driekwart van de meetplaatsen te hoog en voor het diflufenican is dit in ongeveer 92 % van de bemonsterde meetplaatsen te hoog. Chronische effecten kunnen er dus optreden.

Bron: MIRA; jaarrapport water (2010)

Grondwater

Recente analyses tonen aan dat pesticiden op veel plaatsen in het grondwatersysteem voorkomen, ook in de grondwaterreserves die gebruikt worden als drinkwaterbron. In meer dan de helft van de onderzochte meetplaatsen van het grondwatermeetnet van VMM is in 2010 een overschrijding van de wettelijke norm voor pesticiden of hun afbraakproducten vastgesteld. Voor VIS-01, een afbraakproduct van het fungicide chloorthalonil, worden het vaakst normoverschrijdingen vastgesteld, maar ook bentazon, AMPA, atrazine en desethylatrazine, BAM en DMS komen in meer dan een vijfde van de onderzochte stalen voor. In de gegevens die de drinkwatermaatschappijen aanleveren, komen vooral de hoeveelheden BAM en (afbraakproducten van) atrazine als problematisch naar voren. Het aantal normoverschrijdingen ligt hier echter opvallend lager dan in het grondwatermeetnet van VMM. Dit heeft te maken met het feit dat drinkwaterwinningen zowel op diepe als op ondiepe plaatsen grondwater onttrekken, terwijl het merendeel van de door VMM onderzochte stalen net onder de watertafel genomen wordt. Ondiepe delen van het grondwatersysteem zijn gemiddeld genomen meer verontreinigd met pesticiden dan diepe delen. De resultaten van het VMM-grondwatermeetnet zijn dus bijzonder relevant voor de kwaliteit van de ondiepe bronnen, diepe bronnen ondervinden doorgaans minder problemen met pesticiden.

Bron: Pesticiden in grondwater in Vlaanderen, Vlaamse Milieumaatschappij (in voorbereiding)

Drinkwater

Sinds 2008 rapporteren de drinkwatermaatschappijen de resultaten van pesticiden op het afgewerkte water aan de VMM. In onderstaande tabel worden de overschrijdingen van de detectielimiet en de normoverschrijdingen voor de jaren 2008 tot en met 2010 weergegeven.

Tabel 3.1.: Angeleverde analyseresultaten door drinkwatermaatschappijen op het afgewerkte water

Toetsing	2008	2009	2010
> detectielimiet	3,14%	2,94%	2,7%
> norm (100ng/l)	0,076%	0,098%	0,015%

Een normoverschrijding in het reine water van een waterproductiecentrum impliceert niet dat er een normoverschrijding is aan de kraan thuis. Het reine water van verschillende waterproductiecentra wordt verzameld in reservoirs, van hieruit gebeurt de verdeling naar de klant. In de reservoirs is er vermenging met als gevolg dat de concentratie zullen dalen in het geleverde drinkwater. In bepaalde gevallen wordt een extra zuiveringsstap toegevoegd om de kwaliteit van het drinkwater te verzekeren.

Bron: Kwaliteit Drinkwater, VMM

Pesticidenreductie bij openbare besturen

Het totale gerapporteerde gebruik van pesticiden van openbare besturen voor 2010 bedraagt zo'n 15,7 ton, waarvan de gemeenten ongeveer 9 ton voor hun rekening nemen. Voor het onderhoud van de verhardingen wordt procentueel het grootste deel van de pesticiden gebruikt, zo'n 76 % of zo'n 12 ton. Glyfosaat is de meest gebruikte werkzame stof. Voor de gemeenten zo'n 7 ton.

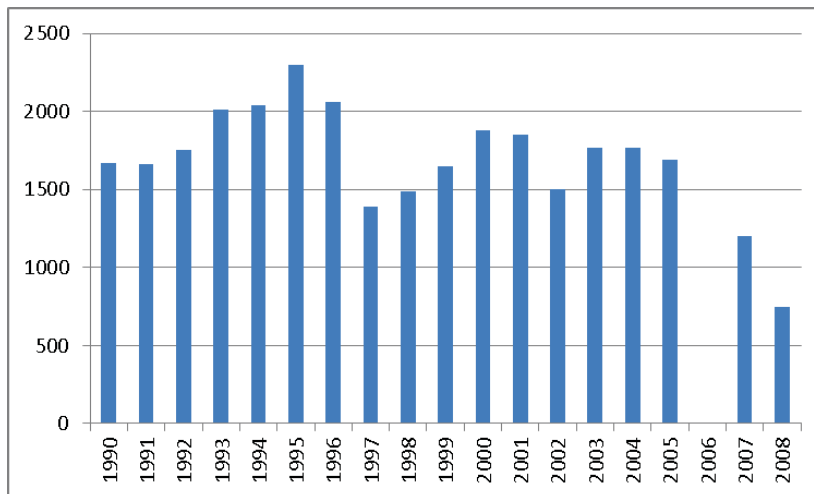
Tussen 2003 en 2010 daalde het gebruik van pesticiden bij de gemeenten met zo'n 42 %.

Bron: Pesticidenreductie bij openbare diensten - jaar 2010, rapport VMM (in voorbereiding)

Gebruikscijfers

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Vlaanderen, verdeeld over de grote toepassingsgebieden (akkerbouw, tuinbouw en niet-landbouw) vertoont wat verschuivingen. In 2008 situeert het hoogste gebruik zich in de in akkerbouw (43,5 % of 1 870 ton), op de voet gevolgd door tuinbouw (39,1 % of 1 680 ton) en als overige het gebruik in niet-landbouw (17,4 % of 750 ton). In Figuur 3.1. is het gebruik voor niet-landbouwdoeleinden per jaar uitgezet.⁵

⁵ Achtergronddocument MIRA - Verspreiding van bestrijdingsmiddelen (april 2011)

Figuur 3.1.: Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor niet landbouwgebruik tussen 1990 en 2008

In een vergelijkende studie uit zeven EU landen blijkt het niet-landbouwkundig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij benadering tussen 0,2 en 2,7% te liggen van het totale jaarlijkse gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. (Kristoffersen et al., 2008).

Voor Vlaanderen wordt het aandeel van het niet-landbouwkundig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen veel hoger ingeschat met name 33,7% in het jaar 2005 en 17,4% in het jaar 2008.

Tabel 3.2.: Verkoop van gewasbeschermingsmiddelen in Vlaanderen volgens gebruik (MIRA 2010)

Jaar	Verkoop landbouw	Verkoop niet-landbouw
2005	66,3% (= 3,328 milj, kg w.s.)	33,7% (= 1,690 milj, kg w.s.)
2008	82,6% (= 3,557 milj, kg w.s.)	17,4% (= 0,749 milj, kg w.s.)

Bron: FOD Volksgezondheid, veiligheid van de voedselketen en leefmilieu.

In Nederland wordt er elk jaar voor onkruidbestrijding op verhardingen circa 207 ton werkzame stof verbruikt. Daarvan verbruiken gemeenten en andere overheidsorganisaties jaarlijks zo'n 25 ton. Het verbruik op bedrijventerreinen ligt hoger namelijk ongeveer 144 ton.

In 2011 werden in België ongeveer 8.100 ton biociden verkocht maar een verdere opdeling naar het gebruik van biociden in Vlaanderen is nog niet gebeurd. Slechts een beperkt aantal van deze biociden worden in open lucht toegepast.

3.2 Opbouw van de RIA

3.2.1 INLEIDING

Het pesticidenreductiedecreet is enkel van toepassing op openbare diensten. Deze openbare diensten moeten hun pesticidgebruik afbouwen tot een nulgebruik op 1 januari 2015. Het besluit regelt

het reductieprogramma. In het decreet en het besluit zijn afwijkingsmogelijkheden opgenomen zodat ook na 1 januari 2015 pesticiden gebruikt mogen worden in specifieke gevallen en situaties. Voor de omzetting van de richtlijn werd in eerste instantie bekeken of het bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit uit te breiden was met de nieuwe doelgroepen. Dit bleek echter te complex.

Daarom is gekozen om een decreet en nieuwe besluiten op te maken, geïnspireerd op het bestaande decreet. De uitgangspunten en de principes van het pesticidenreductiedecreet en -besluit blijven gelden voor de openbare diensten. Daarnaast is de keuze gemaakt om, in tegenstelling tot het pesticidenreductiedecreet, in het decreet de principes op te nemen en in het besluit de uitvoering ervan.

Voor de openbare diensten zou dit aangepaste decreet en besluit ingaan op 1 januari 2015, het moment waarop de reductieprogramma's van de openbare diensten aflopen volgens het pesticidenreductiedecreet en -besluit. Voor de nieuwe doelgroepen geldt het nieuwe decreet en besluit meteen.

Deze RIA werd beperkt tot de periode na 1 januari 2015 gezien voor de openbare diensten het bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit blijven gelden. Voor de andere doelgroepen kan de periode tussen de goedkeuring en 1 januari 2015 gezien worden als een periode voor communicatie, informatieverstrekking en sensibilisatie. Voor deze nieuwe doelgroep geldt in die periode een minimumgebruik op alle voor hun relevante terreinen.

Dit decreet geldt enkel voor het gebruik van pesticiden in open lucht (zie ook niet uitgewerkte opties: gewasbeschermingsmiddelen en biociden) .

Gezien de vrijheidsgraden in de richtlijn zijn er veel verschillende opties, al dan niet onderling combineerbaar. Voor deze RIA werd een keuze gemaakt uit al deze mogelijkheden. Per optie is er een apart hoofdstuk opgesteld in deze RIA. Elk hoofdstuk bevat de opties, de bespreking van de effecten op de doelgroepen en op de criteria. Elk hoofdstukje van deze RIA eindigt met de motivatie van de gekozen optie. De hoofdstukken 4 tot en met 9 zijn dus te beschouwen als subRIA's.

3.2.2 OPTIES

Gezien de vrijheidsgraden in de richtlijn zijn er veel verschillende opties die ook nog met elkaar te combineren zijn. Er werd een keuze gemaakt uit al deze mogelijkheden.

De opties zijn opgedeeld in opties die verder onderzocht worden en niet uitgewerkte opties. De onderzochte opties zijn te vinden in hoofdstukken 4 tot en met 9.

Voor de niet verder uitgewerkte opties zijn keuzes vooraf gemaakt op basis van bestaande studies, beleidskeuzes, of inschatting van de haalbaarheid. De verantwoording voor deze niet uitgewerkte opties zijn hieronder opgenomen.

De optie waarmee vergeleken wordt, de nuloptie, is het pesticidenreductiedecreet en -besluit.

Onderzochte opties

- beheerder/toepasser
- één terreintype - verharde oppervlakte
- verbod of minimumgebruik voor de niet openbare besturen gelinkt aan het terreintype
- procedures voor het aanvragen van afwijkingen van het verbod
- rapporteren

Niet uitgewerkte opties

- afwijken van verbod voor ziekten, plagen, biodiversiteit, hygiëne en volksgezondheid
- afwijken voor een te hoge kost voor de omvorming
- gewasbeschermingsmiddelen of pesticiden
- terreintype afgebakende beschermingszones grondwater
- terreintype afgebakende oppervlaktewaterwingebieden
- handhaving via milieuhandhavingsdecreet of via strafbepaling opgenomen in decreet duurzaam gebruik pesticiden
- code van goede praktijk - weersafhankelijk sproeien of pleksgewijs behandelen bij minimumgebruik

Afwijken van verbod omwille van ziekten, plagen, biodiversiteit, hygiëne en volksgezondheid - afwijking type 1

Zowel de richtlijn (artikel 12) als het pesticidenreductiedecreet (artikel 3) bevatten een opsomming met afwijkingsgronden van het verbod. Het pesticidenreductiedecreet voorziet in artikel 3, derde lid⁶, in een afwijking als er aan volgende voorwaarden tegelijkertijd voldaan is: (1) een acute of redelijkerwijs niet te voorziene plaag, gevaar voor mens en/of milieu of ernstige bedreiging én (2) er geen afdoende alternatieve bestrijdingswijzen voorhanden zijn. De ervaring leert dat enkele aanpassingen nodig zijn rond de aanvraag om af te wijken van het verbod. Daarom worden de bestaande afwijkingsmogelijkheden rond ziekten en plagen / biodiversiteit / hygiëne afgestemd op de richtlijn.

⁶ Onverminderd de geldende wetgeving, in geval van acute en redelijkerwijze niet te voorziene plagen die een gevaar inhouden voor mens en/of milieu of in het geval van situaties die een ernstige bedreiging vormen of kunnen vormen voor de veiligheid van de mens en waarvoor tegelijkertijd geen afdoende alternatieve bestrijdingswijzen voorhanden zijn, kan de openbare dienst tijdelijk van dit verbod afwijken, mits de dienst dit onmiddellijk meldt aan de minister bevoegd voor leefmilieu.

Enkele voorbeelden waar het verantwoord is om in specifieke omstandigheden chemische bestrijding toe te passen zijn onder meer bruine rat, de Amerikaanse vogelkers en de Berenklauw.

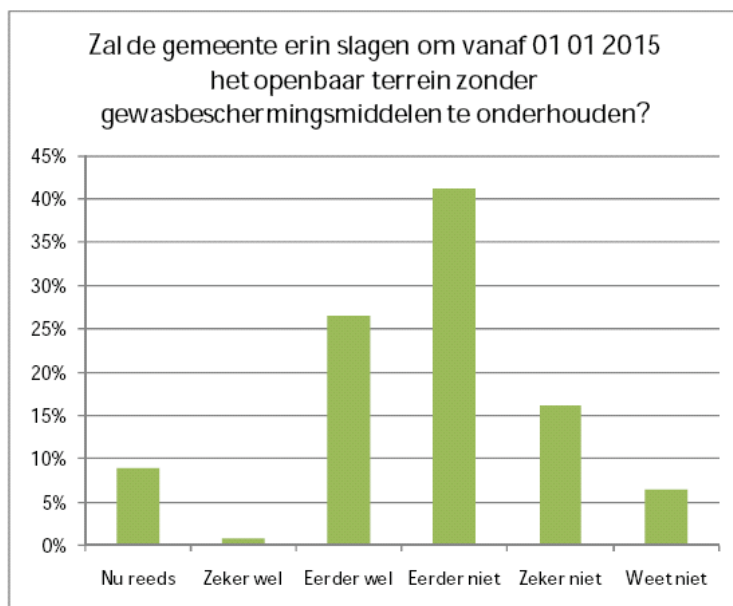
Dit afstemmen op de richtlijn houdt als het ware een versoepeling in van de mogelijkheden om af te wijken van het verbod ten opzichte van het pesticidenreductiedecreet. Toch moet er over gewaakt worden dat het pesticidengebruik beperkt blijft en dat biociden en gewasbeschermingsmiddelen ook in de gevallen dat er een afwijking verkregen wordt, minimaal gebruikt worden. De doelstelling blijft dat ook voor de afwijkingen het pesticidengebruik beperkt moet blijven opdat de doelstellingen van het decreet betreffende het integraal waterbeleid en van artikel 7, 3 van de Europese kaderrichtlijn Water niet gehypothekeerd zouden worden. Dit artikel 7,3 stelt dat "de lidstaten zorg dragen voor de nodige bescherming van de aangewezen waterlichamen met de bedoeling de achteruitgang van de kwaliteit daarvan te voorkomen, teneinde het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen. De lidstaten kunnen voor die waterlichamen beschermingszones vaststellen."

De voorwaarden van gebruik zullen dus steeds de randvoorwaarden bevatten dat er slechts een minimumgebruik toegelaten wordt.

Afwijken omwille van een te hoge kost voor de omvorming – afwijking type 2

In het pesticidenreductiedecreet voor openbare diensten bestaat de mogelijkheid om nog na 1 januari 2015 pesticiden te gebruiken als de kosten voor de omvorming te hoog zijn. Deze afwijkingsmogelijkheid blijft behouden. In het pesticidenreductiebesluit bestaat ook de mogelijkheid om een uitstel te verkrijgen als de pesticidentoets correct toegepast werd en niet tot een nulgebruik leidt. Dit kan gezien worden als een vorm van een onevenredig hoge kost zodat hiervoor geen aparte afwijkingsmogelijkheid meer werd opgenomen.

De recente studie 'Verbetervoorstellen voor subsidies van het beleidsdomein LNE aan lokale overheden o.b.v. een integrale beoordeling' in opdracht van de dienst beleidsvoorbereiding en -evaluatie van het departement LNE levert onderbouwde en implementeerbare verbetervoorstellen voor meer effectieve, eenvoudige en onderling afgestemde milieusubsidies aan lokale overheden. In de enquête, die een belangrijk onderdeel van deze evaluatie is, werd de vraag gesteld of de gemeente erin zal slagen om vanaf 1 januari 2015 het openbaar terrein zonder gewasbeschermingsmiddelen te onderhouden. Bijna 10 % van de respondenten onderhoudt het openbaar domein nu reeds zonder gewasbeschermingsmiddelen. Meer dan één op 3 gemeenten denkt de deadline van 1 januari 2015 (waarschijnlijk) wel te halen. Ruim 40 % van de respondenten denkt deze deadline eerder niet te halen, 16 % van de gemeenten geeft aan deze datum zeker niet te kunnen halen.

Figuur 3.2.: Aandelen van de respondenten aan de enquête die de deadline voor het nulgebruik van pesticiden voor het openbaar domein al dan niet denkt te kunnen halen op 1 januari 2015.

Een beperkte peiling op een studiedag van 22 september 2011 in Leuven georganiseerd door de provincie Vlaams-Brabant over de pesticidentoets, gaf eenzelfde beeld. Op de vraag 'Is een pesticidenvrij beheer op openbare terreinen haalbaar tegen 1 januari 2015' antwoorden de gemeenteambtenaren:

	Ja	Neen	Geen idee	Totaal aantal antwoorden
a) parken en tuinen	30	9		39
b) straten en pleinen	16	15	5	36
c) speelplaatsen	24	6	6	36
d) begraafplaatsen	6	23	5	34
e) sportterreinen	15	9	10	34

Het opnemen van een afwijkingsprocedure voor het omvormen van de terreinen zoals opgenomen in het pesticidenreductiebesluit is in deze verantwoord. Deze afwijkingsmogelijkheid is opgenomen in het decreet.

Terreintype: afgebakende beschermingszones voor grondwaterwinning

Deze RIA neemt bij de terreintypes niet de afgebakende beschermingszones voor waterwinning uit grondwater mee. Deze afgebakende beschermingszones nemen ongeveer 2,3 % van de oppervlakte van Vlaanderen voor hun rekening. De geel aangeduide gebieden in Figuur 3.3 zijn de beschermingszones. Voor deze zones geldt een verbod via het besluit van 27 maart 1985 waterwinning en

beschermingszones. Dit terreintype wordt besproken in de RIA van het desbetreffende wijzigingsbesluit.

Figuur 3.3.: Vlaanderen met de aanduiding van de beschermingszones grondwaterwinning

Terreintype beschermde gebieden voor oppervlaktewaterwinning

Voor drie oppervlaktewaterwingebieden is het intrekgebied afgebakend.

Voor deze afgebakende oppervlaktewaterwingebieden is geen specifieke regelgeving over het gebruik van pesticiden uitgewerkt. Verschillende terreintypes uit het besluit duurzaam gebruik pesticiden voorkomen de vervuiling van het oppervlaktewater met pesticiden zoals het:

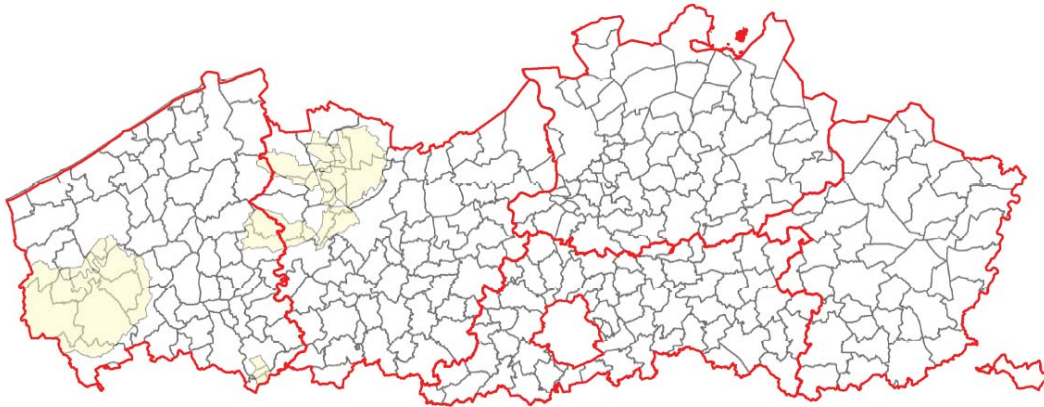
- terreintype 1°: alle terreinen inclusief de bermen op minder dan 6 meter van het talud van het oppervlaktewater
- terreintype 3°: alle wegranden, trottoirs en andere verharde terreinen die deel uitmaken van de openbare weg of erbij horen zoals parkeerterreinen en pleinen.

Deze terreintypes worden uitgebreid besproken in de Nota aan de Vlaamse Regering bij dit besluit.

Een volledig verbod op het gebruik, met uitzondering van land- en tuinbouwactiviteiten, en verbod op specifieke pesticiden voor land- en tuinbouwgebruik, een vraag vanuit de drinkwatersector (zie Hoofdstuk 11, Consultatie, 11.1.3.), is in deze regelgeving niet meegenomen. Er wordt vanuit gegaan dat een verbod op het gebruik van pesticiden op terreintype 1 en 3 voldoende is om de vervuiling van pesticiden naar oppervlaktewater te voorkomen. Daarnaast bevat de erkenning van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen verbodsbepaling voor het gebruik in de nabijheid van water.

Als uit de evaluatie blijkt dat alsnog een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in het volledige afgebakende

beschermingszone noodzakelijk is, kan deze regulering in een latere fase uitgewerkt worden.

Figuur 3.4.: Vlaanderen met de aanduiding van de afgebakende oppervlaktewaterwingebieden

Handhaving via milieuhandhavingsdecreet of via strafbepaling opgenomen in decreet duurzaam gebruik pesticiden

Artikel 6 van het pesticidenreductiedecreet bepaalt dat alle schendingen worden onderzocht, vervolgd en bestraft overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu.

Voor het nieuwe decreet is de keuze gemaakt om de handhaving te regelen via het milieuhandhavingsdecreet. Dit is logisch gezien dit handhavingskader specifiek voor milieuovertredingen werd uitgewerkt.

Gewasbeschermingsmiddelen of pesticiden

De Europese richtlijn definieert pesticiden als gewasbeschermingsmiddelen en biociden. In de richtlijn staat ook "Op dit moment is deze richtlijn van toepassing op pesticiden die gewasbeschermingsmiddelen zijn (artikel 2.1.). Het is echter de bedoeling de werkingssfeer van deze richtlijn in de toekomst uit te breiden tot biociden."

In het decreet duurzaam gebruik is gekozen om al proactief de richtlijn om te zetten en het toepassingsgebied niet te beperken tot de gewasbeschermingsmiddelen (de gehanteerde definitie van 'pesticiden' is ook die van de Richtlijn).

Volgende redenen kunnen aangehaald worden.

1. het decreet geeft expliciet aan dat het toepassingsgebied beperkt is tot het gebruik van pesticiden in open lucht. Het aantal biociden dat in open lucht gebruikt wordt is immers beperkt. Voorbeelden van biociden die in open lucht worden toegepast zijn onder meer de rodenticiden voor de bestrijding van de bruine rat en algendodende middelen voor het verwijderen van groene aanslag op verhardingen.

2. Het besluit duurzaam gebruik beperkt zich tot het onderhoud van terreinen. Monumenten en infrastructuur behoren hier niet toe.

3. De bestaande definities van bestrijdingsmiddelen zijn gelijklopend met de definitie van pesticiden voor het gebruik in open lucht. In het pesticidenreductiedecreet en in het decreet Integraal waterbeleid (artikel 3, 41°) wordt het begrip bestrijdingsmiddelen gedefinieerd als zijnde elke stof bestemd voor de vernietiging of de aantasting van het metabolisme van schadelijk geachte dieren, planten, micro-organismen of virussen; in deze definitie zijn onder meer begrepen: de fytofarmaceutische producten, de insectenverdelgers, de schimmelwerende middelen, de herbiciden, de groeiregelaars, de nematiciden, de mollusciciden, de rodenticiden, de repellenten. De volgende stoffen worden niet beschouwd als bestrijdingsmiddelen in de zin van dit decreet: biologische bestrijdingsmiddelen en stoffen bestemd voor de specifieke bestrijding van levende organismen die gebouwen, woningen, vaartuigen en hun inboedel infesteren of die mens of dier parasiteren.

Code van goede praktijk - weersafhankelijk sproeien of pleksgewijs behandelen bij minimumgebruik

In Nederland werkt men met een certificeringssysteem als men pesticiden wil gebruiken. Meer hierover in 11.1. Deze certificering vraagt de opmaak van een jaarplan. Ook de toepasser moet zich aan een aantal richtlijnen houden. Eén ervan is het spuiten van het middel bij specifieke weersomstandigheden. Deze certificering heeft een impact op twee groepen: de planner en de toepasser.

Deze verplichting is er sinds 29 januari 2010. Na bekendmaking van deze beslissing werd bezwaar aangetekend door de sectorverenigingen VHG. In antwoord op dit bezwaar werd in mei 2011 beslist dat de certificatieplicht voor het toepassen van Roundup op half-open en gesloten verhardingen gehandhaafd blijft, maar met een vrijstelling voor bedrijven en organisaties die niet meer dan 2 ha verhard oppervlak per jaar behandelen waarbij in totaal niet meer dan 1440 gram glyfosaat mag worden gebruikt.

In Vlaanderen koos men in het pesticidenreductiedecreet bij het afbouwen van het pesticidengebruik voor het pleksgewijs behandelen van de te bestrijden plant/dier.

Het grote voordeel hiervan is dat er geen extra administratie nodig is, geen certificering moet aangevraagd worden, geen abonnement op de weersverwachting moet aangekocht worden, en dat er toch veel minder pesticiden gebruikt worden.

3.2.3 OVERZICHT DOELGROEPEN EN BETROKKEN PARTIJEN

De richtlijn legt een kader vast voor het gebruik van pesticiden. Artikels 11 en 12 vermelden specifieke terreinen waar de richtlijn van toepassing is. Concrete doelgroepen worden niet vermeld.

Alle beheerders van terreinen die toegewezen kunnen worden aan artikel 11 en 12 van de richtlijn, kunnen dus beschouwd worden als potentiële doelgroep. Daarnaast zijn ook de gebruikers van de

terreinen een doelgroep (zie de aandacht voor terreinen gebruikt door kwetsbare doelgroepen).

In overleg met de landbouwadministratie en leefmilieuadministratie is er afgesproken dat de landbouwadministratie de landbouwaspecten omzet van de Europese richtlijn. De doelgroep betrokkenen en belanghebbenden kan opgedeeld worden in:

Planner van het pesticidengebruik en/of toepasser:

1. overheid met de lokale overheden en de andere overheden
2. commerciële bedrijven die niet behoren tot bedrijven met een landbouw- of tuinbouwactiviteit
3. bedrijven en organisaties die een openbare dienst leveren zoals scholen, zorginstellingen, sport- en recreatiedomeinen, ... Daarnaast zijn er nog organisaties zoals jeugdverenigingen, ... die terreinen beheren en onderhouden
4. particulieren
5. bedrijven groenaanleg, terreinbeheer en onderhoud

Blootgestelde aan pesticiden - de gebruikers van de terreinen:

6. het brede publiek - dus de bevolking
7. kwetsbare groepen: de richtlijn verwijst zelf naar groepen opgenomen in in artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1107/2009 zoals zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, ongeboren kinderen, zuigelingen en kinderen en ouderen. Specifieke aandacht gaat in deze RIA ook de jongeren tussen 0 en 18 en tussen 18-25 jaar zoals bepaald in de JoKER.

Als vragende partij voor verminderd gebruik:

8. drinkwatermaatschappijen
9. natuur- en milieuverenigingen
10. gezondheidsorganisaties zoals de Vlaamse Liga tegen Kanker

Voor het opvolgen, bijsturen en handhaven van de regelgeving

11. Vlaamse Milieumaatschappij voor het opvolgen van het beleid, opzetten van sensibilisatie- en communicatiecampagnes
12. de handhaver zoals de lokale toezichthouder, het Agentschap Natuur en Bos, Afdeling Milieu-Inspectie van LNE, ...

Tabel 3.3 geeft een overzicht van de doelgroep en betrokkenen met een inschatting van de aantallen. Bijlage 4 geeft een uitgebreider bespreking van de doelgroep.

Tabel 3.3: Overzicht van de verschillende doelgroepen en betrokken met een inschatting van aantallen

	Doelgroep of betrokkenen	Subgroep	Aantallen
1	Openbare dienst	Lokale overheden	308 gemeenten 5 provincies
		Andere	250
2+3	Bedrijven (op basis van NACE-code)	niet land- en tuinbouwbedrijven	1.210.000 bedrijfszetels
3	Scholen (1)	Kleuterscholen, basis onderwijs	2.466
		Secundair onderwijs	1.052
		Hoger onderwijs	18 (HS) + 5 (U)
3	Zorgverstrekkende instellingen (2)	Ziekenhuizen	67 – 113 uitbatingsplaatsen
		Woonzorgcentra	865
		Psychiatrische ziekenhuizen	39 – 44 uitbatingsplaatsen
		Psychiatrische verzorgingstehuizen	44
3	Kinderopvang (3)	Aantal diensten	3.180
		Aantal kinderen	113.069
	Jeugdverblijfcentra (1)		406
3	Sportdomeinen (1)	Openlucht zwembaden	80
		Openlucht sportvelden	11.631
		Actieve leden sportvereniging jonger dan 25 jaar	27%
3	Recreatie (4)	Recreatieterreinen	35
		Pretparken, dierentuin, zoo en kinderboerderij	31
4	Particulier	Aantal gezinnen in Vlaanderen	2.601.300 gezinnen waarvan 778.300 alleenstaanden
5	Bedrijven groenaanleg en onderhoud	landschapsverzorging – 81.3	6.800
6	Brede publiek	Aantal Vlamingen	6,9 miljoen Vlamingen
7	Kwetsbare groepen (1)	Jongeren tussen 0 en 17 jaar	1.225.400
		Kinderen tussen 0 en 4 jaar	343.300
		Senioren ouder dan 65 jaar	1.135.000
		Jongeren lid van een jeugdbeweging	Meer dan 237.500 (geen cijfer KAJ)
8	Drinkwatermaatschappijen		10
9	Natuur en milieuverenigingen (5)	Aantal leden	200.000
10	Gezondheidsorganisaties		
11	Vlaamse Milieumaatschappij		
12	Handhaver		

Bronnen:

(1) SVR-website

(2) Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid

(3) Kind en gezin

(4) recreatievlaanderen,

(5) NARA - natuurindicator

Opmerking

In de afgebakende waterwingebieden hebben zo'n 16.225 bedrijven, hun zetel waarvan 725 landbouwbedrijven en 15.500 andere bedrijven binnen deze afgebakende beschermingszones grondwater. Dit vertegenwoordigt 1,3 % van het totale aantal bedrijfszetels. Deze zijn niet meegenomen in deze RIA maar in de RIA van het wijzigingsbesluit.

3.2.4 EFFECTEN

De baten voor mens en milieu zijn moeilijk kwantificeerbaar:

- gebrek aan relevante beschikbare gegevens;
- sommige baten hebben enkel een kwalitatieve en relatieve waarde;
- er is niet altijd een kwantificeringsmethode voor handen.

Bron: *Europese effectanalyse*

Bijlage 2 geeft de samenvatting van de Europese effectanalyse.

Dit onderdeel bevat ook een overzicht van de kosten en de baten van pesticidenvrij beheer en onderhoud en de aspecten die van belang zijn voor de JoKER.

Baten van een pesticidenvrij beheer

1. *Beter leefmilieu met o.a.*

- Betere oppervlaktewaterkwaliteit, betere grondwaterkwaliteit en waterbodempkwaliteit.

Een goede toestand van oppervlaktewater en grondwater is noodzakelijk om aan de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water te voldoen. Daarnaast vraagt de kaderrichtlijn Water in artikel 7, 3 ook te zorgen voor een eenvoudigere productie van drinkwater.

Betere oppervlaktewaterkwaliteit en betere grondwaterkwaliteit leiden indirect tot een verhoogde zekerheid van pesticidenvrij drinkwater gezien drinkwater geproduceerd wordt uit grondwater of oppervlaktewater. De vereiste kwaliteit kan hierdoor bereikt worden met lagere kosten voor de drinkwaterproductie.

Beter waterbodempkwaliteit verlaagt de kosten voor de waterbodemsanering.

Beter oppervlaktewaterkwaliteit vermindert het aantal accidentele vissterftes. Deze vissterfte kan een rechtstreeks economisch verlies veroorzaken en kan ook indirect nadelig zijn voor de toeristische sector.

- Betere luchtkwaliteit en hierdoor minder vervuiling van het hemelwater.
- Grotere biodiversiteit

Los van het verminderd toxisch effect komen door pesticidenreductie ook bv. bijkomende biotopen schuil- en rustplekken voor zeldzame planten en dieren (mini-

natuurgebiedjes) beschikbaar. Dit kan op termijn leiden tot het behoud van de soortendiversiteit en eventueel zelfs tot het verhogen van de bestaande biodiversiteit. Dit sluit perfect aan bij diverse inspanningen om het verlies aan biodiversiteit te stoppen of biodiversiteit te verhogen (soortenbeschermingsplannen) door mogelijkheden te creëren voor nieuwe biotopen voor zeldzame of bedreigde soorten. Naast de varroamijt en het verlies van biodiversiteit, zouden gewasbeschermingsmiddelen op de derde plaats komen als oorzaak van de massale bijensterfte. Daar ongeveer 1/3 van de voedselproductie afhangt van bestuiving door **onder meer bijen lijkt dit een belangrijk element te zijn om mee te nemen in de evaluatie.**

2. Volksgezondheid

De risicobeoordeling van de effecten op gezondheid en leefmilieu van de verschillende producten zijn gebaseerd op een analyse van stof per stof. Dat is wellicht een te simplistische benadering want dit houdt geen rekening met de gecombineerde effecten. Mogelijks worden de risico's van chemicaliën voor de gezondheid en voor het leefmilieu omwille van die synergetische effecten onderschat. Ook wordt te weinig rekening gehouden met het mogelijke effect van de constante blootstelling aan lage doses op lange termijn.

De kennis wat de effecten op kinderen betreft vertoont nog leemtes. Via de bio-monitoring van het Steunpunt Milieu en Gezondheid wordt werk verricht om die lacune te vullen.

Een pesticidenvrij beheer van terreinen leidt tot minder pesticiden in de omgeving. Vooral voor de kwetsbare groepen vormt een pesticidenvrije omgeving een grote meerwaarde. De kans op ongevallen – verkeerd gebruik – is ook lager.

Er zijn dus minder kosten omwille van vergiftiging en chronische ziekten bij de mens. Het opleggen van een verbod op het gebruik van pesticiden op de terreinen waar kinderen en jongeren tussen 0 en 18 jaar komen, heeft zeker een positief effect op de gezondheid van deze kinderen. Bijkomend wordt hier het voorzorgsbeginsel gevolgd.

Opportunities

Een nieuwe aanpak van het beheer en onderhoud van het terrein, kan meteen ook de aanleiding zijn om het veegbeleid / netheid van de terreinen te evalueren en beiden te integreren.

Er wordt volop geïnvesteerd in alternatieven, en minder in pesticiden.

Door een ander invulling van 'terreinen' en een alternatief beheer komt er een tolerantie voor meer kruidgroei.

Er kunnen bijkomende jobs in de sociale tewerkstelling worden gecreëerd.

Bedrijven ontwikkelen nieuwe niet-chemische bestrijdingsmethoden wat past binnen het streven naar meer innovatie en onderzoek.

Kosten van een pesticidenvrijbeheer

Pesticidenvrij beheren en onderhouden is duurder als de eigenaar eenzelfde beeldkwaliteit wil. Als het terrein aangepast wordt aan een pesticidenvrij beheer en/of de gebruiker toleranter is ten aanzien van meer groen – extra kruidgroei, dan zijn de meerkosten beperkt.

Een aantal betrokkenen (zie hoofdstuk 11 – IOK) stelt zelfs dat een pesticidenvrij beheer bij hen goedkoper uitkomt. Als het onderhoud geïntegreerd wordt in het netheidsbeleid van de gemeente / stad is de extra kost beperkt.

Of de milieukosten van de niet-chemische bestrijdingsmethoden groter zijn dan de milieukosten van het pesticidengebruik, is niet eenduidig. De resultaten van deze berekeningen vormen een onderdeel van de studie "Onkruidbeheer: preventieve en curatieve methoden voor een optimaal straatbeeld" (zie 11.2.) en zullen in december 2012 ter beschikking zijn.

Kosten zijn er zeker voor de heraanleg van de terreinen zodat ze eenvoudig pesticidenvrij te beheren zijn. Als deze heraanleg verspreid wordt over de jaren is dit echter geen meerkost en past dit binnen de heraanleg van het terrein die zich vroeg of laat toch opdringt.

Aspecten van belang bij rechten van het kind en rechten van jongeren

Bij de inschatting van de voor- en nadelige effecten van het beleidsvoornemen op kinderen en jongeren moet onder meer rekening gehouden worden met vier principes uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind:

- belang van het kind;
- non-discriminatie;
- leven, overleven en ontwikkeling;
- participatie.

3.2.5 KEUZECRITERIA

Omdat de baten voor mens en milieu moeilijk kwantificeerbaar zijn, worden de verschillende opties vergeleken aan de hand van een aantal keuzecriteria. De keuzecriteria die doorheen deze RIA meegenomen worden zijn::

- afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie;
- beschermen van de volksgezondheid en meer bepaald de kwetsbare groepen, mee te nemen verblijftijd op het terrein, leeftijd (0-18 jaar, 18 tot 25);
- voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater;
- voorkomen van insijpelen naar het grondwater;
- beschermen van de drinkwaterbronnen;

- beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartimenten zoals water, bodem, lucht;
- haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen;
- handhaafbaarheid;
- administratieve lasten en taken voor de doelgroepen;
- taken voor de Vlaamse regulerende overheid.

4 Sub RIA – gebruiker of toepasser

4.1 Situering en doelstelling

De richtlijn legt een kader vast voor het gebruik van pesticiden. Artikels 11 en 12 vermelden specifieke terreinen waar de richtlijn van toepassing is. Een doelgroep als zodanig wordt niet vermeld. In overleg met de landbouwadministratie en leefmilieuadministratie is er afgesproken dat de land- en tuinbouwactiviteiten niet geregeld worden via deze milieuregelgeving maar het voorwerp blijven van eigen regelgeving. .

Alle beheerders van terreinen – met uitzondering van land- en tuinbouwactiviteiten – die toegewezen kunnen worden aan artikel 11 en 12 van de richtlijn, kunnen dus beschouwd worden als potentiële doelgroep.

4.2 Opties

Optie 0. Nuloptie – bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit

De doelgroep is beperkt tot de openbare diensten. Het totale gerapporteerde pesticidengebruik in 2010 van de openbare besturen bedraagt zo'n 15.750 kg werkzame stof waarvan 9.179 kg gebruikt werd door gemeenten.

Optie 1. Terreinen in beheer voor niet land- en tuinbouwactiviteiten

Deze optie neemt de breedst mogelijke groep terreinbeheerders mee volgens de afspraak dat het departement Landbouw en Visserij het omzetten van de richtlijn voor de land- en tuinbouwactiviteiten op zich neemt. Voor bedrijven komt dit neer op 1.210.000 bedrijfsetels.

De verkoopscijfers van gewasbeschermingsmiddelen voor niet-landbouwgebruik werd in 2008 geschat op 750 ton of 17 % van het totale cijfer van de verkoop van gewasbeschermingsmiddelen in Vlaanderen (Bron: MIRA-Achtergronddocument – Verspreiding van bestrijdingsmiddelen, 2010).

Een opdeling tussen gebruik door particulieren en professionele gebruikers is nog niet te maken. Vanaf 18 augustus 2012 start het afsplitsen van de erkenningen voor producten bestemd voor de beroepsgebruikers van deze voor de producten die bestemd zijn voor de amateurgebruikers.⁷.

⁷ <http://www.phytoweb.fgov.be/NL/Pers/20100218%20splitsing%20erkenningen.htm>

De studie inputs en output in privétuinen⁸ verzamelde in 2008 gegevens via een enquête over o.a. het pesticidengebruik. In 40 % van de bevraagde tuinen geven de respondenten aan pesticiden te gebruiken. De meeste pesticiden tegen ongewenste planten worden toegepast op het gazon en op verharding zoals paden, terras of daken. Op gazon worden voornamelijk pesticiden tegen mos gebruikt. In 2007 werd per respondent 30 kg vaste en 1 liter vloeibare pesticiden gebruikt. In ruimtelijke termen betekent dit, voor de bevraagde tuinen, 1.290 kg en 805 liter pesticiden per km² tuin. Deze gebruiksgegevens zijn zeer hoog. Hoogstwaarschijnlijk gaven de respondenten bij de vaste pesticiden ook de meststoffen op, en / of de samengestelde producten die bestaan uit een pesticiden en een meststof.

De oppervlakte van privé-tuinen maakt 13 % uit van de oppervlakte van Vlaanderen nl. 176.000 hectare of 1.760 km². (Dewaelheyns et al., 2008).

In totaal zijn er in Vlaanderen circa 2.601.270 gezinnen waarvan 778.349 alleenstaanden.

Optie 2. Terreinen in beheer voor niet land- en tuinbouwactiviteiten met uitzondering van privéterreinen van particulieren

In vergelijking met optie 1 is hier het gebruik op privéterrein door de particulier niet meegenomen. Vanaf 18 augustus 2012 start de opsplitsing van de erkenningen, waardoor specifieke erkenning nodig is naargelang het gaat om een amateurproduct of een professionele gewasbeschermingsmiddel (zie <http://www.phytoweb.fgov.be/NL/Pers/20100218%20splitsing%20erkenningen.htm>).

Het openbaar domein van gemeenten – verhard en onverhard samen – heeft een oppervlakte van zo'n 50.000 hectare (VMM, 2011)..

Tabel 4.1.: Oppervlakte openbaar domein van de Vlaamse gemeenten opgedeeld in verharde en onverharde oppervlakten

Openbaar domein	in hectare	in km ²	procentueel
Onverhard terrein	35.853	359	2,63
Verhard terrein	13.504	135	0,99
Totale oppervlakte	49.357	494	3,62

Bron: Bestrijdingsmiddelen: kwantificering en geografische spreiding van de emissies naar het compartiment water – 2011 – studie in opdracht van VMM door ARCADIS Belgium, Universiteit Gent

⁸ Dewaelheyns, V. & Gulinck, H. (2008). Input en output in privétuinen. Studie uitgevoerd in opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij, MIRA, MIRA/2008/02, Afdeling Bos, Natuur en Landschap, K.U.Leuven.

4.3 Effecten

4.3.1 OPTIE 0. NULOPTIE – BESTAANDE PESTICIDENREDUCTIEDECREET EN – BESLUIT

Toepasser – gebruiker van pesticiden

Enkel de openbare besturen vallen onder de huidige regelgeving die stelt dat enkel in specifieke situaties pesticiden mogen gebruikt worden na 1 januari 2015. Deze regeling is sinds eind 2001 in voege. De openbare besturen hebben in deze een voorbeeldfunctie naar de andere terreinbeheerders toe.

Het gebruik van pesticiden tussen 2003 en 2010 is met ongeveer 42% gedaald.

Een deel van beheer van de terreinen bij scholen en zorgverstrekkende instellingen valt niet onder de huidige regelgeving. Tabel 4.2. geeft het overzicht van deze opdeling voor de kleuterscholen, basisscholen en secundaire scholen. Een verdere opdeling is opgenomen in bijlage 3.

Tabel 4.2.: Opdeling van de aantal scholen

schooljaar 2010-2011	openbaar bestuur		privaatrechterlijk		totaal
basis- en kleuteronderwijs	883	36%	1583	64%	2466
secundaire onderwijs	310	29%	742	71%	1052

De kosten voor een pesticidenvrij beheer zijn beperkt tot de terreinen in eigendom of in beheer van openbare besturen.

Blootgestelden

Voor de blootgestelden aan pesticiden is er afhankelijk van de beheerder / eigenaar een andere regime: wel of geen gebruiksbeperkingen. Er is dus een verschillende behandeling van de kwetsbare doelgroep: afhankelijk van bijvoorbeeld de schoolkeuze of de keuze van de zorgverstrekkende instelling kan er eventueel een andere blootstelling zijn aan pesticiden.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Zowel de drinkwatermaatschappijen als de natuur- en milieuverenigingen zijn vragende partij voor een verminderd gebruik van pesticiden.

Opvolgen en handhaven

Het opvolgen van de reductie van het pesticidengebruik is geregeld in het besluit. De handhaving is geregeld via het decreet. De focus van de handhaving ligt op sensibiliseren, informeren en ondersteunen. Via de milieuconvenanten en later de samenwerkingsovereenkomst Milieu gebeurt een ondersteuning en een opvolging van de reductie van het pesticidengebruik. Zo is sensibilisatie naar de burger meegenomen als één van de acties van het thema Water in de Samenwerkingsovereenkomst Milieu 2008-2013.

4.3.2 OPTIE 1. TERREINEN IN BEHEER VOOR NIET LAND- EN TUINBOUWACTIVITEITEN

Toepassers - gebruikers van pesticiden

In totaal vallen ongeveer 1.210.000 bedrijfszetels onder de categorie van niet-land en tuinbouwactiviteiten. Deze bedrijven zorgen dus niet voor de voedselvoorziening en het gebruik van deze pesticiden is voor niet-commerciële doeleinden. Het gebruik van pesticiden gebeurt in het kader van het onderhoud van de terreinen of voor het bestrijden van ziekten en plagen. Er zijn geen cijfers gekend over de impact van het onderhoud op de omzetcijfers van deze bedrijven.

Ongeveer 75 % van de recreatiedomeinen zijn in beheer van een openbaar bestuur (zie tabel 4.3.). Deze domeinen vallen onder het pesticidenreductiedecreet. Hier is dus geen meerkost voor het pesticidenvrij onderhoud. Voor de privédomeinen zoals de vijf pretparken is nu nog geen regelgeving met gebruiksbepijking. Pretpark Plopsaland voorziet een stijging van de onderhoudskosten als er een pesticidenvrij beheer wordt opgelegd. Nu staan 4 mensen in voor het onderhoud van 32 hectare. Zonder bestrijdingsmiddelen zouden 8 mensen nodig zijn als dezelfde planten bestreden worden (bron: telefonisch contact).

Tabel 4.3.: Opdeling van recreatiedomeinen, pretparken en dierentuinen naar beheerder

Recreatiedomeinen	openbaar	privaatrechterlijk	totaal
recreatieterreinen*	26	9	35
pretparken	0	5	5
dierentuinen / zoo's	0	4	4

* recreatiedomeinen lid van Vlaanderen is Recreatie

In totaal zijn er in Vlaanderen 11.361 openlucht sportvelden. Een beperkt deel ervan is in gebruik als wedstrijdveld. Voor wedstrijden wordt een bespeelbaar veld gevraagd. Het overgrote deel van de sportvelden met grasmat is bestemd voor voetbal. Navraag bij de Koninklijke Belgische Voetbalbond (zie hoofdstuk 11) leert dat er geen voorwaarden zijn rond de plantensamenstelling van het voetbalveld.

Ook de particulier koopt heel wat pesticiden waarvan hij een (groot) deel gebruikt. De oppervlakte van privé-tuinen maakt 13 % uit van de oppervlakte van Vlaanderen of 176.000 hectare. In vergelijking met het openbaar terrein met zo'n 50.000 hectare, is dit meer dan drie keer zo groot. Voor een wilde en/of ecologische tuin zijn de kosten voor het onderhoud van de tuin eerder lager dan die van een 'gewone' tuin. De organisatie VELT vzw - www.velt.be - promoot ecologische tuinen. De organisatie richt zich vooral op burgers. De campagne 123 Ecotuinen promootte het pesticidenvrij tuinieren via de slogan [Durf tuinieren zonder.](#)

Blootgestelden

Alle Vlamingen kunnen blootgesteld worden aan pesticiden. Het zijn echter vooral jongere kinderen die extra gevoelig zijn en behoren

tot de kwetsbare groepen, die veel buitenspelen. Het aantal kinderen tussen 0 en 4 jaar bedraagt zo'n 343.300, aangevuld met de kinderen en jongeren tot en met 17 jaar komen we tot een aantal van 1.225.400.

Een pesticidenvrije privétuin, park, recreatiedomein, sportterrein is dus wenselijk en zal een positieve impact hebben op de gezondheid van deze kinderen.

Ongeveer 27 % van de jongeren onder de 25 jaar zijn actief lid van een sportvereniging. Dit cijfer omvat zowel de buitensporters als de binnensporters.

Vragende partij voor pesticidenvrij beheer

Een pesticidenvrij beheer van bermen, tuinen, openbare tuinen, parken, ... is zeker een meerwaarde voor de drinkwaterproductie en voor de natuur en biodiversiteit. De drinkwatermaatschappijen en de natuur- en milieuverenigingen zijn hier vragende partij voor.

Opvolgen en handhaven

Naar communicatie en sensibilisatie is de boodschap eenvoudig. Het opvolgen van het pesticidengebruik kan via de verkoopscijfers (federaal).

Het handhaven van deze zeer ruime doelgroep is moeilijk te organiseren met het huidige personeelskader.

4.3.3OPTIE 2. TERREINEN IN BEHEER VOOR NIET LAND- EN TUINBOUWACTIVITEITEN MET UITZONDERING VAN PRIVÉTERREINEN VAN PARTICULIEREN

Toepassers of gebruiker van pesticiden

In totaal vallen ongeveer 1.210.000 bedrijfszetels onder de categorie van niet-land en tuinbouwactiviteiten. Zoals in optie 1 uitgelegd, is een deel van de terreinen in beheer van de overheid en vallen die nu al onder het pesticidenreductiedecreet en het bijhorende besluit.

Blootgestelden

Het aantal blootgestelden blijft gelijk aan de optie 1. Gezien er voor de privétuinen geen regeling opgelegd is, kan gesteld worden dat pesticiden nog gebruikt zullen worden. De blootstelling aan pesticiden zal hoger liggen in deze optie. Het is echter de keuze van de gebruiker van de privétuin of hij al dan niet pesticiden gebruikt en zijn kinderen en of andere kwetsbare personen in een tuin laat verblijven die behandeld is met pesticiden.

Vragende partij voor verminderd gebruik

De vragende partij zal deze optie minder genegen zijn, gezien er geen regulering is voor het gebruik in privétuinen.

Opvolgen en handhaven

De opvolging en het handhaven is beter te organiseren dan met de particuliere tuinen erbij.

4.4 Vergelijken van de opties

De beoordeling van de verschillende criteria is opgenomen in onderstaande tabel. De verschillende opties worden voor elk criterium afgewogen ten opzichte van de nuloptie: 0: zelfde beoordeling als de bestaande toestand; +, ++, +++: verbetering ten opzichte van de bestaande toestand; -, --, ---: een verslechtering van bestaande toestand.

Tabel 4.4.: Overzicht van de criteria met een inschatting van de effecten van de verschillende opties

Criteria	Optie 1 – met particulier	Optie 2 – zonder particulier
afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie	+	+
beschermen van de volksgezondheid	+++	++
voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater	+++	++
voorkomen van insijpelen naar het grondwater	+++	++
beschermen van de niet-doelwitorganismen	+++	++
beschermen van de drinkwaterbronnen	+++	++
haalbaarheid voor de verschillende doelgroepen	-	-
handhaafbaarheid	--	-
administratieve lasten en taken voor de doelgroep	nvt	nvt
taken voor de Vlaamse regulerende overheid	--	-

1. Afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie

-Beide opties voldoen om de Europese richtlijn om te zetten. Voor beide opties is een aanpassing van de huidige wetgeving rond het gebruik van pesticiden noodzakelijk. Een nieuwe wetgeving die geldt voor alle gebruikers van pesticiden zal de transparantie en eenduidigheid vergroten.

-Het gebruik van pesticiden in privétuinen reguleren is een verregaande maatregel. Deels wordt vanaf 18 augustus 2012 ook privégebruik strikter geregeld doordat vanaf die datum een opdeling van amateurproducten en professionele producten (federale bevoegdheid) zal worden toegepast waardoor de particulier enkel al juist gedoseerde producten en kleine verpakkingen zal kunnen aankopen. Een inschatting van het gebruik van professionele producten in amateurtuintjes door de uitbesteding aan professionelen is niet mogelijk.

2. Beschermen van de volksgezondheid

Vanuit het standpunt van de volksgezondheid is het volledig reguleren van het gebruik van pesticiden voor niet-land- en tuinbouwtoepassingen de beste keuze. Privétuinen maken nl. ongeveer 13% van de oppervlakte van Vlaanderen uit. Vooral gezinnen met jonge kinderen die een tuin hebben, zouden beter beschermd zijn bij een volledig regulering op het gebruik. Sensibilisatie naar de

eigenaars van privétuinen met een verwijzing naar de mogelijke impact van pesticiden op de gezondheid, is wel mogelijk.

3 - 4 - 5. Voorkomen van het uitspoelen / insijpelen naar oppervlaktewater, naar grondwater

Door het uitbreiden van de doelgroep van gebruikers naar niet-land en tuinbouwactiviteiten zal er een daling zijn van het uitspoelen van pesticiden naar het oppervlaktewater. Optie 1 krijgt een hogere positieve score gezien hier ook de particulieren meegenomen zijn.

5. Beschermen van de drinkwaterbronnen

Een verminderd gebruik van pesticiden zal de kans op het vervuilen van het water dat gebruikt wordt voor de productie van drinkwater verkleinen. Hoe lager het gebruik, hoe beter de bronnen beschermd worden.

6. Beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartimenten zoals water, bodem, lucht

Gezien het lagere gebruik van pesticiden zal de invloed ervan op niet-doelwitorganismen ook beperkter zijn. Niet-doelwitorganismen komen zowel voor in het water, de bodem (zoals de regenworm) als in de lucht (zoals de honingbij). Dit geldt voor beide opties waar optie 1 beter scoort dan optie 2.

7. Haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen

De haalbaarheid kreeg eenzelfde score voor beide opties. Ten opzichte van de nuloptie is de haalbaarheid negatief. De openbare diensten konden het pesticidengebruik afbouwen tot nul vanaf 2004 tot 2014. Tijdens die 10 jaar konden ze ervaring opdoen om terreinen pesticidenvrij te onderhouden. Voor de nieuwe doelgroepen is deze periode veel korter, namelijk vanaf het goedkeuren van het decreet en besluit tot 1 januari 2015. Deze nieuwe doelgroep kan wel leren uit de ervaringen van de openbare diensten. Tussen 2008 en 2010 promootte Velt vzw met de steun van de Vlaamse overheid het pesticidenvrije onderhoud van tuinen via hun campagne 1.2.3. Ecotuin. Op 29 september 2011 was er al 5.817.135 m² pesticidenvrij beheerde tuinen waarvan 3.278.682 m² siertuin en 2.538.453 m² moestuin. Dit is een engagement van 6398 gezinnen.

8. Handhaafbaarheid

De handhaving op privéterrein is moeilijker te implementeren dan op openbaar terrein. Voor de commerciële bedrijven zijn de publiek toegankelijke terreinen meegenomen en de verharde oppervlaktes. Dit gezien de grote invloed op volksgezondheid (kwetsbare groepen en brede publiek) en op de waterkwaliteit (verharde terreinen). De handhaving zal zich in eerste instantie voornamelijk richten tot sensibilisatie en informatie verspreiden en tot de terreinen met een verbodsbepaling (zie hoofdstuk 6).

9. Administratieve lasten en taken voor de doelgroepen

Heeft voor deze SubRIA geen relevantie.

10. Taken voor de Vlaamse regulerende overheid

De taak voor de overheid betreft in eerste instantie het promoten van pesticidenvrij beheer volgens het principe (drietrapsstrategie): eerst voorkomen, dan het toepassen van alternatieve technieken en slechts in allerlaatste instantie het gebruik van chemische producten. Daarnaast moet ook gewezen worden op de mogelijke effecten op de gezondheid.

Onafhankelijk of de particulier nu mee gereguleerd wordt, is een sensibilisatie- en informatiecampagne noodzakelijk om het pesticidenvrij beheer meer in de kijker te zetten. Betrekken van middenveldorganisaties, zoals de Gezinsbond, en andere organisaties van buiten de natuur- en milieusector, kan bijdragen tot de sensibilisering van de brede bevolking.

Meer over de kosten van de sensibilisatiecampagne in hoofdstuk 10.2.1.

4.5 Motiveren van de keuze

Niettegenstaande de meerwaarde voor het milieu en de volksgezondheid indien ook het pesticidengebruik van de particulier gereguleerd zou worden, is de uiteindelijke keuze gemaakt om het privéterrein van de particulier niet mee te nemen. Deze keuze werd gemaakt om verschillende redenen.

De producten die op de markt gebracht worden hebben een erkenning nodig (federaal geregeld). Vanaf 18 augustus 2012 start men hierbij met de opdeling tussen professionele producten en amateurproducten. De inschatting is dat de particulieren hierdoor minder werkzame stof zullen gebruiken, deze amateurproducten zijn namelijk 'ready to use' en enkel in kleine verpakkingen beschikbaar. Een goede sensibilisatiecampagne voor de burgers is wel noodzakelijk om de problematiek van pesticidengebruik voor milieu en gezondheid te onderlijnen en om alternatieven aan te bieden.

Daarnaast is de handhaving op particulier terrein niet eenvoudig.

Het pesticidengebruik door particulieren zal verder opgevolgd worden in het kader van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik. Indien blijkt dat regulering van de particulier alsnog wenselijk is, kan deze regulering in een later stadium uitgewerkt worden. In eerste instantie is er voor geopteerd om te werken via sensibilisatie.

5 Sub RIA – verharde terreinen

5.1 Situering en doelstelling

Op basis van de Europese richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden, het pesticidenreductiedecreet en -besluit en op basis van overleg tussen de verschillende betrokken Vlaamse overheidsdiensten (zie hoofdstuk 11.3) gebeurde een selectie van terreinen.

Volgende criteria werden meegenomen:

- de opgesomde terreinen van het bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit;
- het integreren van berm zoals gedefinieerd in het bermbesluit;
- het afstemmen met andere milieuwetgeving zoals het decreet betreffende het integraal waterbeleid;
- de artikels 11 en 12 van de Europese richtlijn;
- de opdeling in functie van de toezichthouder;
- de opdeling in functie van het opleggen van een verbod of minimumgebruik.

De verantwoording van de keuze van de terreinen is opgenomen in de nota aan de Vlaamse Regering.

Voor de verharde terreinen zijn twee opties uitgewerkt.

Het verbod in de beschermingszones voor de waterwingebieden grondwater wordt in de RIA bij het Wijzigingsbesluit verder behandeld.

Verharde terreinen

Gezien de openbare diensten een nulgebruik voor alle terreinen hebben, is dit terreintype bedoeld voor de niet-openbare diensten. Voor de grootte van het verharde terrein zijn twee opties uitgewerkt.

De richtlijn vraagt uitdrukkelijk om afspoeling naar rioleringssystemen en naar oppervlaktewater te beperken. De opname van dit terreintype is dus verantwoord.

Door de keuze van Vlaanderen voor de aanleg van gescheiden rioleringssystemen is de directe afspoeling naar het oppervlaktewater van pesticiden bij gebruik op verharde oppervlakten, veel hoger geworden.

De gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen vraagt om te bufferen of te infiltreren als er verharde oppervlaktes bijkomen. Bij gebruik van pesticiden op deze terreinen, zullen die pesticiden die niet op het doelorganisme terecht komen (ongeveer 80 %) ofwel gedeeltelijk afspoelen naar het oppervlaktewater ofwel infiltreren naar het grondwater.

Door het gebruik van pesticiden op verharde terreinen te beperken of te verbieden wordt ook het grondwater en het oppervlaktewater (beter) beschermd tegen verontreiniging met pesticiden.

De definitie van verhard terrein is opgenomen in het besluit en is beperkt dat het grondoppervlak dat op een of andere wijze bedekt is met een verharding, al dan niet waterdoorlatend.

5.2 Opties

Optie 0. Nuloptie – bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit

Vanaf 1 januari 2015 mogen er geen pesticiden meer gebruikt worden op de terreinen van en in beheer van openbare besturen behalve voor die terreinen waar nog een omvorming moet gebeuren en/of waarvoor een afwijking is verkregen. Specifieke aandacht gaat naar de grondwaterbeschermingszones Type 2.

Optie 1. Commerciële bedrijven – regulering van het pesticidengebruik op alle verharde terreinen

Naast de openbare besturen gebruiken ook commerciële bedrijven pesticiden voor het onderhoud van terreinen. Deze optie neemt het gebruik mee op alle verharde terreinen onafhankelijk van de grootte van het terrein.

In totaal zijn er 1.210.000 bedrijven (exclusief die gelegen in grondwaterwingebied) die vallen onder de regulering. Een percentage daarvan zijn kleine bedrijven zoals de bakker in de straat, een boekhouder, een apotheker, ...

Optie 2. Commerciële bedrijven – regulering van het pesticidengebruik op de verharde terreinen groter dan 200 m²

De gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen⁹ legt op om vanaf 200 m² verharde oppervlakte te bufferen of te infiltreren. Voor kleinere oppervlaktes geldt die verplichting niet. Voor deze kleinere oppervlaktes veronderstellen we dat deze behoren bij de kleinere bedrijven zoals de bakker, ... Deze kleinere bedrijven zullen – als er pesticiden gebruikt worden – amateurproducten moeten gebruiken (zie de boven aangehaalde opsplitsing van de erkenningen voor gewasbeschermingsmiddelen). In tegenstelling tot de gewestelijke stedenbouwkundige verordening is het verhard terrein beperkt tot het grondoppervlak al dan niet waterdoorlatend.

⁹ Besluit van de Vlaamse regering van 1 oktober 2004 houdende vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater

5.3 Effecten

5.3.1 OPTIE 0. NULOPTIE – BESTAANDE PESTICIDENREDUCTIEDECREET EN – BESLUIT

Toepassers of gebruiker van pesticiden

De bestaande regeling blijft gelden.

Blootgestelden

Het pesticidengebruik van de openbare besturen is vrij beperkt gezien zij al sinds 2004 aan het afbouwen zijn. Enkel onder specifieke voorwaarden kunnen er nog pesticiden gebruikt worden na 1 januari 2015. Bij het betreden van terreinen die onderhouden worden door niet-openbare besturen, is de kans groter dat men blootgesteld wordt aan pesticiden.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Zowel natuur- en milieuverenigingen als drinkwatermaatschappijen zijn vragende partij voor een verminderd gebruik.

Opvolgen en handhaven

De opvolging is geregeld via de verplichte rapporteringen, de handhaving is geregeld via het pesticidenreductiedecreet. Deze doelgroep is te sensibiliseren en te informeren via de bestaande kanalen en contactgegevens.

5.3.2 OPTIE 1. COMMERCIËLE BEDRIJVEN – REGULERING VAN HET PESTICIDENGEBRUIK OP ALLE VERHARDE TERREINEN

Toepassers

Alle verharde terreinen van commerciële bedrijven vallen onder deze regulering. Ook de kleine bedrijven die een parking hebben. Er zijn geen gegevens voorhanden over de hoeveelheden die gebruikt worden voor het onderhoud van deze verharde terreinen.

Blootgestelden

Alle gebruikers (werknemers, bezoekers, ...) van parkings van commerciële bedrijven komen op een parking waarop het pesticidengebruik gereguleerd is.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Het aantal terreinen dat onder de regulering valt is groter. Dit komt tegemoet aan de vraag om minder pesticiden te gebruiken.

Opvolgen en handhaven

Alle commerciële bedrijven vallen onder dezelfde regulering. Dit vereenvoudigt de communicatie en transparantie. Ook via de

verschillende sectororganisaties kan gecommuniceerd en geïnformeerd worden.

5.3.3 OPTIE 2. COMMERCIEËLE BEDRIJVEN - REGULERING VAN HET PESTICIDENGEBRUIK OP DE VERHARDE TERREINEN GROTER DAN 200 M²

Toepassers

Enkel het pesticidengebruik op de verharde terreinen groter dan 200 m² wordt gereguleerd. Voor de kleinere verharde terreinen wordt uitgegaan van de veronderstellingen dat hier voornamelijk amateurproducten gebruikt zullen worden of dat ze alternatief beheerd zullen worden.

Blootgestelden

Het aantal blootgestelden aan pesticiden is wellicht groter dan het aantal blootgestelde in optie 1, gezien er minder regulering is. Doch dit effect kan zeer beperkt zijn, aangezien voor de kleinere verharde terreinen normaal voornamelijk amateurproducten gebruikt zullen worden (tenzij waar het onderhoud uitbesteed wordt aan professionelen).

Vragende partij voor verminderd gebruik

Een beperktere groep wordt gereguleerd. De kans op verontreiniging van het water en van het milieu in het algemeen, en de impact op de biodiversiteit is groter.

Opvolgen en handhaven

De uitzonderingsmaatregel, oppervlaktes kleiner dan 200 m² vallen niet onder de regulering, zorgt voor een moeilijker communicatie. Ook de handhaving is moeilijker, gezien de grootte van het terrein gemeten moet worden om te weten welke regeling geldt.

5.4 Vergelijken van de opties

De beoordeling van de verschillende criteria is opgenomen in onderstaande tabel. De verschillende opties worden voor elk criterium afgewogen ten opzichte van de nuloptie:

0: zelfde beoordeling als de bestaande toestand; +, ++, +++: verbetering ten opzichte van de bestaande toestand; -, --, ---: een verslechtering van bestaande toestand.

Tabel 5.1.: Overzicht van de criteria met een inschatting van de effecten van de verschillende opties

Criteria	Optie 1- alle verharde terreinen	Optie 2 – voor terreinen > 200 m ²
afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie	++	+
beschermen van de volksgezondheid	+++	++
voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater	+++	++
voorkomen van insijpelen naar het grondwater		
beschermen van de drinkwaterbronnen		

beschermen van de niet-doelwitorganismen		
haalbaarheid voor de verschillende doelgroepen	-	-
handhaafbaarheid	-	-
administratieve lasten en taken voor de doelgroep	nvt	nvt
taken voor de Vlaamse regulerende overheid	-	-

1. Afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie

-Beide opties voldoen om de Europese richtlijn om te zetten. Voor beide opties is een aanpassing van de huidige wetgeving nodig om het gebruik van pesticiden te reguleren. De optie van een regulering op alle verharde terreinen van commerciële bedrijven voor niet land- en tuinbouwactiviteiten is transparanter gezien er geen uitzonderingsbepalingen zijn zoals dit wel het geval is in optie 2.

-Op dit moment loopt een herziening van de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen waarbij de uitzondering van de 200 m² zou geschrapt worden. De idee om een uitzondering voor kleinere terreinen dan 200 m² te voorzien, net zoals die bestaat voor de gewestelijke stedenbouwkundige verordening, is dan niet meer van toepassing.

2. Beschermen van de volksgezondheid

Vanuit het standpunt van de volksgezondheid is het reguleren van het pesticidengebruik op alle verharde terreinen onafhankelijk van de grootte van het terrein, de beste optie.

3-4-5-6. Voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater, Voorkomen van insijpelen naar het grondwater en Beschermen van de drinkwaterbronnen, Beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartimenten zoals water, bodem, lucht.

Vanuit het standpunt van het milieu, het beschermen van oppervlaktewater en grondwater, is het reguleren van het pesticidengebruik op alle verharde terreinen onafhankelijk van de grootte van het terrein de beste optie.

7. Haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen

Voor de terreinbeheerders van verharde terreinen vraagt een aangepast beheer een andere aanpak. De bekendmaking van pesticidenvrij beheer van terreinen is in deze een wezenlijk onderdeel.

8. Handhaafbaarheid

Het aantal te reguleren terreinen is in optie 1 groter dan in optie 2. Qua personeelsinzet is dit beter te handhaven. Daartegenover staat dat de handhaving eenvoudiger is als er geen uitzonderingen zijn qua grootte van het verharde terrein (dus optie 1).

9. Administratieve lasten en taken voor de doelgroepen

Niet van toepassing.

10. Taken voor de Vlaamse regulerende overheid

Voor de Vlaamse regulerende overheid is er een duidelijke communicatie nodig naar deze nieuwe doelgroep om deze aangepaste wetgeving kenbaar te maken onafhankelijk of optie 1 of 2 gekozen wordt. De boodschap zal transparanter zijn als er geen uitzonderingen zijn.

Deze communicatie kan gebeuren in samenwerking met de sectororganisaties en moet passen binnen een communicatie van het brede publiek.

5.5 Motivering van de keuze

Voor dit terreintype is er nog geen duidelijke keuze gemaakt. Voor beide opties bestaan er pro's en contra's. De keuze wordt mee bepaald door de gebruiksbepijking of het verbod dat opgelegd wordt. Meer hierover in hoofdstuk 6 – subRIA – verbod of minimumgebruik per terreintype.

De keuze is daar gemaakt om een minimumgebruik op te leggen buiten de beschermingszone grondwater. Voor de beschermingszones grondwater wordt verwezen naar de RIA bij het Wijzigingsbesluit.

- (1) In eerste instantie werd geopteerd om een uitzondering voor de kleine verharde terreinen te voorzien en die niet te reguleren. Dit in de veronderstelling dat hier amateurproducten zouden gebruikt worden voor het onderhoud van het terrein.
- (2) Aangezien de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwaterputten en infiltratievoorziening in herziening is, en daar – op dit moment – geopteerd wordt om de uitzondering van oppervlaktes kleiner dan 200 m² niet te voorzien, is de optie om alle verharde terreinen onder de regulering te laten vallen wellicht te verkiezen. Dit vereenvoudigt de communicatie en de transparantie van de wetgeving. De kleinere verharde terreinen zullen wellicht met amateurproducten behandeld worden die een kleinere impact hebben.

6 Sub RIA - verbod of minimumgebruik per terreintype voor regulier onderhoud

6.1 Situering en doelstelling

De richtlijn vraagt om het gebruik te verbieden of te minimaliseren. We kozen voor de termen verbod en minimumgebruik. In dit onderdeel worden de aspecten bekeken voor het reguliere onderhoud van de terreinen. Onder specifieke voorwaarden kan er afgeweken worden van het verbod (zie hoofdstukken 7 en 8).

Voor de beschermingszones voor de winning van drinkwater is in de richtlijn opgenomen dat het gebruik van pesticiden verboden is (artikel 11, 2. c) laatste zinsdeel). Het verbod in de beschermingszones voor de waterwingebieden grondwater wordt in de RIA bij het Wijzigingsbesluit verder behandeld.

De bestaande regelgeving blijft gelden voor de openbare besturen. Voor terreintype 6° geldt een verbod. Terreintype 6 omvat alle andere terreinen die niet vervat zijn onder 1° tot en met 5° en die gebruikt worden voor een openbare dienst of die horen bij een gebouw dat gebruikt wordt voor een openbare dienst geldt een verbod.

Dit hoofdstuk onderzoekt dus enkel opties voor de nieuwe doelgroepen.

Openbare diensten

Voor de openbare diensten geldt volgens het pesticidenreductiedecreet een verbod op het gebruik van pesticiden vanaf 1 januari 2015 behalve in specifieke situaties.

De definitie van openbare dienst in het besluit duurzaam gebruik pesticiden is "dienst, uitgevoerd door een rechtspersoon in het kader van een taak van algemeen belang op het grondgebied van het Vlaamse Gewest". De definitie is daarmee verschillend van degene gebruikt in het pesticidenreductiedecreet: alle publiekrechtelijke rechtspersonen actief op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

Deze laatste definitie werd geïnterpreteerd op de wijze dat de privaatrechterlijke scholen, ziekenhuizen, ... niet onder het pesticidenreductiedecreet vallen.

Het onderscheid tussen openbare en privaatrechtelijke scholen, ziekenhuizen, ... valt moeilijk te rijmen met de principes van het Verdrag inzake de rechten van het kind (zie 3.2.4. p.19), met name het non-discriminatiebeginsel, het recht op gezondheid dat voor alle kinderen op gelijkwaardige wijze moet gewaarborgd worden, een principe dat ook in de algemene mensenrechtenverdragen is terug te vinden en dus niet alleen van toepassing is op kinderen, personen jonger dan 18 jaar maar ook bijvoorbeeld de doelgroep van 18-25 jaar (cf. JoKER).

Terreintypes

De terreintypes zijn:

- 1° alle terreinen inclusief de bermen op minder dan 6 meter van het talud van het oppervlaktewater;
- 2° alle bermen gelegen langs wegen en spoorwegen;
- 3° alle wegranden, trottoirs en andere verharde terreinen die deel uitmaken van de openbare weg of er bij horen zoals parkeerterreinen en pleinen;
- 4° alle verharde terreinen [groter dan 200 m²];
- 5° alle terreinen die toegankelijk zijn voor het brede publiek of kwetsbare groepen zijnde:
 - a) parken, plantsoenen, tuinen, pleinen en begraafplaatsen;
 - b) sportdomeinen, recreatiedomeinen, dier- en pretparken;
 - c) terreinen bij kinderopvang, scholen en instellingen voor kleuter-, basisonderwijs en secundair onderwijs, deeltijds kunstonderwijs en centra voor leerlingenbegeleiding;
 - d) speelplaatsen, speelterreinen, sportterreinen, schoolterreinen en terreinen van zorgverstrekkende instellingen die niet vervat zijn onder c.
- 6° alle andere terreinen die niet vervat zijn onder 1° tot en met 5° en die gebruikt worden voor een openbare dienst of die horen bij een gebouw dat gebruikt wordt voor een openbare dienst.

Minimumgebruik

Het minimumgebruik is als volgt gedefinieerd in het ontwerpbesluit: het verminderen van het pesticidengebruik door:

- pesticiden enkel pleksgewijs te laten gebruiken op de locaties die nog niet pesticidenvrij te beheren zijn. Bij een pleksgewijs gebruik wordt uitsluitend de te bestrijden soort behandeld met pesticiden en niet de omliggende ruimte;
- enkel die pesticiden te gebruiken die erkend zijn als gewasbeschermingsmiddelen door de federale overheid of als biociden toegelaten zijn door de federale overheid. In beide gevallen worden de toepassingsvoorschriften strikt gerespecteerd;
- de aanleg en heraanleg van de terreinen, vermeld in artikel 3 te onderwerpen aan de pesticidentoets

Kwetsbare groepen

De Europese richtlijn vermeldt expliciet de kwetsbare groepen. Dit zijn de mensen die specifieke aandacht behoeven als het gaat om de beoordeling van acute en chronische gevolgen van pesticiden voor de gezondheid. Hiertoe behoren onder meer zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, ongeboren kinderen, zuigelingen, kinderen, ouderen en bewoners die gedurende langere tijd blootstaan aan hoge

doses pesticiden. Meer over de aantallen van de kwetsbare groepen in de tabellen 6.2., 6.3. en 6.4.

6.2 Opties

Optie 0. Nuloptie – bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit

Vanaf 1 januari 2015 mogen er geen pesticiden meer gebruikt worden op alle terreinen van en/of in beheer van openbare diensten behalve op die terreinen die nog niet omgevormd zijn wegens te hoge kosten. Voor deze terreinen moet een afwijking aangevraagd worden. Daarnaast is het gebruik van pesticiden tegen ziekten en plagen ook mogelijk onder specifieke voorwaarden.

Tien gemeenten (tot en met 2010) gaven officieel door dat ze een nulgebruik hanteren. De evaluatie van de gerapporteerde gegevens van 2010 leverde echter een groter aantal gemeenten op, nl. 22 gemeenten blijken geen pesticiden meer te hebben gebruikt in 2010. Verder gebruikten 44 gemeenten geen pesticiden om de verhardingen te onderhouden en 98 geen voor groenzones. Deze gemeenten geven nog geen nulgebruik aan omdat ze, indien de nood zich voordoet, pesticiden kunnen gebruiken zonder een afwijkingsaanvraag te moeten indienen.

Optie 1. Een totaal verbod op het gebruik van pesticiden voor de bedrijven met een commerciële activiteit en voor de 'nieuwe' openbare diensten

Deze optie bekijkt het verbod op het gebruik van pesticiden voor het onderhoud van de terreinen horend bij de nieuwe doelgroep. Gebruik van pesticiden tegen ziekten en plagen blijven hier wel mogelijk onder specifieke voorwaarden.

Optie 2. Een minimumgebruik op de terreinen van de bedrijven met een commerciële activiteit en voor de 'nieuwe' openbare diensten

Deze optie legt een minimumgebruik vast voor alle terreinen horend bij de nieuwe doelgroep.

Optie 3. Een verbod op alle terreinen op minder dan 6 meter van oppervlaktewater, op de bermen, en op de wegen; een minimumgebruik op de andere terreinen van de nieuwe doelgroep

Deze optie neemt drie terreintypes mee met een verbodsbepaling. De keuze van deze terreinen is gemaakt op basis van de Europese richtlijn die vraagt om aquatische organismen, het oppervlaktewater en de bronnen van de drinkwaterwinning te beschermen. Voor deze terreintypes geldt dan een verbodsbepaling voor alle terreinbeheerders, al of niet openbare dienst.

Optie 4. Een verbod op het gebruik voor de terreinen tot 6 meter langs het oppervlaktewater, op de bermen, en op de wegen, een verbod op terreinen gerelateerd aan de kwetsbare doelgroep namelijk terreinen bij kinderopvang, speelplaatsen, speelterreinen,

schoolterreinen en terreinen van zorginstellingen, een minimumgebruik op de andere terreinen van de bedrijven met een commerciële activiteit

Deze optie is gelijklopend met optie 3, maar neemt een extra terreintype mee met een verbodsbepaling. Het verbod op het gebruik van pesticiden geldt hier op alle plaatsen gerelateerd aan kwetsbare groepen onafhankelijk wie de beheerder ervan is.

Optie 5. Een verbod voor de terreinen tot 6 meter langs het oppervlaktewater, op de bermen, en op de wegen, en op de wegen, een verbod op terreinen bij kinderdagverblijven en de terreinen bij de kleuterscholen, lagere en middelbare school, een minimumgebruik op de andere terreinen

Deze optie is vergelijkbaar met optie 4 maar beperkt de verbodsbepaling tot die terreinen waar de kinderen en jongeren onder de 19 jaar bijna dagelijks komen dus kinderopvang, kleuter, basis en secundair onderwijs. Deze kinderen en jongeren spelen ook buiten tijdens de speeltijd op de speelplaats.

Optie 6. Een verbod voor de terreinen tot 6 meter langs het oppervlaktewater, op de bermen, en op de wegen, een verbod op terreinen bij kinderdagverblijven exclusief onthaalouders en de terreinen bij de kleuterscholen, lagere en middelbare school, een minimumgebruik op de andere terreinen van bedrijven met een commerciële activiteit

Deze optie is vergelijkbaar met optie 5. In deze optie vallen de onthaalouders niet onder de regeling. Ook in andere regelgeving zijn de verplichtingen voor onthaalouders / gezinsopvang gelijkgesteld met deze die gelden voor een privéwoning (zie standpunt VVSG in 11.3.4.).

Tabel 6.1. Overzicht van de opties met een opdeling in de verschillende terreintypes voor de nieuwe doelgroep

Terreintypes	Optie 1	Optie 2	Optie 3	Optie 4	Optie 5/6
1. Langs oppervlaktewater	V	MG	V	V	V
2. Bermen	V	MG	V	V	V
3. Wegen en pleinen	V	MG	V	V	V
4. Verharde terreinen [> 200 m ²]	V	MG	MG	MG	MG
5a) Parken, plantsoenen,	V	MG	MG	MG	MG
5b) Sport- en recreatiedomeinen, ...	V	MG	MG	MG	MG
5c) Kinderopvang, kleuterscholen, lager, middelbaar	V	MG	MG	V	5:V
5d) Speelplaatsen, ...niet vervat onder 5c)	V	MG	MG	V	6. V - exclusief onthaalouders. MG

Legende afkortingen: V: verbod; MG: minimumgebruik

Aantallen kwetsbare groepen

Tabel 6.2. geeft een overzicht van de aantallen blootgesteld en vallend onder de omschrijving van kwetsbare groepen. Deze tabel is een uittreksel van de tabel 3.1.. De tabellen 6.3. en 6.4. geven een opdeling van de cijfers van tabel 6.2.. Meer in bijlage 4.

Tabel 6.2. Overzicht van de aantal instellingen vallend onder de kwetsbare groepen

Scholen	Kleuterscholen, basis onderwijs	2.466
	Secundair onderwijs	1.052
	Hoger onderwijs	18 (HS) + 5 (U)
Zorgverstrekkende instellingen	Ziekenhuizen	67 – 113 uitbatingsplaatsen
	Woonzorgcentra	865
	Psychiatrische ziekenhuizen	39 – 44 uitbatingsplaatsen
	Psychiatrische verzorgingstehuizen	44
Kinderopvang	Aantal diensten	3.180
	(Aantal kinderen	113.069)

Tabel 6.3.: Opdeling van de aantal scholen

schooljaar 2010-2011	openbaar bestuur		privaatrechterlijk		totaal
basis- en kleuteronderwijs	883	36%	1.583	64%	2.466
secundaire onderwijs	310	29%	742	71%	1.052

Tabel 6.4.: Opdeling van de kinderopvang in de verschillende groepen cfr. indeling van Kind en gezin

	capaciteit	aantal voorzieningen
Buitenschoolse opvang verbonden aan een KDV	1.202	38
Dienst voor onthaalouders	32.124	188
Initiatief Buitenschoolse Opvang	28.098	246
Crèche	15.108	299
Peutertuin	422	19
Lokale dienst - buitenschoolse opvang	254	11
Lokale dienst - voorschoolse opvang	373	22
Zelfstandige buitenschoolse opvangvoorziening	3.143	80
Zelfstandig Kinderdagverblijf	26.454	1.340
Zelfstandig Onthaalouder	5.891	936

6.3 Effecten

6.3.1 OPTIE 0. NULOPTIE – BESTAANDE PESTICIDENREDUCTIEDECREET EN – BESLUIT

Toepassers

De regelgeving is beperkt tot de openbare besturen. Voor alle terreinen van openbare besturen geldt een verbod op het gebruik van pesticiden na 1 januari 2015. Afwijkingen zijn mogelijk onder specifieke voorwaarden.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

De bezoekers en gebruikers van de terreinen van de openbare besturen of in beheer van de openbare besturen, zullen blootgesteld worden aan geen of zeer weinig pesticiden. Op de andere terreinen is er geen regulering over het gebruik van pesticiden.

Opvolgen en handhaven

Het opvolgen van de reductie van het pesticidengebruik is geregeld in het besluit. De handhaving is geregeld via het decreet. De focus van de handhaving ligt op sensibilisatie, informeren en ondersteunen. Via de milieuconvenanten en later de samenwerkingsovereenkomst Milieu gebeurt een ondersteuning en een opvolging van de reductie van het pesticidengebruik. Zo is sensibilisatie naar de burger meegenomen als één van de acties van het thema Water in de Samenwerkingsovereenkomst Milieu 2008-2013.

6.3.2 OPTIE 1. EEN TOTAAL VERBOD OP HET GEBRUIK VAN PESTICIDEN VOOR DE BEDRIJVEN MET EEN COMMERCIËLE ACTIVITEIT EN VOOR DE 'NIEUWE' OPENBARE DIENSTEN

Toepassers

Naast de openbare besturen vallen ook de andere terreinbeheerders onder de regulering. Dus voor alle beheerders van terreinen voor niet land- en tuinbouwactiviteiten geldt een verbod. Dit is zeer eenduidig, overzichtelijk en transparant. Afwijkingen zijn mogelijk onder specifieke voorwaarden.

Blootgestelden

Het brede publiek en de kwetsbare groepen zijn beschermd tegen de mogelijke negatieve effecten van het pesticidengebruik.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Gezien de impact van pesticiden op milieu en gezondheid, biedt een verbod op het gebruik van pesticiden een grote meerwaarde.

Opvolgen en handhaven

De handhaving op privéterrein is moeilijker te implementeren dan op openbaar terrein. Voor de nieuwe doelgroep zijn de publiek toegankelijke terreinen meegenomen en de verharde oppervlaktes. De verbodsbepaling geldt voor alle terreinen. Dit is een eenduidige regelgeving. Daartegenover staat dat die regelgeving geldt voor zeer veel terreinen en dus geldt voor een zeer grote oppervlakte. Wat bij het behoud van het personeelskader, moeilijk goed te handhaven is.

**6.3.3OPTIE 2. EEN MINIMUMGEBRUIK OP DE TERREINEN VAN DE BEDRIJVEN
MET EEN COMMERCIËLE ACTIVITEIT EN VOOR DE 'NIEUWE' OPENBARE
DIENSTEN**

Toepassers

Voor de openbare besturen geldt een verbod, voor de andere bedrijven een minimumgebruik. Voor niet alle openbare diensten geldt dezelfde regeling.

Blootgestelden

Het aantal blootgestelden aan het mogelijk gebruik van pesticiden is hoger en gelijklopend met de nulloptie.

Bijvoorbeeld: voor de scholen is, afhankelijk van de keuze van de school, een andere blootstelling aan pesticiden mogelijk. Ongeveer 64 % van de kleuter- en basis scholen zijn privaatrechtelijk en vallen nu niet onder de regulering. Dit is niet conform het non-discriminatiebeginsel van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en andere mensenrechtenverdragen die waarborgen dat kinderen, en burgers in het algemeen, zonder onderscheid kunnen genieten van hun rechten, waaronder het recht op gezondheid. In het belang van alle kinderen is het noodzakelijk om het contact met pesticiden zo beperkt mogelijk te houden.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Gezondheidsorganisaties zoals de Liga tegen Kanker vragen – vooral voor de zeer kwetsbare groepen – een verbod.

Ook vanuit het milieuoogpunt en het beschermen van de drinkwaterbronnen is deze optie onvoldoende.

Opvolgen en handhaven

Gezien er geen expliciete verbodsbepalingen zijn, is de handhaving gericht op het minimumgebruik. Dit minimumgebruik is niet eenvoudig te handhaven gezien de definitie ervan. De te handhaven oppervlakte is gelijklopend met die van optie 1. Er zijn geen prioriteiten vastgelegd. Net zoals bij een totaal verbod is de erg grote oppervlakte moeilijk volledig te handhaven. Gelijklopend met de andere optie is een gerichte sensibilisatie en communicatie over pesticidenvrij beheer noodzakelijk.

6.3.4 OPTIE 3. EEN VERBOD OP ALLE TERREINEN OP MINDER DAN 6 METER
VAN OPPERVLAKTEWATER, OP DE BERMEN EN OP DE WEGEN, EEN
MINIMUMGEBRUIK OP DE ANDERE TERREINEN VAN DE NIEUWE DOELGROEP

Toepassers

De terreintypes met verbodsbepalingen zijn voornamelijk gerelateerd aan de openbare besturen: zij staan in voor het onderhoud van de bermen en de wegen. Ook het onderhoud van de bevaarbare waterlopen en de geklasseerde onbevaarbare waterlopen gebeurt door de openbare besturen. Dit is gelijklopend met de nuloptie.

Voor de nieuwe doelgroep geldt een minimumgebruik op de terreinen die zij beheren en onderhouden.

Blootgestelden

Het aantal blootgestelden is ongeveer gelijklopend met de nuloptie.

Vragende partij voor verminderd gebruik

De verbodsbepalingen hebben een belangrijke impact op het voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater en het grondwater. Ze hebben echter veel minder een effect op een beperking van het aantal blootgestelden aan pesticiden.

Opvolgen en handhaven

Gezien het beperktere aantal terreinen met een verbodsbepaling kan prioriteit gegeven worden om deze terreintypes te handhaven. Een sensibilisatie naar de volledige doelgroep blijft noodzakelijk. De handhaving voor deze terreintypes is al geregeld dit overeenkomstig andere wetgeving.

6.3.5 OPTIE 4. EEN VERBOD OP HET GEBRUIK VOOR DE TERREINEN TOT 6
METER LANGS HET OPPERVLAKTEWATER, OP DE BERMEN EN OP DE WEGEN,
EEN VERBOD OP TERREINEN GERELATEERD AAN DE KWETSBARE DOELGROEP
NAMESLIJK TERREINEN BIJ KINDEROPVANG, SPEELPLAATSEN,
SPEELTERREINEN, SCHOOLTERREINEN EN TERREINEN BIJ
ZORGINSTELLINGEN, EEN MINIMUMGEBRUIK OP ANDERE TERREINEN VAN
DE BEDRIJVEN MET EEN COMMERCIELE ACTIVITEIT

Toepassers

De terreinen met een verbod zijn – ten opzichte van optie 3 – uitgebreid met de terreinen gelinkt aan kwetsbare doelgroepen zoals speelplaatsen en speelterreinen, schoolterreinen en terreinen bij zorginstellingen. De terreinbeheerders zijn een zeer gevarieerde doelgroep: van kinderopvang, over scholen, de speeltuinen van horeca en van recreatiedomeinen, ...tot tuinen en parkeerterreinen van rusthuizen en ziekenhuizen.

Blootgestelden

De extra verbodsbepaling zorgt voor een goede bescherming van de kwetsbare doelgroep.

Vragende partij voor verminderd gebruik

De gezondheidsorganisaties zijn vragende partij voor een sterk verminderd gebruik, liefst een verbod op het gebruik van pesticiden.

Opvolgen en handhaven

In deze optie is ten opzichte van optie 3 een terreintype toegevoegd om de kwetsbare doelgroep te beschermen. Via een gerichte sensibilisatie en communicatie met de sectororganisaties kunnen deze nieuwe terreinbeheerders gericht gesensibiliseerd worden over het belang en de noodzaak van het pesticidenvrij beheer. Een belangrijk aantal van deze instellingen is gelinkt aan een openbare bestuur en heeft op die manier al een verbodsbepaling.

6.3.6 OPTIE 5. EEN VERBOD VOOR DE TERREINEN TOT 6 METER LANGS HET OPPERVLAKTEWATER, OP DE BERMEN, EN OP DE WEGEN, EEN VERBOD OP TERREINEN BIJ KINDERDAGVERBLIJVEN EN DE TERREINEN BIJ DE KLEUTERSCHOLEN, LAGERE EN MIDDELBARE SCHOOL, EEN MINIMUMGEBRUIK OP DE ANDERE TERREINEN

Toepassers

De terreinen zijn - ten opzichte van optie 4 - uitgebreid met de terreinen waar kinderen en jongeren onder de 19 jaar regelmatig komen. De verbodsbepaling is beperkter dan in optie 4: enkel de plaatsen waar de jongeren 5 dagen op 7 (kunnen) komen, zijn aangeduid.

Blootgestelden

De verbodsbepaling is beperkt tot de meest kwetsbare groep, namelijk kinderen gelinkt aan een regelmatige aanwezigheid op deze terreinen. Zij zijn gevoeliger voor de schadelijke effecten van pesticiden dan volwassenen. Ze lopen ook meer kans om er onopzettelijk mee in contact te komen. Kinderen zitten vaak op de grond of in het gras, nemen voorwerpen in hun handen en stoppen die ook in hun mond. Kinderen spelen ook buiten tijdens de speeltijd.

Voor de terreinen waar de kwetsbare doelgroep - wellicht - niet dagelijks komt is een minimumgebruik vastgelegd.

Vragende partij voor verminderd gebruik

De verbodsbepaling vermindert het risico op de negatieve effecten van pesticiden op meest kwetsbare groep namelijk de kinderen. De verbodsbepaling van 6 meter langs de waterloop is een goede maatregel om het oppervlaktewater en indirect het grondwater te vrijwaren van vervuiling door pesticiden.

Opvolgen en handhaven

Ten opzichte van optie 4 zijn de terreinen horend bij de 'kwetsbare doelgroep' beperkter. Op die wijze daalt het aantal instellingen met een verbodsbepaling van zo'n 7.750 tot 7.000 instellingen. Een heel aantal van deze instellingen is gelinkt aan een openbare bestuur en heeft op die manier al een verbodsbepaling.

Er zijn zo'n 2.325 privaatrechterlijke scholen, voor zelfstandige initiatieven van kinderopvang is er een aantal van 2.356, met een totaal van 4.681 instellingen. Dit komt neer op 67 % van de instellingen die bijkomend onder de verbodsbepaling vallen.

Via specifieke en gerichte sensibilisatie via de sectororganisaties kan deze groep overtuigd worden van het belang van een pesticidenvrij beheer voor de gezondheid en het milieu.

6.3.7OPTIE 6. EEN VERBOD VOOR DE TERREINEN TOT 6 METER LANGS HET OPPERVLAKTEWATER, OP DE BERMEN, EN OP DE WEGEN, EEN VERBOD OP TERREINEN BIJ KINDERDAGVERBLIJVEN EXCLUSIEF ONTHAALoudERS EN DE TERREINEN BIJ DE KLEUTERSCHOLEN, LAGERE EN MIDDELBARE SCHOOL, EEN MINIMUMGEBRUIK OP DE ANDERE TERREINEN VAN BEDRIJVEN MET EEN COMMERCIELE ACTIVITEIT

Toepassers

Het toepassingsgebied is iets beperkter dan optie 5. De buitenruimtes van de zelfstandige onthaalouders vallen niet onder de regulering.

Blootgestelden

De laatste cijfers van Kind en Gezin geven 936 voorzieningen van zelfstandige onthaalouders waar een kleine 6.000 kinderen opgevangen worden (zie tabel 6.4.). Vanuit het oogpunt om de meest kwetsbare doelgroep te beschermen, is dit geen goede optie.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Een bescherming van alle kinderen is noodzakelijk. Het uitsluiten van de kinderen die opgevangen worden door een zelfstandige onthaalmoeder is in deze geen goede optie. Normen over de buitenspeelruimte zijn vastgelegd in het **Besluit van de Vlaamse Regering van 4 maart 2011 (BS 28.03.2011, err. BS 22.04.2011)** tot vaststelling van de investeringssubsidie en de bouwtechnische en bouwfysische normen voor de sector van de voorzieningen voor gezinnen met kinderen.

Opvolgen en handhaven

Gelijklopend met 6.3.6.

6.4 Vergelijken van de opties

De beoordeling van de verschillende criteria is opgenomen in onderstaande tabel. De verschillende opties worden voor elk criterium afgewogen ten opzichte van de nuloptie:0: zelfde beoordeling als de bestaande toestand; +, ++, +++: verbetering ten

opzichte van de bestaande toestand; -, --, ---: een verslechtering van bestaande toestand.

Tabel 6.5.: Overzicht van de criteria met een inschatting van de effecten van de verschillende opties

Criteria	Optie 1 - totaal verbod	Optie 2: minimumgebruik	Optie 3 – verbod en MB	Optie 4 = optie 3 + verbod kwetsbare DG	Optie 5/6 = optie 3 + verbod jongeren -19
afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie	++	-	0	0	0
beschermen van de volksgezondheid	++++	0	+	+++	5: ++ 6: ++
voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater	++++	0/+	++	++	++
voorkomen van insijpelen naar het grondwater					
beschermen van de drinkwaterbronnen					
beschermen van de niet-doelwitorganismen					
haalbaarheid voor de verschillende doelgroepen	---	++	+	-	-
handhaafbaarheid	--	--	+	+	+
administratieve lasten en taken voor de doelgroep	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
taken voor de Vlaamse regulerende overheid	----	0	--	--	--

1. Afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie

-De optie die de beste afstemming voorziet met de bestaande regelgeving is een verbod vanaf 1 januari 2015 zoals ook vastgelegd is voor de openbare besturen in het pesticidenreductiedecreet en -besluit. De openbare besturen kregen echter 10 jaar de tijd om hun pesticidengebruik af te bouwen tot nul. Voor de nieuwe doelgroep zou deze reductie tot een nulgebruik op een periode van minder dan 3 jaar moeten gebeuren.

-Een totaal verbod op het pesticidengebruik geeft een transparante en eenduidige regelgeving.

-Een totaal verbod wordt niet gevraagd door de Europese richtlijn duurzaam gebruik pesticiden.

Optie 2 stelt een minimumgebruik voor op de terreinen in beheer van de nieuwe doelgroep. Optie 3 scoort beter dan optie 2 qua transparantie en eenduidigheid gezien voor de eerste drie terreintypes een verbod geldt. De meeste van deze terreinen zijn in beheer van openbare besturen.

2. Beschermen van de volksgezondheid

Voor het beschermen van de volksgezondheid is een totaal verbod op het gebruik van pesticiden de optie die het beste scoort. De opties

4, 5 en 6 bespreken verschillende varianten op de terreinen waar de kwetsbare doelgroep komt. Het verschil tussen optie 5 en 6 is gelegen in het al dan niet meenemen in de regelgeving van de zelfstandige onthaalouders. De optie zonder de onthaalouders scoort iets slechter (vandaar het kleinere kruisje). Volgens de het non-discriminatiebeginsel gecombineerd met (het recht gezondheid), het recht op leven, overleven en ontwikkeling. geniet optie 5 de voorkeur op de optie 6.

3-4-5-6. Voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater - Voorkomen van insijpelen naar het grondwater - Beschermen van de drinkwaterbronnen - Beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartmenten zoals water, bodem, lucht

Ook hier scoort optie 1 het beste. Optie 2 scoort het slechtst gezien er hier voor de nieuwe doelgroep overal een minimumgebruik is vooropgesteld. Deze optie scoort wel beter dan de nuloptie, want daar is geen regulering vastgelegd voor terreinen van niet openbare besturen.

7. Haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen

Een minimumgebruik op de terreinen in beheer van de nieuwe doelgroepen is de optie die het gemakkelijkst haalbaar is. Een minimumgebruik vergt wel een andere aanpak om de terreinen te onderhouden. Een totaal verbod is moeilijker te verdedigen, dit blijkt ook uit de evaluatie van de pesticidenreductie bij openbare diensten. Op de plaatsen waar de kwetsbare groepen over het algemeen niet dagelijks komen, is daarom de optie van het minimumgebruik uitgewerkt.

8. Handhaafbaarheid

Een verbodsbepaling is gemakkelijker te handhaven dan een minimumgebruik. Een totaal verbod is echter, gezien de grote oppervlakte en het beperkt personeelskader, ook moeilijk te verwezenlijken. Vandaar dat de beperking van de terreinen met een verbodsbepaling beter scoort.

De verbodsbepalingen op bermen en wegen gelden voornamelijk voor openbare besturen die de regelgeving al kennen. De 6 meter langs het oppervlaktewater geldt nu al langs de oppervlaktewateren in beheer van openbare besturen. Daar komen nu dus de terreinen bij van de commerciële bedrijven. Dit vraagt een extra sensibilisatie en communicatie.

De verbodsbepaling voor de terreinen bij kinderopvang, basis- en secundair onderwijs, is ook gekend bij de scholen en kinderopvanginstellingen die gelinkt zijn aan de openbare besturen. Ook hier is de doelgroep uitgebreider. Een gerichte sensibilisatie en communicatie via de sectororganisaties kan uitgewerkt worden.

Voor twee terreintypes wordt de groep uitgebreid. Het opvolgen en handhaven van deze extra doelgroep is 'beheersbaar'.

9. Administratieve lasten en taken voor de doelgroepen

Niet van toepassing voor deze subRIA..

10. Taken voor de Vlaamse regulerende overheid

De opties over overall een verbod of overall een minimumgebruik zijn het eenvoudigst te communiceren naar de toepassers. Het opvolgen en het handhaven van het verbod op alle terreintypes is moeilijk te realiseren via het bestaande personeelskader. Zoals al eerder aangehaald is een gerichte sensibilisatiecampagne in overleg met de sectororganisaties noodzakelijk.

6.5 Motivering van de keuze

Om volksgezondheid en milieu te beschermen is een verbod op het gebruik van pesticiden voor niet land- en tuinbouwactiviteiten de beste keuze. Daarnaast spelen echter ook de praktische consequenties. De openbare besturen kregen 8 jaar de tijd om hun pesticidengebruik af te bouwen tot nul. Voor de nieuwe doelgroep zou deze reductie tot een nulgebruik op een periode van minder dan 3 jaar moeten gebeuren. Een veel kortere periode. De evaluatie van het pesticidengebruik bij openbare besturen leert dat in uitzonderlijke omstandigheden gemeenten pesticiden willen kunnen gebruiken zonder daar een afwijkingsaanvraag te moeten voor indienen. Een te strenge regelgeving zal leiden tot meer aanvragen tot afwijkingen of tot een eventueel niet-reglementair gebruik van pesticiden. De terreinen met een verbodsbepaling zijn dus heel gericht gekozen om de meest kwetsbare terreinen voor milieu en de meest kwetsbare groepen voor volksgezondheid te beschermen en de regelgeving ook toepasbaar te houden.

1. In de richtlijn is voor de beschermingszones / bufferzones voor de oppervlaktewaterwinning en grondwaterwinning een verbod opgenomen. Voor de andere terreinen geldt een minimumgebruik.

Bij de keuze van terreintypes voor het al dan niet opleggen van een verbod met mogelijkheid voor afwijkingen werd deze regeling gevolgd. Zo geldt voor alle terreinbeheerders een verbod op de 6 meter langs het oppervlaktewater.

2-3. De meeste wegen en bermen zijn in beheer van een openbaar bestuur. De uitbreiding van een verbod op de bermen en op de wegen is dus beperkt. Een eenduidig verbod op het gebruik van pesticiden op wegen en bermen vereenvoudigt de communicatie.

4. De verbodsbepaling bij de kwetsbare groepen is beperkt tot de meest kwetsbare groep, namelijk kinderen gelinkt aan een regelmatige aanwezigheid op deze terreinen. Zij zijn gevoeliger voor de schadelijke effecten van pesticiden dan volwassenen. Ze lopen ook meer kans om er onopzettelijk mee in contact te komen. Kinderen zitten vaak op de grond of in het gras, nemen voorwerpen in hun handen en stoppen die ook in hun mond. Kinderen spelen ook buiten tijdens de speeltijd.

Voor alle andere terreinen geldt een minimumgebruik. Ook het toepassen van een minimumgebruik zal voor een aantal terreinbeheerders een aanpassing vergen van hun huidige onderhoudsmethoden. De nodige sensibilisatie en opleiding zal nodig zijn. Meer over sensibilisatie en communicatie in hoofdstuk 10.2.1.

7 SubRIA – procedure afwijkingsaanvraag verbod voor type 1

7.1 Situering en doelstelling

De huidige wetgeving voorziet geen procedure om een afwijking aan te vragen. Om voorbereid te zijn op de dossierstroom na 1 januari 2015 is een procedure voor afwijkingen noodzakelijk.

Dit hoofdstuk bespreekt de opties om een afwijking aan te vragen van het verbod voor ziekten, plagen, ter bescherming van de biodiversiteit, volksgezondheid of hygiëne en veiligheid. Bij de bespreking werd rekening gehouden met de gekozen optie van de verbodsbepalingen of minimumgebruik van de terreintypes (zie hoofdstuk 6) nl. optie 5: een verbod voor de terreinen tot 6 meter langs het oppervlaktewater, op de bermen, en op de wegen, een verbod op terreinen bij kinderdagverblijven en de terreinen bij de kleuterscholen, lagere en middelbare school, een minimumgebruik op de andere terreinen. Voor de openbare diensten geldt een verbod op het gebruik van pesticiden.

De doelstelling is om slechts in uitzonderlijke omstandigheden afwijkingen toe te staan. Dit is een expliciete vraag vanuit de provinciale pesticidenreductiecoördinatoren en kwam ook aan bod op het overleg op 5 maart bij de VVSG. Het uitgangspunt is om eerst te zorgen dat de ziekte of plaag voorkomen wordt (preventie), om daarna alternatieve bestrijding toe te passen en pas in allerlaatste instantie de chemische bestrijding te gebruiken.

Daarnaast is het ook de bedoeling om de administratieve lasten beperkt te houden zowel voor de aanvrager van een afwijking als voor de Vlaamse overheid die de afwijkingsaanvragen moet behandelen.

De afwijkingsprocedure werd uitgebreid besproken en bediscussieerd tijdens het beleidsdomeinoverschrijdend overleg (meer in hoofdstuk 11 – Consultatie) en tijdens andere consultaties.

Van de vele mogelijke opties voor de procedure om af te wijken van het verbod zijn er vier meegenomen om de effecten te onderzoeken.

7.2 Opties

Optie 0. Nuloptie – bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit

Vanaf 1 januari 2015 mogen er geen pesticiden meer gebruikt worden op alle terreinen van en/of in beheer van een openbare dienst behalve op die terreinen die nog niet omgevormd zijn wegens te hoge kosten. Voor deze terreinen moet een afwijking aangevraagd worden. Hiervoor is nu geen procedure vastgelegd. Daarnaast is het gebruik van pesticiden tegen ziekten en plagen ook mogelijk onder specifieke voorwaarden.

De afwijking van het verbod om plagen te bestrijden kan als de openbare dienst dit onmiddellijk meldt aan de minister bevoegd voor leefmilieu (decreet artikel 3 paragraaf 3).

Het aantal aanvragen van afwijkingen is klein. Slechts een beperkt aantal openbare besturen gaven officieel een nulgebruik aan. Het zijn die openbare besturen die – indien ze pesticiden willen gebruiken – een aanvraag tot afwijking indienen.

In 2010 rapporteerden de openbare besturen een gebruik van 245 kg werkzame stof voor ziekten en plagen (exclusief rodenticiden) op een totaal van 15.752 kg werkzame stof of zo'n 1,5 %.

Optie 1 Elke afwijking van het verbod moet aangevraagd worden aan de Vlaamse overheid via een dossier

Optie 1 is gelijklopend met de nuloptie maar geldt niet alleen voor de openbare besturen maar voor alle terreinbeheerders voor de terreinen waar een verbod geldt.

Opties 2 Afwijkingen kunnen steeds, maar moeten gemeld worden voor 1 april van het jaar na gebruik

Optie 2 laat het gebruik van pesticiden voor het bestrijden van ziekten en plagen, biodiversiteit en veiligheid en volksgezondheid toe mits melding na gebruik. Dit moet niet direct gebeuren, maar 1 keer per jaar en dit voor 1 april van het jaar na gebruik.

Opties 3 Afwijkingen kunnen steeds, maar moeten gemeld worden 24 uur voor gebruik

Optie 3 is vrij gelijklopend met optie 2. 24 uur voor gebruik moet gemeld worden waar, met welk product en hoe het pesticide zal gebruikt worden. De melding gebeurt via mail. Indien er geen reactie komt van de overheid binnen de 24 uur, mag het pesticide gebruikt worden door de aanvrager.

Opties 4 Verschillende afwijkingsprocedures afhankelijk van het voorkomen en het al dan niet acuut zijn

De drie procedures zijn:

-als een afwijking op de lijst staat, moet ze niet aangevraagd worden,

-bij acuut gevaar kunnen binnen de 24 uur pesticiden gebruikt worden, eerst gebeurt een melding – deze procedure is gelijklopend met de bos- en jachtwetgeving;

-voor de andere afwijkingsaanvragen kan steeds een dossier ingediend worden.

7.3 Effecten

7.3.1 OPTIE 0. NULOPTIE – BESTAANDE PESTICIDENREDUCTIEDECREET EN – BESLUIT

Toepassers

Voor de toepasser is het duidelijk dat voor elke gebruik van pesticiden voor de terreinen met een verbod een dossier ingediend moet worden.

Een schatting van de gemiddelde kosten voor de opmaak van één dossier is 120 euro.

De berekening werd gemaakt voor een gemeente op basis van het berekeningsmodel van de administratieve lasten:

-opmaak dossier (overleg, afstemmen diensten en beleid, terugkoppeling): 170 minuten;

-dossier opvolging administratief: 60 minuten.

Een inschatting van het aantal dossiers dat per organisatie ingediend zal worden vanaf 2015 is moeilijk te maken. Als alle 308 gemeenten 2 dossiers indienen komen we tot een administratieve last van 72.000 euro. Daarnaast zijn er wellicht nog andere openbare besturen die afwijkingsaanvragen zullen indienen zoals Infrabel.

Een goede planning van de aanvraag van de afwijkingen is noodzakelijk. Voor het bestrijden van een onvoorziene acute plaag is het indienen van een omstandig dossier binnen een zeer korte periode een knelpunt.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Het opmaken en indienen van een afwijkingsdossier creëert een drempel. Op die manier wordt voorkomen dat er ondoordacht pesticiden gebruikt worden en dat de toepasser zoekt naar alternatieven of de ziekte of plaag probeert te voorkomen zodat geen pesticiden nodig zijn.

Opvolgen en handhaven

Ook bij de Vlaamse administratie zorgt de stroom afwijkingsdossiers voor bijkomende beheerskosten.

In de veronderstelling dat er veel gelijklopende dossiers zullen binnenkomen, zal de kost voor de Vlaamse administratie de eerste periode van de aanvragen van de afwijkingen hoog zijn, maar dit zal verminderen gezien er 'type' antwoorden kunnen opgesteld worden.

Bij de terugkoppeling over de afwijkingsaanvragen naar de aanvrager, kan gesensibiliseerd worden om het chemisch bestrijden te voorkomen of om alternatieven bekender te maken.

Het is moeilijk om te achterhalen of de toepasser alle afwijkingen aanvraagt.

7.3.2OPTIE 1. ELKE AFWIJKING VAN HET VERBOD MOET AANGEVRAAGD WORDEN
AAN DE VLAAMSE OVERHEID VIA EEN DOSSIER

Toepassers

Optie 1 is vrij gelijklopend met de nuloptie. Naast de openbare besturen vallen ook de andere terreinbeheerders met terreinen met verbodsbepalingen onder deze regelgeving.

Een aandachtspunt zijn de terreinen bij kinderopvang, basis- en secundair onderwijs; Gegevens over het gebruik van pesticiden om de speelplaatsen kruidvrij te houden, zijn niet gekend.

Bij de veronderstelling dat alle kleuterscholen, basisscholen en secundaire scholen (zo'n 3.520) één dossier per jaar indienen. Per dossier een administratieve kost van afgerond 50 euro komt dit neer op 176.000 €. Voor de kinderopvang voorzieningen kan een gelijkaardige berekening gemaakt worden, daar zijn de terreinen kleiner en werd de helft van de tijd gerekend om het dossier op te maken. Met 3.179 voorzieningen komt de totale administratieve last op zo'n 79.475 €.

De administratieve last voor de openbare besturen bedraagt zo'n 72.000 euro (zie nuloptie).

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 7.3.1.

Opvolgen en handhaven

Zie 7.3.1. Het aantal dossiers zal wellicht hoger zijn.

7.3.3OPTIE 2. AFWIJKINGEN KUNNEN STEEDS, MAAR MOETEN GEMELD WORDEN
VOOR 1 APRIL VAN HET JAAR NA GEBRUIK

Toepassers

Voor optie 2 is de administratieve last voor de toepasser beperkt. Hij moet de gebruikte producten en de hoeveelheden bijhouden om ze voor 1 april van het jaar na gebruik aan de Vlaamse overheid te rapporteren. Hiervoor kan een administratieve kost gerekend worden van 25 euro. Voor de openbare besturen is dit geen meerkost, daar dit al verplicht is via het pesticidenreductiebesluit.

De kennis over alternatieven of over preventie om de ziekte of plaag te voorkomen, zijn misschien onvoldoende gekend. Een gerichte sensibilisatie kan niet via de afwijkingsaanvraag gebeuren.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

De mogelijkheid van het steeds kunnen gebruiken van chemische bestrijdingsmiddelen geeft geen incentive tot gebruik van alternatieven of om het gebruik van pesticiden te voorkomen via preventie. De inschatting is dat het gebruik hoger zal liggen. De impact op de kwetsbare groepen/kinderen groeit met de stijging van het gebruik.

Opvolgen en handhaven

Het opvolgen van het gebruik van pesticiden gebeurt jaarlijks na het ingeven van de gebruikte pesticiden. Het bijsturen van het gebruik zoals voorstellen van een goed alternatief, of eventueel verkeerd gebruik, of te hoge hoeveelheden, is pas mogelijk na ongeveer 2 jaar nadat de producten gebruikt werden.

De administratieve last voor de toepassers en de beheerskost voor de Vlaamse overheid voor het opvolgen van de dossier, is beperkt.

7.3.4 OPTIE 3. AFWIJKINGEN KUNNEN STEEDS, MAAR MOETEN GEMELD WORDEN 24 VOORGEBRUIK

Toepassers

Deze procedure vergt weinig planning en is eenduidig. Steeds kunnen afwijkingen aangevraagd worden via een melding. Het gebruik ervan kan na 24 uur. De overheid kan randvoorwaarden opleggen of alternatieve voorstellen. De administratieve last is gelijklopend met optie 1.

Deze procedure loopt parallel met die bij acuut gevaar waarbij het bestrijden van bepaalde soorten jachtwild en andere diersoorten noodzakelijk lijkt om belangrijke schade te vermijden. De 24-uur regeling is hieruit overgenomen en biedt de mogelijkheid om de chemische bestrijding alsnog te verbieden of randvoorwaarden op te leggen.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Door de directe opvolging en het opleggen van randvoorwaarden, kan het gebruik van pesticiden opgevolgd worden, wat een daling van het gebruik tot gevolg kan hebben.

Opvolgen en handhaven

Voor het opvolgen van deze afwijkingsaanvragen is permanentie vereist, zodat de dossiers binnen de 24 uur geëvalueerd kunnen worden. Op dit moment bestaat er een algemeen mailadres waar deze aanvragen naar toe gestuurd kunnen worden.

Daarnaast is er bijkomend expertise nodig om de aanvragen te behandelen (bijkomende aanwerving, en/of het opleiden van groep om de permanentie te bemannen).

Als we er vanuit gaan dat voor gemeenten twee aanvragen per jaar ingediend worden, geeft dit een stroom van afwijkingsaanvragen van 616 per jaar die binnen de 24 uur behandeld moeten worden. Dit is een grote dossierstroom, die jaarlijks zal binnenkomen. De beheerskosten zijn gelijklopend met de optie 1.

In eerste instantie zal een goede opvolging nodig zijn: alle aanvragen zullen binnen de 24-uur gecheckt en geëvalueerd moeten worden, inclusief eventueel toevoegen van randvoorwaarden. Na een inlooperperiode zal deze evaluatie vlotter verlopen.

7.3.5 OPTIE 4. VERSCHILLENDE AFWIJKINGSPROCEDURES AFHANKELIJK VAN HET VOORKOMEN EN HET AL DAN NIET ACUUT ZIJN

Toepassers

Voor de toepasser zijn er verschillende procedures om een afwijking te verkrijgen op het verbod. De probleemplanten of -dieren en de randvoorwaarden die op een lijst staan, laat gebruik toe mits de gebruikte hoeveelheden gerapporteerd worden het jaar na gebruik. Op die manier is de administratieve last zeer beperkt: daar deze enkel bestaat uit het checken van de lijst (een administratieve last van 5 euro) en het rapporteren van de gebruikscijfers het jaar nadien. Eenzelfde administratieve kost als in optie 2 – namelijk 25 euro kan hiervoor gerekend worden. Die 25 euro komt terug in hoofdstuk 9 – Rapporteren.

Bij acuut gevaar is de procedure gelijklopend met die bij het bestrijden van bepaalde soorten jachtwild en andere diersoorten om belangrijke schade te vermijden. De 24-uur regeling is hieruit overgenomen net zoals de mogelijkheid om de chemische bestrijding alsnog te verbieden of randvoorwaarden op te leggen. De 24 uur drempel gaat in vanaf het versturen van de mail. Na het versturen van de mail kan het product aangekocht worden om het na 24 uur te gebruiken. In deze optie wordt de opmaak van een beperkt dossier gevraagd waarvoor een administratieve last van 32 euro gerekend kan worden.

Andere afwijkingen voor gebruik van pesticiden voor 'type 1' afwijkingen, kunnen steeds aangevraagd worden. Hiervoor werd geen timing opgenomen. De uitspraak volgt na enkele maanden. Dit vergt een goede planning van de toepasser en kennis van de terreinen die hij onderhoudt en beheert. Voor opmaak van deze dossiers kan een administratieve last gerekend worden van 120 euro (zie optie 0).

De totale administratieve last voor alle gemeenten bedraagt 2.450 euro (lijst: 288 gemeenten, acuut gevaar 2, dossier: 10 – er wordt verondersteld dat 20 gemeenten geen pesticiden gebruiken).

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Deze optie komt meer tegemoet aan de bekommernissen voor een gecontroleerd pesticidengebruik dan optie 2. Er is opvolging, bij de lijst zijn randvoorwaarden opgenomen, en er kan bijgestuurd worden. Dit kan leiden tot een daling van het gebruik.

Opvolgen en handhaven

De keuze van de drie mogelijkheden houdt rekening met verschillende situaties. Bepaalde problemen met dieren en planten zijn te voorspellen. Die komen op de lijst, samen met een aantal randvoorwaarden voor gebruik. De beheerskost bestaat in de opmaak van de lijst na consultatie van de gebruikers en in overleg met experts. De opmaak van de lijst geeft extra werklast, maar zorgt ervoor dat er geen individuele afwijkingsdossiers te verwerken zijn.

Voor de opmaak van de lijst kan een beheerskost van 2.000 euro gerekend worden (3 overlegvergaderingen, 10 experts).

In geval van acuut gevaar kan het gebruik van pesticiden verantwoord zijn. Hier moet snel op gereageerd kunnen worden. De 24 uur drempel maakt dit mogelijk. Dit vergt wel een mailadres dat ook tijdens de weekends gecontroleerd wordt, een permanentieregeling dient daartoe uitgewerkt te worden. De inschatting is dat dit aantal aanvragen beperkt zal zijn (2-tal) als er een goede lijst opgesteld is.

Ook voor de laatste opties is de inschatting dat er slechts een beperkt aantal dossiers zullen ingediend worden (10-tal). Bij gebruik van pesticiden wordt een rapportering gevraagd (zie hoofdstuk 9). Via deze rapportering is een verdere opvolging mogelijk. Deze opvolging kan binnen het bestaande personeelskader ingepast worden.

7.4 Vergelijken van de opties

De beoordeling van de verschillende criteria is opgenomen in onderstaande tabel. De verschillende opties worden voor elk criterium afgewogen ten opzichte van de nuloptie: 0: zelfde beoordeling als de bestaande toestand; +, ++, +++: verbetering ten opzichte van de bestaande toestand; -, --, ---: een verslechtering van bestaande toestand.

Tabel 7.1: Overzicht van de criteria met een inschatting van de effecten van de verschillende opties

Criteria	Optie 1 - dossier indienen	Optie 2 - melden voor 1 april	Optie 3 - melden na 24 uur	Optie 4 - combinatie
afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie	0	-	+	+
beschermen van de volksgezondheid	++	--	++	+
voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater				
voorkomen van insijpelen naar het grondwater				
beschermen van de drinkwaterbronnen				
beschermen van de niet-doelwitorganismen				
haalbaarheid voor de verschillende doelgroepen	---	++	-	+
handhaafbaarheid	+	-	+	+
administratieve lasten en taken voor de doelgroep	0	++	++	+
taken voor de Vlaamse regulerende overheid	0	--	--	+

1. Afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie

De huidige wetgeving heeft geen procedure om een afwijking aan te vragen. Om voorbereid te zijn op de dossierstroom na 1 januari 2015 is een procedure voor afwijkingen noodzakelijk.

De afwijkingsaanvraag voor een acute plaag is afgestemd op de jacht- en boswetgeving. In de Vlaamse regelgeving over het

bestrijden van bepaalde soorten jachtwild en andere diersoorten om belangrijke schade te vermijden staan volgende artikels.

-Artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 30 mei 2008 houdende vaststelling van de voorwaarden waaronder de jacht kan worden uitgeoefend: de 24-uren regel wordt hier opgelegd voor de zgn. 'bijzondere bejaging' (dit is het doden van bepaalde soorten jachtwild vooraleer zich belangrijke schade aan bepaalde goederen heeft voorgedaan).

- Artikel 20 van hetzelfde besluit van 30 mei 2008: de 24-uren regel wordt hier opgelegd voor de zgn. 'bestrijding' (dit is het doden van bepaalde soorten jachtwild nadat zich belangrijke schade aan bepaalde goederen heeft voorgedaan).

-Bijlage 3 van het Soortenbesluit van 15 mei 2009: de 24-uren regel wordt hier opgelegd voor het onder bepaalde omstandigheden verdelen van een aantal vogelsoorten om belangrijke schade aan bepaalde goederen te voorkomen.

2-3-4-5-6. Beschermen van de volksgezondheid, Voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater, Voorkomen van insijpelen naar het grondwater, Beschermen van de drinkwaterbronnen, Beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartimenten zoals water, bodem, lucht

De optie waar voor elke afwijking een aanvraag ingediend moet worden, geeft de mogelijkheid om het gebruik goed op te volgen en indien nodig randvoorwaarden op te leggen. Voor de optie waar de melding van het gebruik pas het jaar na gebruik wordt gevraagd, is de mogelijkheid veel beperkter om bij te sturen.

7. Haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen

Optie 2, waar enkel een rapportering achteraf gevraagd wordt, scoort het best qua haalbaarheid voor de toepasser.

8. Handhaafbaarheid

De handhaafbaarheid van de verschillende opties is vrij gelijklopend. Optie 2 scoort het slechts gezien de opvolging van het gebruik beperkt is tot de rapportering ervan het jaar na gebruik.

9. Administratieve lasten en taken voor de doelgroepen

De administratieve last voor de doelgroep is het grootst bij de optie 1. Die optie is vrij gelijklopend met de nuloptie, vandaar dat de 0 gegeven wordt. De andere opties scoren beter gezien de administratie beperkt is. Optie 4 vergt meer administratie dan optie 2 en 3.

10. Taken voor de Vlaamse regulerende overheid

Gezien optie 1 vrij gelijklopend is met de nuloptie kreeg optie 1 score 0. Het aantal dossiers dat geëvalueerd zal moeten worden zal groot zijn en valt niet te verwerken met het huidige personeelskader. Een groot aantal dossiers zal gelijklopend zijn. De verwerking ervan zal daardoor na een inlooperperiode sneller

kunnen doorstromen. Optie 3 scoort slechter gezien de periode van evaluatie beperkt is tot 24 uur. Dit vraagt een goede planning van de aanwezigheid van personeel met voldoende kennis om dit goed op te volgen.

Optie 2 scoort slechter dan de nuloptie omdat de handhaving van het correct toepassen van de bepaling van de regulering moeilijk te evalueren is met de beperkte gegevens die overgemaakt worden aan de Vlaamse administratie. Optie 4 combineert een goede opvolging en een beheersbaarheid van het aantal dossiers.

7.5 Motivering van de keuze

Tijdens de consultatie en het overleg zijn verschillende opties bekeken en besproken. Optie 4 kwam als beste optie naar voor. Die bestaat uit drie mogelijkheden:

1. lijst met de meest voorkomende probleemplanten en probleem dieren met hun chemische bestrijdingsmethode;
2. snelle procedure voor acuut gevaar;
3. afwijkingen die niet in de lijst opgenomen zijn, kunnen steeds aangevraagd worden.

1. De lijst met veel voorkomende probleemplanten en -dieren zorgt voor een sterke vermindering van de administratieve lasten. Via een raadpleging van de sector kan een aftoetsing gebeuren voor welke planten of dieren geen goede alternatieve bestrijdingsmethode beschikbaar is en een chemische bestrijding verantwoord is. Mogelijke voorbeelden zijn de bestrijding van de bruine rat, Amerikaanse vogelkers, Berenklaauw, Japanse duizendknoop. Als gebruik gemaakt wordt van een afwijking moet dit gerapporteerd worden (zie verder hoofdstuk 9). Op basis van het binnenkomen van de rapporteringen kan het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen opgevolgd en geëvalueerd worden. Sensibilisatie rond alternatieven, overleg over de aanpak, reduceren van het gebruik tot een minimumgebruik zijn allemaal mogelijk. Een afwijking die volgens de 3de procedure aangevraagd wordt door verschillende betrokkenen, kan het volgende jaar opgenomen worden in de lijst.

2. De procedure voor acuut gevaar loopt parallel met die van de Vlaamse regelgeving over het bestrijden van bepaalde soorten jachtwild en andere diersoorten om belangrijke schade te vermijden. De 24-uur regeling is hieruit overgenomen en de mogelijkheid om de bestrijding alsnog te verbieden of randvoorwaarden op te leggen. De melding is beperkt gehouden.

3. Andere afwijkingsaanvragen om pesticiden te gebruiken tegen ziekten en plagen, ... die niet voorkomen op de lijst en een niet acuut gevaar inhouden, kunnen steeds ingediend worden. Het dossier is uitgebreider dan dat voor acuut gevaar.

In samenspraak met de sector kan een sjabloon of een typedossier uitgewerkt worden. Via de pesticidenreductiecoördinatoren van de provincie kan hier verder over gecommuniceerd worden naar de

gemeenten. Bij het goedkeuren kunnen randvoorwaarden opgenomen worden.

8 SubRIA – procedure afwijkingsaanvraag verbod voor type 2

8.1 Situering en doelstellingen

De doelstelling is het behoud van het uitgangsprincipe van het pesticidenreductiedecreet om slechts in uitzonderlijke omstandigheden afwijkingen toe te staan. Dit is ook een expliciete vraag vanuit de provinciale pesticidenreductiecoördinatoren en kwam aan bod bij het overleg op 5 maart bij de VVSG. In die optiek wordt de bepaling uit het pesticidenreductiebesluit dat enkel afwijkingsaanvragen kunnen ingediend worden voor locatietype 3 behouden. Het omvormingsprogramma dat gevraagd wordt om in te dienen is te zien als een actualisatie van het derde actieprogramma. Belangrijk hierbij is de onderbouwing van de te hoge kost. Het dossier van de afwijkingsaanvraag zal een onderbouwing moeten bevatten naar kosten toe van beide methoden – met name alternatief en chemisch beheer van de terreinen.

De afwijkingsprocedure werd uitgebreid besproken en bediscussieerd tijdens het beleidsdomeinoverschrijdend overleg. (meer in hoofdstuk 11.3.2. – Consultatie).

Ook hier werd rekening gehouden met de administratieve lasten zowel voor de indiener als voor de behandelaar van de dossiers. Het standpunt van VVSG vraagt om de afstemming met de beleids- en beheerscyclus mee te nemen. De eerst volgende cyclus loopt van 2013-2018.

Dit hoofdstuk bespreekt de opties om een afwijking aan te vragen als voor de openbare besturen de heraanleg van de terreinen van locatietype 3 nog niet is afgerond voor 1 januari 2015. Diezelfde procedure kan ook gebruikt worden voor afwijkingsaanvragen van andere terreinbeheerders die een verbod hebben op het terreintype.

8.2 Opties

Optie 0. Nuloptie – bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit

Vanaf 1 januari 2015 mogen er geen pesticiden meer gebruikt worden op alle terreinen van en/of in beheer van een openbare dienst behalve op die terreinen die nog niet omgevormd zijn wegens te hoge kosten. Deze afwijkingsmogelijkheid werd opgenomen in het besluit van 19 december 2008. De focus van pesticidenreductie werd zo gelegd op de omvormingsprojecten. Werken zonder pesticiden vergt immers een andere denkwijze: niet alleen het beheer van de publieke ruimte maar zeker ook het ontwerp en de aanleg verdient de nodige aandacht. Het derde actieprogramma moest er zijn voor 1 april 2009 en trad in werking vanaf 1 juli 2009. Dit derde actieprogramma bevat een analyse van het volledige areaal op basis van een indeling in drie locatietypes. Locatietype 1 omvat die locaties waar een nulgebruik toegepast wordt. Locatietype 2: waar voor 1

juli 2009 nog pesticiden gebruikt werden, en waarvoor een nulgebruik haalbaar is want de locatietypes zijn vergelijkbaar met locatietype 1. Voor locatietype 3 is een nulgebruik enkel haalbaar nadat de inrichting aangepast wordt met andere woorden er is een omvorming of heraanleg van het terrein nodig. Volgens het pesticidenbesluit is enkel voor locatietypes 3 een uitstel van het gebruik van pesticiden mogelijk. Dit derde actieprogramma wordt belangrijk bij het onderbouwen van de afwijkingsaanvraag voor het gebruik van pesticiden op terreinen die nog niet optimaal zonder pesticiden te beheren zijn.

Optie 1. Om de drie jaar moet een omvormingsprogramma ingediend worden

In optie 2 wordt gevraagd om een omvormingsprogramma in te dienen. Dit omvormingsprogramma moet de terreinbeheerder er toe aanzetten om effectief terreinen anders te gaan inrichten zodat een pesticidenvrij beheer gemakkelijker wordt. Dit omvormingsprogramma kan gezien worden als een actualisering van het derde actieprogramma dat de openbare besturen al eerder opmaakten. De toelating voor het gebruik na goedkeuring van het dossier geldt voor een periode van 3 jaar. De eerste periode loopt van 2015 tot en met 2017.

Optie 2. Om de zes jaar moet een omvormingsprogramma ingediend worden

Optie 2 is gelijklopend aan optie 1, de periode dat pesticiden gebruikt kunnen worden op de locaties die nog niet omgevormd zijn is verlengd tot een periode van 6 jaar, de periode van de beleids- en beheerscyclus van gemeenten en provincies. De eerste periode loopt van 2015 tot en met 2020.

8.3 Effecten

8.3.1 OPTIE 0. NULOPTIE – BESTAANDE PESTICIDENREDUCTIEDECREET EN – BESLUIT

Toepassers

In het pesticidenreductiebesluit is geen procedure opgenomen over de wijze waarop een afwijkingsaanvraag moet ingediend worden. In overleg met de sector kan een sjabloon uitgewerkt worden. Een afwijkingsaanvraag kan steeds ingediend worden.

Voor een inschatting van de kosten wordt teruggegrepen naar cijfers uit de RIA bij het besluit van 19 december 2008 voor de opmaak van het derde actieprogramma (locatieanalyse opmaken). Voor een dossier van een gemeente tot 45.000 inwoners geeft dit een bedrag van 176 euro. Voor een centrumstad 470 euro, en voor een grootstad: 612 euro.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 8.4.

Opvolgen en handhaven

Om deze dossiers te kunnen beoordelen is een gedegen kennis nodig en moet een evaluatiemethode uitgewerkt worden zodat op een consequente manier de verschillende dossiers behandeld worden. Voor de kosteninschatting zal de studie Onkruidbeheer: preventieve en curatieve methoden voor een optimaal straatbeeld – OCW en vakgroep Plantaardige Productie UGent (zie 11.2.) een input kunnen leveren. Het uitwerken van een methodiek lijkt in deze aangewezen.

In het pesticidenreductiebesluit is voorzien dat gerapporteerd wordt over het toepassen van de pesticidentoets na realisatie van het omvormingsproject. Eén van de aspecten waarvoor een rapportage gevraagd wordt, is de oppervlakte van het terrein dat omgevormd wordt. De bedoeling hiervan was om via het rapporteren van de oppervlakte een zicht te krijgen op de voortgang van de omvormingsprojecten. In de rapportage over het werkingsjaar 2009 en 2010 zijn echter weinig oppervlaktegegevens gerapporteerd. Een goede inschatting van het omvormingsritme is dus nog niet mogelijk.

Een tweede mogelijkheid om een inschatting te maken van de dossierstroom voor gemeenten, kan via de gegevens verkregen van de enquête in het kader van de studie 'verbetervoorstellen voor subsidies ...' (zie ook 3.2.2. Opties – Afwijken voor een te hoge kost voor de omvorming). 16 % van de gemeenten geeft aan dat ze de deadline van 1 januari 2015 om het openbaar terrein zonder pesticiden te beheren zeker niet kunnen halen. Ruim 40 % denkt deze deadline eerder niet te halen.

Op basis van deze inschatting zullen zo'n 110 gemeenten een afwijkingsdossier indienen. Voeg daar nog een 40-tal dossiers bij van andere openbare besturen bijvoorbeeld Agentschap Wegen en Verkeer, Infrabel, ...bij om tot een totaal van 150 te komen. Een heel aantal dossiers zal gelijklopend zijn.

De tijdsinschatting voor het verwerken (gekoppeld aan beheerskost) van deze 150 dossiers bij de Vlaamse administratie bedraagt 9.000 euro (inschatting op basis van de tijd nodig om een watertoets advies op te maken). De dossiers moeten binnen een termijn van 3 maanden verwerkt zijn. Hierbij is de tijd niet gerekend die nodig is om de advisering inhoudelijk op punt te zetten.

Of alle terreinbeheerders de noodzakelijke afwijkingsdossiers aangevraagd hebben, is moeilijk te achterhalen. Voor de openbare besturen die rapporteren via de on-line inventaris kan het pesticidengebruik van de laatste jaren opgevolgd worden. Indien het laatste jaar nog een hoog gebruik genoteerd stond én er geen afwijkingsdossier voor omvorming is ingediend, kunnen deze openbare besturen gecontacteerd worden. Deze contacteerronde is jaarlijks nodig. Dit zal het eerste jaar wat werk vergen. De volgende jaren kunnen de verschillende pesticidenreductiecoördinatoren gecontacteerd worden om hen aan de verplichting te herinneren. Deze

contacteerronde kan gelijktijdig lopen met de vraag om te rapporteren.

8.3.2OPTIE 1. OM DE DRIE JAAR MOET EEN OMVORMINGSPROGRAMMA INGEDIEND WORDEN

Toepassers

In tegenstelling tot de nuloptie moet er slechts om de drie jaar een dossier opgemaakt worden. De kosten voor de opmaak van een omvormingsprogramma zijn dus vrij gelijklopend met die besproken in de nuloptie. Bijkomend is dat voor het omvormingsprogramma een strategie en planning moet uitgewerkt worden om verder af te bouwen tot nulgebruik.

In tegenstelling tot de nuloptie is er een timing vastgelegd voor het indienen van de dossiers. Het eerste dossier moet voor 1 april 2014 ingediend zijn.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie verder bij 8.4..

Opvolgen en handhaven

Ook het opvolgen van de dossierstroom is gelijklopend met de optie 1. De dossierstroom is hier beperkt tot één keer om de drie jaar. De instroom van de eerste dossiers is voorzien in april 2014. In 2015 en 2016 komen dan geen dossiers binnen voor dit type afwijkingsaanvraag. Daardoor daalt de administratieve last.

Door de periode van drie jaar kan de afbouw en het gebruik van pesticiden minder goed opgevolgd worden en – indien noodzakelijk – bijgestuurd worden. Die bijsturing kan via het opleggen van randvoorwaarden.

Of alle terreinbeheerders de noodzakelijke afwijkingsdossiers aangevraagd hebben, is moeilijk te achterhalen. Voor de openbare besturen die rapporteren via de on-line inventaris kan het pesticidengebruik van de laatste jaren opgevolgd worden. Indien het laatste jaar nog een hoog gebruik genoteerd stond én er geen afwijkingsdossier voor omvorming is ingediend, kunnen deze openbare besturen gecontacteerd worden. Deze contacteerronde is om de drie jaar nodig.

8.3.3OPTIE 2. OM DE ZES JAAR MOET EEN OMVORMINGSPROGRAMMA INGEDIEND WORDEN

Toepassers

Deze optie is gelijklopend met optie 1. Slechts om de 6 jaar moet een afwijkingsdossier ingediend worden. De administratieve last is dus beperkter. Deze 6 jaar komt overeen met de beleids- en beheerscyclus.

 Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 8.4.

 Opvolgen en handhaven

De dossierstroom is gelijklopend met de optie 1. De dossierstroom is hier beperkt tot één keer om de zes jaar. Daardoor daalt de administratieve last nog t.o.v. de vorige optie.

Daartegenover staat dat door de periode van zes jaar de afbouw en het gebruik van pesticiden minder goed opgevolgd kan worden en – indien noodzakelijk – bijgestuurd worden. De periode is dubbel zo lang als die van optie 1.

Een contacteerronde om eventuele ontbrekende afwijkingsdossiers op te vragen, is slechts om de zes jaar nodig.

8.4 Vergelijken van de opties

De beoordeling van de verschillende criteria is opgenomen in onderstaande tabel. De verschillende opties worden voor elk criterium afgewogen ten opzichte van de nuloptie: 0: zelfde beoordeling als de bestaande toestand; +, ++, +++: verbetering ten opzichte van de bestaande toestand; -, --, ---: een verslechtering van bestaande toestand.

Tabel 8.1...: Overzicht van de criteria met een inschatting van de effecten van de verschillende opties

Criteria	Optie 1	Optie 2
afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie	+	++
beschermen van de volksgezondheid	-	--
voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater		
voorkomen van insijpelen naar het grondwater		
beschermen van de drinkwaterbronnen		
beschermen van de niet-doelwitorganismen		
haalbaarheid voor de verschillende doelgroepen	+	++
handhaafbaarheid	++	+
administratieve lasten en taken voor de doelgroep	+	++
taken voor de Vlaamse regulerende overheid	+	++

1. Afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie

Het pesticidenreductiebesluit vraagt de opmaak van een derde actieprogramma. Het omvormingsprogramma's kan gezien worden als een actualisering van dit omvormingsprogramma.

De VVSG vroeg om de afwijkingsaanvraag in verband met te hoge kost te koppelen aan de beleids- en beheerscyclus. De volgende beleids- en beheerscyclus start in 2013. Het indienen van het eerste omvormingsprogramma in april 2014 past in deze tijdslijn. De beleidskeuze worden namelijk gemaakt in 2013. Het beleid kan kiezen om het volledige terrein pesticidenvrij te onderhouden. Dan moet geen omvormingsprogramma ingediend worden. Of er kan gekozen worden

om een omvormingsprogramma in te dienen. In dit omvormingsprogramma moet de keuze gemaakt worden welke terreinen binnen de volgende drie jaar of de zes jaar heraangelegd / aangelegd worden (waar dus een investering aan gekoppeld is). Gezien de link met de beleids- en beheerscyclus van de lokale overheden waar naar inschatting de meeste dossiers van zullen ingediend worden; heeft optie 2 een hogere score gekregen. Dit omvormingsprogramma voor zes jaar bevat alle verwezenlijkingen voor één legislatuur.

2-3-4-5-6. Beschermen van de volksgezondheid, Voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater, Voorkomen van insijpelen naar het grondwater, Beschermen van de drinkwaterbronnen, Beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartimenten zoals water, bodem, lucht

Om milieu en volksgezondheid goed te beschermen is een goede opvolging van het pesticidengebruik met als doel het gebruik te verminderen, aangewezen. Een periode van zes jaar om de omvormingsprogramma's en de randvoorwaarden bij te sturen, lijkt in deze optiek te lang. Optie 2 is daarom een minder goede keuze.

7.Haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen

Optie 1 en 2 scoren beide beter dan de nuloptie. Optie 2 is nog beter daar er slechts om de zes jaar een omvormingsprogramma ingediend moet worden.

8.Handhaafbaarheid

Optie 1 scoort beter qua handhaafbaarheid dan optie 2 gezien er een betere opvolging kan gebeuren van de afbouw van het pesticidengebruik.

9.Administratieve lasten en taken voor de doelgroepen

De belangrijkste terreinbeheerders die een omvormingsprogramma zullen indienen zijn de openbare besturen met een verbodsbepaling. Voor de andere beheerders van terreinen met een verbod zal het aantal omvormingsprogramma's dat ingediend zal worden, eerder beperkt zijn. Een alternatief beheer is goed mogelijk langs de waterlopen en de oevers, op de schoolterreinen en speelplaatsen van de kinderopvang, kleuterscholen, basis en secundaire scholen zelfs indien het terrein nog niet omgevormd is.

10.Taken voor de Vlaamse regulerende overheid

Voor het verwerken van de dossierstroom door de Vlaamse overheid zorgt optie 2 voor de minste administratieve lasten gezien de dossierstroom er maar om de zes jaar is.

8.5 Motivering van de keuze - type 2

De afweging van de verschillende effecten leidde tot de keuze voor optie 1. De voornaamste reden is dat de periode van zes jaar ons te lang lijkt om een omvormingsprogramma goed te keuren. Het is de bedoeling om een methodiek uit te werken die o.a. mee de randvoorwaarden bepaalt. Op een periode van zes jaar kunnen er

nieuwe opportuniteiten zijn, verbeterde alternatieve methoden die meer kosteneffectief zijn, ...

De aanbeveling kan gegeven worden om een omvormingsprogramma al op te maken voor zes jaar. De eerste drie jaar ligt eerder vast, de volgende drie jaar is eerder een planning. Het tweede omvormingsprogramma is dan enkel een actualisatie van de jaren 4, 5 en 6 eventueel aangevuld met de volgende drie jaar als planning.

9 Sub RIA - rapporteren

9.1 Situering en doelstelling

De richtlijn geeft aan dat lidstaten indicatoren kunnen gebruiken om trends te signaleren. Eén van de mogelijkheden is de nodige informatie te verzamelen via het laten rapporteren van de gebruiksgegevens, zowel gebruik van pesticiden als van alternatieve methoden. Tegelijkertijd kan via deze rapportering het pesticidengebruik opgevolgd worden en kunnen indien nodig, de randvoorwaarden voor gebruik aangepast worden.

De doelstelling is om de administratieve lasten te beperken, maar toch voldoende informatie te verzamelen zodat ingespeeld kan worden op de vraag van de richtlijn om trends te signaleren en indicatoren op te maken.

9.2 Opties

Optie 0. Nuloptie - bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit

Openbare besturen die al sinds 2004 geen pesticiden gebruiken hebben geen rapporteringsverplichting.

De openbare besturen, die nog pesticiden gebruiken, hebben een rapporteringsverplichting via het pesticidenreductiebesluit zowel over het pesticidengebruik als over alternatieve methodes. Daarnaast is er ook een rapportering over het toepassen van de pesticidentoets voor de Type 3 locaties, dat zijn die locaties die nog niet pesticidenvrij te beheren zijn.

Deze rapportageverplichting is verbonden aan het reductieprogramma dat de openbare besturen indienden om het pesticidengebruik af te bouwen met als uiterste datum 1 januari 2015.

1. De rapportering van de gebruikscijfers van pesticiden en van alternatieve methoden gebeurt sinds de cijfers van 2009 via een on-line inventaris op www.zonderisgezonder.be. Daarnaast moeten de openbare besturen ook rapporteren over het toepassen van de pesticidentoets.

De gegevens van 2010 moesten voor 1 april 2011 gerapporteerd zijn. Van de 308 gemeenten rapporteerden er 256 op tijd, 36 te laat en 11 niet. Mogelijke redenen van te laat of niet rapporteren zijn personeelsgebrek, andere prioriteiten, ..

De cijfers van de voorgaande jaren staan in tabel 9.1 Van de gemeenten die rapporteerden waren er 226 van de 297 die zowel alternatieven als pesticiden ingaven in de online-inventaris. 57 gemeenten rapporteerden enkel pesticiden. Meer in tabel 9.2..

2. Over het rapporteren over het toepassen van de pesticidentoets is een analyse gemaakt van de gemeenten die de samenwerkingsovereenkomst ondertekenden. Zo'n 272 gemeenten ondertekenden de samenwerkingsovereenkomst. Via het

Milieujaarprogramma 2010 rapporteerden 11 % van de gemeenten over het toepassen van de pesticidentoets in het jaar 2009. Dit percentage stijgt tot 56 % in het Milieujaarprogramma 2011.

Tabel 9.1: Aantal gemeenten die rapporteerden verdeeld per jaar

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Gemeenten die rapporteerden							
aantal	237	227	193	231	234	289	297
procentueel	77	74	63	75	76	94	96
Gemeenten die niet rapporteerden							
aantal	71	81	115	77	74	19	11
procentueel	23	26	37	25	24	6	4

Tabel 9.2: Rapportering van gemeenten en provincies voor de gegevens van 2010

	Niet gerapporteerd	Beiden	Enkel alternatieven	Enkel pesticiden	Aantal
gemeenten	11	226	14	57	308
provincies	0	5	0	0	5

Optie 1. Elke terreinbeheerder rapporteert jaarlijks over het pesticidengebruik en over het alternatief beheer

Optie 1 bekijkt de meest uitgebreide rapportage: alle terreinbeheerders en dit zowel voor het pesticidengebruik als voor het alternatief beheer.

Optie 2. Enkel de openbare besturen rapporteren jaarlijks over het alternatief beheer en het pesticidengebruik bij afwijkingen, voor de andere beheerders zijn de cijfers op te vragen

Optie 2 beperkt de rapportage tot de openbare besturen. De openbare besturen rapporteren nu al (als ze geen nulgebruik hebben). Deze optie is vrij gelijklopend met de nuloptie. Bij de nuloptie is er nog een rapportage over het toepassen van de pesticidentoets.

Optie 3. Enkel de Vlaamse, de provinciale en de lokale overheden rapporteren jaarlijks over het alternatief beheer en het pesticidengebruik bij afwijkingen, voor de andere beheerders zijn de cijfers op te vragen

Optie 3 beperkt de rapportageverplichting tot de Vlaamse, provinciale en lokale overheden. In deze optie wordt zowel het pesticidengebruik als het alternatief beheer gerapporteerd.

Optie 4. Enkel de Vlaamse, de provinciale en de lokale overheden rapporteren jaarlijks over het pesticidengebruik bij afwijkingen, voor de andere beheerders zijn de cijfers op te vragen, voor het alternatief beheer gebeurt een bevraging

Optie 4 is gelijklopend met optie 3 maar beperkt de rapportage tot het pesticidengebruik. Alternatieven moeten niet gerapporteerd

worden. Informatie over het alternatief beheer wordt ingewonnen via een bevraging bij alle terreinbeheerders.

Tabel 9.3.: Overzicht van de verschillende opties voor het rapporteren

	Optie 0	Optie 1	Optie 2	Optie 3	Optie 4	
Rapporteren pesticiden						
Alle terreinbeheerders		x				
Alle openbare besturen	x	x	x			
Vlaamse, provinciale, lokale overheden	x	x	x	x	x	
Rapporteren alternatief beheer						
Alle terreinbeheerders		x			Geen rapportering wel een bevraging	
Alle openbare besturen	x	x	x	0		
Vlaamse, provinciale, lokale overheden	x	x	0	0		
Rapporteren toepassen pesticidentoets	x	0	0	0	0	

9.3 Effecten

9.3.1 OPTIE 0. NULOPTIE – BESTAANDE PESTICIDENREDUCTIEDECREET EN – BESLUIT

Toepassers

De rapportering via het on-line instrument is vrij goed ingeburgerd. Deze on-line rapportering draaide een proefperiode en werd nadien aangepast. Sinds het invoeren van deze on-line rapportering en de bekendmaking, is het aantal openbare besturen dat rapporteert gestegen.

Voor de gemeenten gebeurde een analyse van de rapportering van de cijfers van 2010. 230 van 308 gemeenten rapporteerden alternatieve methoden. De gerapporteerde gegevens van het alternatief beheer werden verwerkt.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 9.4.

Opvolgen en handhaven

Aan het overschakelen van een papieren naar een on-line inventaris was een uitgebreide bekendmakingscampagne gekoppeld. Ook opleidingssessies werden aangeboden. Om in te loggen moet een gebruikersnaam aangevraagd worden bij de Vlaamse overheid. Dit vergt – ook vandaag nog – een opvolging van de aanvragen en dikwijls het telefonisch contacteren van de betrokkenen.

In januari 2011 gebeurde een gerichte mailing om te herinneren aan de rapporteringsverplichting. Na 1 april 2011 werden de gemeenten die niet gerapporteerd hadden, telefonisch gecontacteerd (sommige gemeenten tot 4 keer toe) om alsnog te rapporteren. Van de 24 gemeenten rapporteerden er zo nog 13. Dit zorgde voor extra werklast. Ook in 2012 gebeurde een gerichte mailing naar alle personen met een gebruikersnaam voor de on-line inventaris.

Het rapporteren van de nodige gegevens is één van de acties uit de basis van het thema Water van de Samenwerkingsovereenkomst Milieu. Via deze weg is er een handhaving. Ten aanzien van de gemeenten die niet rapporteren en de SO niet ondertekenden, gebeurde nog geen sanctionering.

9.3.2OPTIE 1. ELKE TERREINBEHEERDER RAPPORTEERT JAARLIJKS OVER HET PESTICIDENGEBRUIK EN OVER HET ALTERNATIEF BEHEER

Toepassers

Het aantal terreinbeheerders bedraagt zo'n 1.210.000 zetels.

Een rapportering wordt gevraagd zowel van de chemische als de niet-chemische methoden. Alle 1.210.000 zetels moeten dus rapporteren. De verschillende stappen zijn; bijhouden en aankoop pesticiden, verzamelen van gebruiksgegevens, verzamelen gegevens alternatief beheer en ingeven van de nodige gegevens in de on-line inventaris.

Voor een bedrijf dat pesticiden gebruikt en alternatieven toepast, komt dit per rapporteringsverplichting neer op zo'n 40 euro. Voor een bedrijf dat zijn terrein pesticidenvrij beheerd, is een rapporteringslast beperkt tot zo'n 20 euro. De pesticidengebruiksgegevens moeten ook voor andere regulering bijgehouden worden. In de veronderstelling dat een kwart van deze bedrijfszetels pesticiden gebruikt komt dit neer op een administratieve last van 29.370.000 euro.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 9.4.

Opvolgen en handhaven

Een gerichte communicatie naar de toepassers is noodzakelijk om de bedrijven op deze rapporteringsverplichting te wijzen. Dit kan gebeuren via de sectororganisaties. Als de rapportering gebeurt via een on-line inventaris zoals ze nu al bestaat voor de openbare besturen, is de al of niet rapportering van een bedrijf daaruit af

te leiden. Bij check na rapportering, kan een gerichte bevraging gebeuren om de bijkomende gegevens te bekomen.

Een toegang tot de on-line-inventaris moet aangevraagd worden. Nu gebeurt hiervoor een check door de Vlaamse administratie. Dit vergt tijd. Dikwijls is een telefonisch contacteren van de aanvrager noodzakelijk. Een beheerskost van 10 euro per dossier of 11.700.000 euro (voor alle bedrijfszetels). Eenmaal de toegang aangevraagd werd, kan jaarlijks gerapporteerd worden.

9.3.3OPTIE 2. ENKEL DE OPENBARE BESTUREN RAPPORTEREN JAARLIJKS OVER HET ALTERNATIEF BEHEER EN HET PESTICIDENGEBRUIK BIJ AFWIJKINGEN, VOOR DE ANDERE BEHEERDERS ZIJN DE CIJFERS OP TE VRAGEN

Toepassers

De doelgroep die moet rapporteren is sterk gereduceerd ten opzichte van optie 1. De openbare besturen rapporteren over het pesticidengebruik en het alternatief beheer. Deze optie is vrij gelijklopend met de nuloptie voor de openbare besturen, met dien verstande dat ook de openbare besturen die in 2004 voor een verbod kozen, hier moeten rapporteren.

Voor de andere terreinbeheerders zijn de gegevens opvraagbaar. Voor het bijhouden van gegevens van gebruikte pesticiden kan een administratieve last van 20 euro gerekend worden..

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 9.4.

Opvolgen en handhaven

Van deze doelgroep zijn niet alle contactgegevens gekend. Een herbevraging is noodzakelijk om de bestaande lijst te actualiseren en deze groep van de rapporteringsverplichting op de hoogte te brengen. Gezien er zowel voor het pesticidengebruik als voor het alternatief beheer een rapportage gevraagd wordt, kan gecheckt worden welke instanties niet rapporteerden.

9.3.4OPTIE 3. ENKEL DE VLAAMSE, DE PROVINCIALE EN DE LOKALE OVERHEDEN RAPPORTEREN JAARLIJKS OVER HET ALTERNATIEF BEHEER EN HET PESTICIDENGEBRUIK BIJ AFWIJKINGEN, VOOR DE ANDERE BEHEERDERS ZIJN DE CIJFERS OP TE VRAGEN

Toepassers

De doelgroep die moet rapporteren is in deze optie beperkt tot de Vlaamse, provinciale en lokale overheden. De rapportering wordt gevraagd voor het pesticidengebruik en voor het alternatief beheer.

Onder de lokale overheden vallen bijvoorbeeld de OCMW's, Polders en wateringen, ...Voor de OCMW's kunnen afspraken gemaakt worden dat de

gemeente de cijfers van hun gebruik en alternatief beheer mee rapporteren.

Voor de andere beheerders is de optie gelijklopend aan optie 2.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 9.4.

Opvolgen en handhaven

Van deze doelgroep zijn de contactgegevens gekend. De groep is 'beheersbaar'. Gezien er zowel voor het pesticidengebruik als voor het alternatief beheer een rapportage gevraagd wordt, kan gecheckt worden, welke instanties niet rapporteerden. Het aantal is ook gemakkelijker op te volgen gezien er geen miljoen meer zijn, maar een 500-tal.

9.3.5 OPTIE 4. ENKEL DE VLAAMSE, DE PROVINCIALE EN DE LOKALE OVERHEDEN RAPPORTEREN JAARLIJKS OVER HET PESTICIDENGEBRUIK BIJ AFWIJKINGEN, VOOR DE ANDERE BEHEERDERS ZIJN DE CIJFERS OP TE VRAGEN, VOOR HET ALTERNATIEF BEHEER GEBEURT EEN BEVRAGING

Toepassers

In deze optie moet enkel gerapporteerd worden door de Vlaamse, provinciale en lokale overheden als er pesticiden gebruikt werden. Vanaf 1 januari 2015 geldt een verbod op het gebruik van pesticiden voor deze overheden behalve als er een afwijking is voor verkregen. Die afwijkingen, dus de gebruikscijfers van pesticiden, moeten gerapporteerd worden. Als deze overheden geen gebruik hebben, is er dus geen rapporteringsverplichting.

Een gemeente die een afwijking heeft voor type 1 en type 2 komt dus uit tot een 350 euro administratieve lasten. Voor een gemeente die geen pesticiden gebruikt omdat het terrein nog omgevormd moet worden (type 2), beperkt de rapporteringslast zich tot 25 euro.

Geen gebruik, is ook geen rapportering en dus 0 euro rapporteringslast.

De bevraging over de alternatief methode gebeurt niet jaarlijks. Niet alle terreinbeheerders zullen bevraagd worden.

Blootgestelden en vragende partij voor verminderd gebruik

Zie 9.4.

Opvolgen en handhaven

Van deze doelgroep zijn de contactgegevens gekend. De groep is 'beheersbaar'. Gezien er geen rapportering gevraagd wordt als er geen pesticiden gebruikt worden, is een gebruik van een overheid die niet rapporteert moeilijk te achterhalen. Voor de gebruikscijfers van 2015 (eerste jaar van het verbod) kan teruggegrepen worden naar de gerapporteerde gebruiksgegevens van

2014. Op basis van deze gegevens kan een inschatting gemaakt worden of de overheid de stap van gebruik naar geen gebruik kan gemaakt hebben. Deze groep kan bevestigd worden.

Voor het alternatief beheer wordt een bevestiging opgestart, die begeleid en opgevolgd zal moeten worden. Het is niet de bedoeling om dit jaarlijks te organiseren.

9.4 Vergelijken van de opties

De beoordeling van de verschillende criteria is opgenomen in onderstaande tabel. De verschillende opties worden voor elk criterium afgewogen ten opzichte van de nuloptie: 0: zelfde beoordeling als de bestaande toestand; +, ++, +++: verbetering ten opzichte van de bestaande toestand; -, --, ---: een verslechtering van bestaande toestand.

Tabel 9.4.: Overzicht van de criteria met een inschatting van de effecten van de verschillende opties

Criteria	Optie 1	Optie 2	Optie 3	Optie 4
afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie	+	+	+	+
beschermen van de volksgezondheid	0	0	0	0
voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater				
voorkomen van insijpelen naar het grondwater				
beschermen van de drinkwaterbronnen				
beschermen van de niet-doelwitorganismen				
haalbaarheid voor de verschillende doelgroepen	----	0	+	++
handhaafbaarheid	----	+	+	-
administratieve lasten en taken voor de doelgroep	----	0	+	++
taken voor de Vlaamse regulerende overheid	----	0	+	+

1. Afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie

De openbare besturen die na 2004 nog pesticiden gebruikten, hebben een rapporteringsverplichting die bestaat uit: doorgeven van de gebruiksgegevens van pesticiden en van alternatieve methoden via de on-line inventaris én het rapporteren over het toepassen van de pesticidentoets.

De rapportering van de gebruiksgegevens blijft gebeuren via de on-line inventaris. Dit is gelijklopend voor de verschillende opties.

2-3-4-5-6. Beschermen van de volksgezondheid, Voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater, Voorkomen van insijpelen naar het grondwater, Beschermen van de drinkwaterbronnen, Beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartmenten zoals water, bodem, lucht

Het rapporteren op zich heeft weinig impact op milieu, volksgezondheid enz. . Een goede opvolging van het gebruik kan wel leiden tot een beperkter gebruik.

7. Haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen

Elke terreinbeheerder vragen om te rapporteren is een optie die veel administratieve last met zich meebrengt. De andere opties scoren gelijk met de nuloptie of scoren beter, want de doelgroep die moet rapporteren wordt kleiner.

8. Handhaafbaarheid

Qua handhaafbaarheid is de rapportering van zowel pesticidengebruik als alternatieven de betere optie, op die manier kan sneller een rapportering die ontbreekt opgespoord worden.

9. Administratieve lasten en taken voor de doelgroepen

De optie met enkel een rapportering voor de beperkte doelgroep en enkel over pesticidengebruik, scoort het best.

10. Taken voor de Vlaamse regulerende overheid

De eerste optie scoort slecht, gezien het groot aantal terreinbeheerders die moeten geïnformeerd worden over de rapporteringsverplichting die zij bijkomend zouden krijgen. Optie 2 is vrij gelijklopend met de nuloptie. Optie 3 en optie 4 scoren beter dan de nuloptie, gezien het kleiner aantal terreinbeheerders.

9.5 Motivering van de keuze

Tijdens de consultatie en de overlegmomenten werd gekozen voor optie 4.

Omdat de richtlijn trends vraagt, wordt de jaarlijkse rapporteringsverplichting voor gebruiksgegevens van pesticiden beperkt tot de Vlaamse, provinciale en lokale overheden. Deze overheden zijn vertrouwd met het rapporteren van het pesticidengebruik via de bestaande on-line inventaris. De rapportage beperkt zich – vanaf de gebruikscijfers van 2015 – tot het rapporteren van pesticidengebruik bij afwijkingen. Als er geen pesticiden gebruikt worden, is geen rapportering vereist. Op die manier is er een sterke reductie van de administratieve lasten.

Om de gebruiksgegevens van pesticiden bij andere overheden zoals bijvoorbeeld Infrabel te verzamelen is een bijkomende bepaling opgenomen in het ontwerpbesluit: de gebruiksgegevens van de andere beheerders zijn opvraagbaar.

Het rapporteren van alternatieve methoden wordt niet meer systematisch gevraagd via het on-line inventaris. De evaluatie van de gerapporteerde gegevens over het alternatief beheer geeft onvoldoende statistisch te verwerken gegevens. De richtlijn vraagt wel om trends over alternatieve technieken en methoden te signaleren. Deze gegevens zullen verkregen worden door het organiseren van een bevraging, dit kan eventueel gebeuren bij de grotere terreinbeheerders onafhankelijk of dit voor een openbare dienst is als van een commerciële activiteit. Een jaarlijks bevraging is niet nodig.

10 Uitwerking, uitvoering en monitoring

10.1 Juridisch-technische uitwerking

Volgende keuzes werden gemaakt relevant voor de RIA:

- de opmaak van een nieuw decreet duurzaam gebruik pesticiden dat de principes vastlegt;
- de opmaak van een bijhorend besluit dat het pesticidengebruik vastlegt voor de niet land- en tuinbouw activiteiten gebaseerd op de uitgangspunten en principes van het pesticidenreductiedecreet en -besluit geldend voor openbare diensten;
- het opheffen van het artikel 2 uit het bermbesluit en deze aspecten integreren in het besluit duurzaam gebruik pesticiden;
- het afstemmen van het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden (aparte RIA);
- het opheffen van het pesticidenreductiedecreet en -besluit vanaf 1 januari 2015 (het moment dat de reductieprogramma's van de openbare besturen aflopen).

10.2 Uitvoering en administratieve lasten

10.2.1 COMMUNICATIE EN SENSIBILISATIE

Deze RIA bekijkt de opties na 1 januari 2015. Voor de openbare besturen blijft het pesticidenreductiedecreet en - besluit gelden tot 1 januari 2015. Voor de andere terreinbeheerders is de periode tussen de goedkeuring en 1 januari 2015 voorzien om deze nieuwe regelgeving bekend te maken en om te sensibiliseren naar een pesticidenvrij onderhoud en beheer.

In deze optiek is een grote sensibilisatiecampagne noodzakelijk en dit gericht naar alle terreinbeheerders inclusief de particulier met zijn privétuin.. Ondertussen waren er al twee sensibilisatiecampagnes van 'zonder is gezonder'. Een regelmatige herhaling van het belang van een pesticidenvrij beheer van terreinen voor de volksgezondheid en het milieu, versterkt de boodschap. De praktijkervaring leert dat een herhaling van de campagne nodig is om de 3 tot 6 jaar. De Europese richtlijn duurzaam gebruik pesticiden en de omzetting in Vlaamse milieuwetgeving is een goede aanleiding om een nieuwe campagne te lanceren.

De eerdere budgetten van de campagnes zijn:

Golf 1 (februari 2003 - creatie slogan en campagne, opmaak en druk folders en affiches) : € 30.000

Golf 2 (zomer 2003 - TV & advertentiecampaagne): € 495.000

Golf 3 (september 2007 – inzamelactie met affiches en folders, kleefbanners): € 17.200

Voor deze grote sensibilisatiecampagne en kennisverspreiding is extra budget noodzakelijk. De mogelijkheid wordt bekeken om via een LIFE+ – project voor informatie en sensibilisatie medefinanciering te bekomen.

Daarnaast zijn ook opleidingen en infosessies over de bekendmaking van alternatieve methoden, met aandacht voor de voor- en nadelen ervan wenselijk.

Budget hiervoor wordt geraamd op 10.000 euro.

Voor de doelgroep waar een verbod komt op de terreinen zoals kinderopvang en de kleuterscholen, basis en middelbare scholen (gedeeltelijk nieuw) zal een specifieke campagne uitgewerkt worden via een samenwerking tussen vertegenwoordigers van onderwijs, cel milieueducatie van LNE (Milieu op School) en VMM. Via de contacten met Kind en Gezin kan de sensibilisatie lopen naar de kinderopvanginitiatieven. Voor deze specifieke sensibilisatie is geen extra budget noodzakelijk.

Sinds april 2011 zijn contacten gelegd met verschillende terreinbeheerders en belanghebbenden (zie hoofdstuk 11 – Consultatie). Dit vereenvoudigt de communicatie en gerichte sensibilisatie.

Vanuit verschillende hoeken wordt gevraagd om een nieuwe sensibilisatiecampagne te lanceren om burgers te overtuigen om over te schakelen naar een pesticidenvrij beheer van tuinen en verhardingen. Een gelijktijdige sensibilisatiecampagne van verschillende overheden zoals bijvoorbeeld Vlaamse, provinciale en gemeentelijke overheden eventueel aangevuld met de federale, Waalse en Brusselse, heeft zeker zijn meerwaarde. Deze actie kan meegenomen worden in het Vlaams actieplan Duurzaam pesticidengebruik en het NAPAN (Nationaal Actieplan – Plan National d' action).

10.2.2 ADMINISTRATIEVE LASTEN

De administratieve lasten werden berekend met het Vlaams Standaard Kosten Model (2010) bijgevoegd als bijlage 5. Daarnaast werd gebruik gemaakt van gegevens opgenomen in de RIA bij het pesticidenreductiebesluit van 19 december 2008 zoals tijd nodig voor de opmaak van een dossier, ingeven van de rapportering via online inventaris, opmaak van het omvormingsprogramma dat vrij gelijklopend is met de opmaak van het derde actieprogramma, ...

De terreinbeheerders die geen pesticiden gebruiken hebben geen administratieve lasten.

Rapporteren voor Vlaamse overheid, provinciale en lokale overheden

Alleen de Vlaamse overheid, de provinciale en lokale overheden hebben een verplichting om te rapporteren als deze overheden pesticiden gebruiken – dus bij afwijkingen. Het verbod op het gebruik van pesticiden gaat nl. in op 1 januari 2015.

De rapportering gebeurt via het bestaande en gekende on-line inventaris.

Worden er geen pesticiden gebruikt, dan is de administratieve last gelijk aan 0 euro.

Is er enkel gebruik van pesticiden voor de afwijkingen - type 1: ziekten, plagen, .. dan is de inschatting 25 euro administratieve last. Als er ook nog op niet omgevormde terreinen pesticiden gebruikt worden, loopt de administratieve last op tot 350 euro.

Voor de gemeenten komt dit uit op een administratieve last van (20 gemeenten met geen gebruik, afwijkingen type 1: 178, afwijkingen type 1 en type 2: 110 gemeenten) 42.950 euro.

De andere terreinbeheerders moeten de gegevens van het pesticidengebruik bijhouden. De Vlaamse overheid kan ze opvragen.

De rapporteringslast van de gemeenten daalt ten opzichte van de huidige rapporteringslast: een rapportering van het alternatief beheer en van het toepassen van de pesticidentoets wordt niet gevraagd. Daarnaast is de groep die moet rapporteren beperkter dan die van het pesticidenreductiedecreet.

Afwijkingen - type 1

1. Alle gebruikers van pesticiden kunnen de lijst raadplegen. Het is de bedoeling die te ontsluiten via internet. Het raadplegen duurt circa 10 minuten.

2. Voor het gebruik van pesticiden in geval van acuut gevaar moet een melding gemaild worden vooraleer het product gebruikt mag worden met een korte omschrijving van de noodzaak enz. Voor de opmaak van deze mail, dossier, en de opvolging wordt een tijd van 60 minuten gerekend.

3. Als men pesticiden wil gebruiken tegen ziekten en plagen, ..; en die zijn niet te vinden op de lijst, moet er een dossier ingediend worden. Voor deze dossieropmaak wordt een tijd van 170 + 60 minuten gerekend.

Voor de gemeenten bedraagt de administratieve last 2.450 euro (lijst: 288 gemeenten, acuut gevaar: 2, dossier: 10, de inschatting is dat 20 gemeenten geen pesticiden gebruiken).

Afwijkingen - type 2 - Omvormingsprogramma

Als richtcijfer worden de administratieve lasten van de gemeenten meegegeven. Voor een inschatting van de kosten wordt terug gegrepen naar cijfers uit de RIA bij het besluit van 19 december 2008 voor de opmaak van het derde actieprogramma (locatieanalyse opmaken). Voor een dossier van een gemeente tot 45.000 inwoners geeft dit een bedrag van 176 euro. Voor een centrumstad 470 euro, en voor een grootstad: 612 euro. Dit geeft een totale administratieve last voor de gemeenten van 21.230 euro (110 gemeenten verdeeld over 104 + 5 + 1). Dit is een administratieve last die slechts om de drie jaar gerekend moet worden. Of verdeeld over drie jaar kan een bedrag van 7075 euro gerekend worden.

10.3 Handhaving

De dwingende en regulerende handhaving is geregeld via het milieuhandhavingsdecreet. Deze dwingende regulering is noodzakelijk in het licht van artikel 15 van de richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden.

Daarnaast is er ook alternatieve regulering noodzakelijk met de focus op de sociaal-communicatieve instrumenten met informatie- en sensibilisatiecampagnes, voorlichting vorming en opleidingen (zie hoger).

Bij het formuleren van het minimumgebruik zijn twee aspecten meegenomen in het kader van het handhaven.

1. Niettegenstaande het logisch is dat enkel de erkende (voor gewasbeschermingsmiddelen) of toegelaten (voor biociden) producten toegepast worden voor chemische bestrijding is toch expliciet opgenomen in de definitie van minimumgebruik dat 'de toepassingsvoorschriften strikt worden gerespecteerd'. Dit om de mogelijkheid rond het handhaven van het gebruik te vergemakkelijken.

2. Een pesticidentoets moet gebeuren bij aanleg en heraanleg. Via een opname van een bepaling in het bestek dat de ontwerpen van aanleg of een heraanleg van groenzones of verhardingen aan een pesticidentoets moet onderworpen worden, is dit aspect te handhaven.

Milieuhandhavingsdecreet

De handhaving van het pesticidenreductiedecreet wordt toegewezen aan de gemeentelijke toezichthouder.

Voor een aantal specifieke gebieden die van belang zijn voor het beschermen van natuur is er een extra toezichthouder aangewezen.

De Natuurinspectie krijgt de bevoegdheid in:

- terreinen gelegen in Speciale Beschermingszones
- de bermen inclusief de taluds gelegen langs wegen, oppervlaktewater en spoorwegen.

Voor de terreinen op minder dan 6 meter van oppervlaktewater is geen extra toezichthouder nodig omdat alle beheerders van de waterlopen nu al een toezichtsfunctie hebben op de waterlopen die zij beheren hebben (artikel 12 - wet op verontreiniging oppervlaktewater).

Voor de bedrijven die vallen onder de VLAREM-reglementering is de afdeling Milieu-inspectie bevoegd.

Procedures

Procedure m.b.t. bestuurlijke maatregelen (artikel 16.4.5 en verder DABM)

Een bestuurlijke maatregel is een maatregel die er specifiek op gericht is om een vastgestelde milieu-inbreuk of milieumisdrijf te beëindigen, zijn gevolgen ongedaan te maken en herhaling ervan te voorkomen (vb. het opleggen van een regularisatiebevel of stakingsbevel, de verzegeling van toestellen of installaties, het meenemen van daartoe vatbare zaken). Een bestuurlijke maatregel kan worden opgelegd door een toezichthouder, de provinciegouverneur of de burgemeester.

Tegen een bestuurlijke maatregel kan de vermoedelijke overtreder met een aangetekend schrijven of door afgifte tegen ontvangstbewijs, binnen een termijn van 14 dagen vanaf de kennisgeving, beroep aantekenen bij de minister van Leefmilieu.

Procedure m.b.t. bestuurlijke geldboeten (artikel 16.4.19 en verder DABM)

Een bestuurlijke geldboete is een sanctie waarbij de overtreder verplicht wordt om een geldsom te betalen. De bestuurlijke geldboete wordt opgelegd door de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer in eerste aanleg. Samen met een bestuurlijke geldboete kan een vermogensvoordeelontneming worden opgelegd.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen exclusieve geldboeten en alternatieve geldboeten.

Een exclusieve geldboete wordt door de afdeling Milieuhandhaving uitsluitend opgelegd voor milieu-inbreuken en bedraagt maximaal 50 000 euro, te vermeerderen met de opdecimen (x 6).

Een alternatieve bestuurlijke geldboete kan door de afdeling Milieuhandhaving uitsluitend worden opgelegd voor milieumisdrijven, indien de procureur des Konings beslist niet strafrechtelijk te behandelen. De alternatieve geldboete bedraagt maximaal 250 000 euro, te vermeerderen met de opdecimen (x 6).

Milieumisdrijf en milieu-inbreuk

Het verkeerd gebruik van pesticiden valt onder de definitie van een milieumisdrijf. Milieumisdrijf: gedragingen in strijd met de milieuhygiënewetgeving, gehandhaafd op grond van het Milieuhandhavingsdecreet én overeenkomstig datzelfde decreet strafrechtelijk sanctioneerbaar.

Het niet rapporteren valt onder een milieu-inbreuk. Milieu-inbreuk wordt gedefinieerd als gedragingen in strijd met de milieuhygiënewetgeving, gehandhaafd op grond van het Milieuhandhavingsdecreet én uitsluitend bestuurlijk sanctioneerbaar (depenalisering: onttrokken aan de toepassing van het strafrecht). De Vlaamse regering heeft deze inbreuken limitatief opgesomd in een lijst zoals opgenomen in de bijlagen bij het Milieuhandhavingsdecreet.

De VMM zal het rapporteren opvolgen via het contacteren en opvragen van de gegevens.

10.4 Evaluatie

Het decreet duurzaam gebruik pesticiden verwijst in artikel 7 §1 naar het Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik. Dit Actieplan heeft tot doel om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en om de ontwikkeling en invoering van geïntegreerde bestrijding van organismen die het doelwit zijn van pesticiden en alternatieve benaderingswijzen of oplossingen te bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van deze pesticiden. Dit plan wordt om de vijf jaar geëvalueerd. Belangrijk in dit plan zijn de indicatoren die trends moeten signaleren over het gebruik van werkzame stoffen, het toepassen van niet-chemische bestrijdingsmethoden, aanwezigheid van pesticiden in het milieu. Daarnaast moeten ook knelpunten of prioritaire punten aangewezen worden waar extra maatregelen nodig zijn.

Zoals al eerder aangehaald is het opvolgen van het pesticidengebruik bij particulieren- amateurgebruikers - een belangrijk aspect bij de evaluatie (zie hoofdstuk 4). Indien de verkoopcijfers niet dalen, kunnen alsnog gebruiksbeperkingen opgelegd worden.

11 Consultatie

Het concreet uitwerken van de aangepaste regelgeving werd gestart in het voorjaar 2011 met het contacteren van betrokkenen (11.1.) en het verzamelen van informatie (11.2.). Tegelijkertijd gebeurde op regelmatige basis overleg met de betrokken administraties (11.3.). De Vlaamse Vereniging voor Steden en gemeenten werkte een standpunt uit (11.3.4.).

11.1 Bevraging en consultatie van de doelgroep

11.1.1 TELEFONISCH EN VIA MAIL

In het voorjaar van 2011 werden volgende organisaties / bedrijven telefonisch of via mail bevraagd. Hun reacties zijn meegenomen in de uitwerking en onderbouwing van de opties.

- BLOSO - Brussel en verschillende domeinen
- VVOG
- pretparken zoals Plopsaland, Bobbejaanland, Bellewaardepark
- Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid vzw - opname vraag naar informatie in de digitale NB van 20 juni 2011
- DOB-verhardingen - Corné Kempenaar en Chris Van Dijk- (Nederland)
- CROW - duurzaam terreinbeheer - Barbara Hasselaar-Vanrijzewijk (Nederland)
- Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid - TOVO
- Koninklijke Belgische Voetbalbond in verband met het al dan niet onkruidvrij zijn van wedstrijdvelden - De heer De Saedeleer, Mevr. Rubens

11.1.2 TOELICHTINGEN

Werkgroep bij Departement onderwijs - Convenant Welzijn-Onderwijs

Op 16 juni 2011 werd een toelichting gegeven en een oproep gedaan naar informatie op het Convenant Welzijn-Onderwijs. Dit is een overlegplatform waar de verschillende koepels van onderwijs een vertegenwoordiging hebben.

De afspraak werd gemaakt om samen met de werkgroep een pesticidenreductiegids op te maken met als doelgroep onderwijs. Ook het team van MOS - LNE is betrokken bij de opmaak van de brochure.

Commissie Jeugdwerk van de Vlaamse Jeugdraad

Gezien de expliciete vermelding van speelterreinen en speelplaatsen, is contact opgenomen met de Commissie Jeugdwerk waar op 21 september 2011 een korte toelichting werd gegeven.

11.1.3 BEVRAGING

Provinciale pesticidencoördinatoren - samenwerkingsovereenkomst milieu

Alle provincies ondertekenden de samenwerkingsovereenkomst Milieu tussen het Vlaamse Gewest en de provincies. De provincie heeft als belangrijke taak hierin om de gemeenten te ondersteunen o.a. ook rond pesticidenreductie. Tijdens de periode van 3 jaar bezoeken de provinciale coördinatoren alle gemeenten van de provincie, ook die gemeenten die de samenwerkingsovereenkomst Milieu tussen het Vlaamse gewest en de gemeenten niet ondertekenden. Deze provinciale coördinatoren zijn goed geplaatst om het pesticidenreductiedecreet en - besluit mee te evalueren.

Op 24 mei 2011 werden de provinciale aanspreekpunten en/of pesticidencoördinatoren uitgenodigd. Het doel van het overleg was een toelichting geven over de Europese richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden en een evaluatie van het bestaande pesticidenreductiedecreet en -besluit. Al sinds 2002 sensibiliseren en ondersteunen de provincie de gemeenten bij pesticidenreductie.

Standpunt

De provinciale ambtenaren houden vast aan het verbod van het gebruik van pesticiden voor openbare diensten en de mogelijkheid om af te bouwen tot 31 december 2014.

Als reden geven ze op dat

- (1) een versoepeling de 'slechte' leerlingen beloont;
- (2) een aantal gemeenten al een nulgebruik gerealiseerd hebben;
- (3) zelfs de gemeenten die aarzelend aan pesticidenreductie begonnen zijn, al een belangrijke weg hebben afgelegd.

Het erin slagen om tot een nulgebruik te komen, wordt in belangrijke mate bepaald door het ontwerp en is daarenboven afhankelijk van de gewenste beeldkwaliteit. Bij het aanpassen van de beeldkwaliteit mag het luik van de sensibilisatie van de burgers niet onderschat worden. De vraag werd gesteld of er nog sensibilisatie initiatieven gepland worden op Vlaams niveau.

De provinciale ambtenaren vragen een duidelijk kader voor afwijkingen: risico voor mens en milieu is te vaag. Knelpunten zijn er vooral voor botanische tuinen en sportterreinen, meer specifiek voor voetbal en voor golf.

Overleg

Op 6 februari 2012 lag een versie van het decreet en besluit voor bij de aanspreekpunten pesticidenreductie van de provincie en bij vertegenwoordigers van VVSG. Zowel aan de VVSG (Vlaamse vereniging voor Steden en Gemeenten) als aan de VVP (Vlaamse Vereniging voor Provincies) werden reacties gevraagd. Deze groep was al eerder (24 mei 2011) gecontacteerd. Enkele reacties van de provinciale pesticidenreductiecoördinatoren werden doorgestuurd. De VVSG gaf een uitgebreid standpunt (zie 11.3.4.)

Aquaflanders

Aquaflanders, tot 1 januari 2012 Samenwerking Vlaams Water, is de koepelorganisatie van de waterbedrijven in Vlaanderen.

De sector ondersteunt de verruiming van de huidige pesticidenwetgeving – uitbreiden van de doelgroep en de focus op de bescherming van de waterwinningen.

De sector is voorstander van een selectief gebruik van pesticiden in de land- en tuinbouw, zowel in termen van product als in termen van gebiedszones. Dit kan bijvoorbeeld via de erkenningen van de gewasbeschermingsmiddelen.

Het uitgangspunt moet zijn dat conform artikel 7 van de kaderrichtlijn Water de behandelingsprocessen drinkwater eenvoudiger worden.

De sector gaat akkoord met de aanduiding van de beschermingszones II en III als de terreinen gelegen in gebieden ter bescherming van de waterwinning. De sector vraagt wel de mogelijk om deze gebieden via een eenvoudige herzieningsprocedure uit te breiden / af te stemmen met de resultaten van de brondossiers in het kader van de opmaak van de waterveiligheidsplannen.

Voor de bescherming van het oppervlaktewater dat gebruikt wordt als ruw water voor de drinkwaterproductie vraagt de drinkwatersector ook een verbod in de oppervlaktewaterwingebieden voor de doelgroep van het decreet en het gebruik van specifieke pesticiden voor de doelgroep land- en tuinbouw.

IOK – intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen

Op vraag van de schepenen van Leefmilieu maakte het duurzaamheidsteam van IOK een inventaris op van best practices inzake pesticidenreductie. De 21 gemeenten van de 29 aangesloten gemeenten bij IOK vulden in het voorjaar van 2011 een uitgebreide enquête in die door IOK werd verwerkt. Cijfers rond pesticidengebruik en alternatieven methodes van de 29 gemeenten ingegeven via de online- inventaris werden door VMM aangeleverd om mee te nemen in deze evaluatie. Op 27 september werden de resultaten voorgesteld aan de schepenen, op 21 november aan de milieuambtenaren.

Enkele aspecten uit de resultaten van de enquête.

Om een nulgebruik te halen tegen 1 januari 2015 is nodig: (1) omvormen van het openbaar terrein met aandacht voor een pesticidenvrij beheer en onderhoud; (2) meer personeelsinzet; (3) aankoop van machines; (4) uittesten van alternatieven; (5) mentaliteitswijziging bij betrokkenen en (klagende) burgers.

De pesticidentoets is gekend en wordt door de meeste gemeenten gebruikt. De gemeenten zijn tevreden over dit instrument: 'goed instrument'. Ze wijzen erop dat de pesticidentoets beter gebruikt moet worden: tijdig en door de juiste personen.

De resultaten over het al dan niet extra werk voor een pesticidenvrij beheer zijn niet eenduidig. Voor onderhoud van verhardingen varieert dit van neen tot 500% meerwerk. In geval van

meerwerk wordt een deel ervan uitbesteed, opgevangen door de inzet van machines, een aangepaste werkwijze en het omvormen van het openbaar terrein. Het is vooral het vegen en borstelen van de verhardingen dat uitbesteed wordt bijvoorbeeld via sociale tewerkstellingen. Acht van de eenentwintig gemeenten houden alles in eigen beheer.

Voor groenzones varieert het werk tussen 25 % minder of geen meerwerk, tot 100 % meerwerk. In heel wat gemeenten worden geen pesticiden meer gebruikt binnen groenzones met uitzondering van kerkhoven en sportvelden.

Knelpunten bij het pesticidenvrij beheer van verhardingen zijn: (1) omvormingen van het openbaar terrein gebeuren niet steeds in functie van een pesticidenvrij beheer; (2) draagvlak bij de bevolking is nog beperkt; (3) weinig betrede plaatsen, (4) het vinden van een geschikte methode. De knelpuntlocaties bij groenzones zijn kerkhoven en sportvelden. Daarnaast zijn het verhinderen van de groei van wortelonkruiden bij het planklaar maken van een nieuwe groenzones en het bestrijden van exoten zoals Amerikaanse vogelkers, aspecten waar chemische bestrijdingsmiddelen gebruikt worden.

IOK concludeert uit de bevraging dat:

1. pesticidenreductie een multidisciplinaire en geïntegreerde aanpak vergt;
2. probleemsites moeten omgevormd worden, alternatieve bestrijdingsmethodes geven niet het gewenste resultaat;
3. er is te weinig informatie beschikbaar over alternatieve technieken en pesticidenvrij beheer.

De noden vanuit de gemeenten zijn:

- een goede handleiding die praktische ervaringen met alle mogelijke technieken (welke technieken op welke ondergrond onder welke weersomstandigheden met welke beperkingen, financieel, tijdsbesteding per m²,...) oplijst;
- een demodag voor alternatieve technieken;
- een goed voorbeeldbestek voor omvormingen/inrichtingen, dat o.a. het terugverdieneffect van een goede pesticidenvrije omvorming/inrichting op een slimme manier integreert in de gunning;
- goede sensibilisatie-acties naar de burgers toe.

11.2 Relevante studies

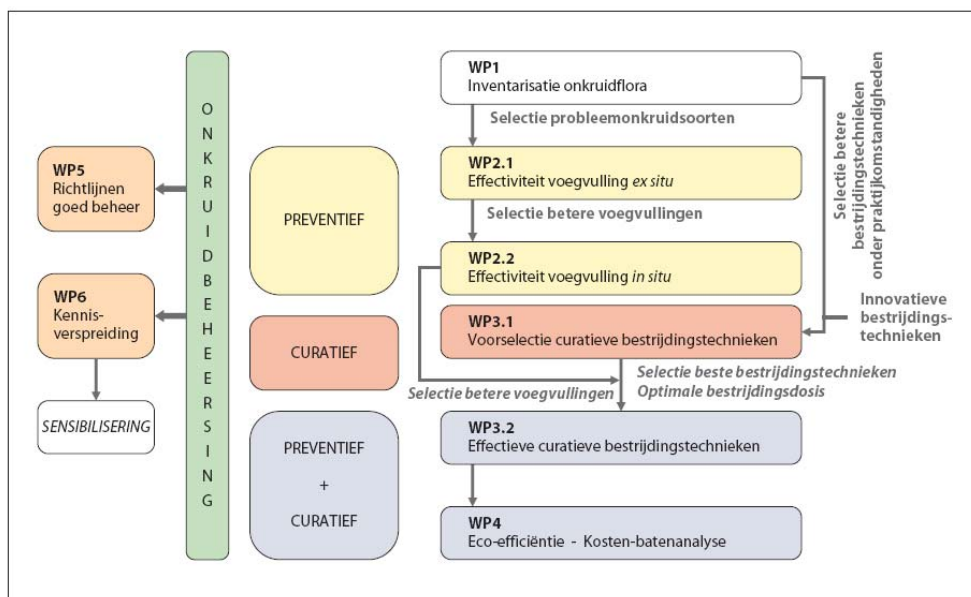
Studie Onkruidbeheer: preventieve en curatieve methoden voor een optimaal straatbeeld – OCW en vakgroep Plantaardige Productie UGent

Deze studie heeft tot doel een overzicht te geven van beschikbare preventieve (ontwerp, voegvulling, verhardingssoort, enz.) en niet-chemische curatieve (vegen, borstelen, branden, behandeling met hete lucht, infrarood of stoom, enz.) methoden voor onkruidbeheer, gerangschikt naar doeltreffendheid, kostprijs en milieueffecten.

Figuur 11.1. geeft een overzicht van de verschillende pakketten en de onderzoekstrajecten.

De eerste resultaten van dit onderzoek zijn gebundeld in Bijlage bij OCW Mededelingen 86 – driemaandelijks: januari – februari – maart 2011. Deze tonen duidelijk aan de onkruidbeheer(sing) al begint vóór en tijdens de aanleg van bestrating. Kruidgroei in kleinschalige elementenverhardingen kan immers sterk verminderd of zelf voorkomen worden als in het ontwerp en bij de uitvoering rekening gehouden wordt met de belangrijkste invloedsparameters en de technische kenmerken die bepalend zijn voor kruidgroei. Door bestrijdingsmethodes geregeld af te wisselen, kan kruidbeheer bovendien geoptimaliseerd worden. Een geïntegreerd kruidbeheer met zowel preventieve als curatieve technieken, is dan ook een must.

Voor de andere aspecten zullen de resultaten in december 2012 ter beschikking zijn.

Figuur 1 – Werkprogramma VISCO-project Onkruidbeheer

DOB – Duurzaam OnkruidBeheer op verhardingen – Nederland

In Nederland ontwikkelde men een methode voor de onkruidbestrijding op verhardingen. Het gebruik van herbiciden op verhardingen (straten, trottoirs, ...) is de grootste niet-landbouw toepassing in Nederland. Elk jaar wordt voor onkruidbestrijding op verhardingen circa 207.000 kg werkzame stof verbruikt. Daarvan verbruiken gemeenten en andere overheidsorganisaties jaarlijks circa 25.000 kg. Het verbruik op bedrijventerreinen is zelfs nog hoger, circa 144.000 kg.

DOB staat voor Duurzaam OnkruidBeheer op verhardingen. Onkruidbestrijding volgens de DOB-methode is gericht op een effectieve onkruidbestrijding tegen een redelijke kostprijs. Binnen DOB kan men kiezen voor verschillende bestrijdingsmethoden zoals mechanisch, thermisch of chemisch. Kiest men echter voor chemische onkruidbestrijding dan gelden een aantal regels die de afspoeling van herbiciden naar het oppervlaktewater moeten tegengaan. Doel van de DOB methode is een bijdrage te leveren aan het realiseren en behouden van een goede waterkwaliteit. De kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater mogen niet worden overschreden waarmee ook het risico met betrekking tot de drinkwaterproductie afneemt.

Kern van het DOB-systeem zijn een aantal praktische richtlijnen waarmee beheerders en uitvoerders van onkruidbestrijding duidelijke afspraken kunnen maken over voorwaarden, preventie, inzet van methoden en middelen en registratie van middelengebruik.

De DOB-methode is bedoeld voor managers en planners die verantwoordelijk zijn voor het beheer van verhardingen en voor de mensen die de onkruidbestrijding uitvoeren. De managers en planners zijn meestal werkzaam binnen grotere organisaties (gemeenten, management van industriële bedrijven, havens, vliegvelden), de uitvoerders van de onkruidbestrijding betreft meestal kleine tot middelgrote bedrijven. In Nederland worden door circa 80% van de gemeenten en waarschijnlijk op 100% van de bedrijventerreinen herbiciden gebruikt.

In de DOB-richtlijnen zijn strikte voorwaarden opgenomen in verband met de weeromstandigheden waaronder chemische onkruidbestrijding op verhardingen mag toegepast worden. Slechts onder bepaalde omstandigheden mag er gespoten worden.

Daarnaast is er de verplichting als er nog chemische bestrijding wordt toegepast om een jaarplanning op te maken die keuzes bevat met betrekking tot waar, wanneer en hoe vaak welke bestrijdingsmethode wordt ingezet. De toepasser moet praktische richtlijnen volgen zoals welke apparatuur en inzet van middelen, welke toedieningsmethode en dosering te gebruiken, onder welke weersomstandigheden mag gespoten worden, ...

Meer op <http://www.dob-verhardingen.nl/nl/Algemeen/>

11.3Overlegfora

11.3.1 LEEFMILIEU OVERLEG

Voor het omzetten van de richtlijn bestaat een Vlaams overlegforum met vertegenwoordigers van de verschillende betrokken afdelingen van LNE en VMM. Daarin is ook het departement landbouw en visserij en het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin vertegenwoordigd.

Naast de algemene vergaderingen die de volledige omzetting van de richtlijn opvolgen werd specifiek vergaderd rond het aanpassen van het decreet en het besluit. De belangrijkste in dit kader was het overleg op 25 oktober 2011 waar alle relevante betrokken ambtenaren aanwezig waren inclusief vertegenwoordiger van het departement

landbouw en visserij en van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.

Het overleg op 17 november 2011 spitste zich toe op het uitwerken van een toezichtskader rond de handhaving van het decreet.

Daarnaast vergaderde een kerngroep over het uitwerken van zeer specifiek aspecten. Met wisselende samenstelling afhankelijk van het aspect.

Een terugkoppeling na het afwerken van het voorstel gebeurde op 23 februari 2012.

11.3.2 BELEIDSDOMEINOVERSCHRIJDEND OVERLEG

Deze milieuwetgeving heeft een impact op verschillende andere beleidsdomeinen naast dat van de Landbouw en dat van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Om al deze betrokken Vlaamse ambtenaren te informeren en te consulteren, werd een overleg georganiseerd op 12 december 2011.

De aanwezige beleidsdomeinen reageerden op de voorstellen. De reacties werden verwerkt in de voorstellen van decreet en besluit en in de voorliggende RIA.

De beleidsdomeinen die opgaven geïnteresseerd te zijn en/of aanwezig waren op het overleg op 12 december 2011, werden uitgenodigd op 23 februari 2012 om samen met de uitgebreide overleggroep leefmilieu de laatste voorstellen te bespreken. In overleg werden de discussiepunten besproken en aanpassingen voorgesteld.

11.3.3 OVERLEG FEDERALE OVERHEDEN EN GEWESTEN

Met het oog op de in ons land gecoördineerde implementatie van de betrokken richtlijn 2009/12/EU werd door het Overlegcomité op 3 februari 2010 een NAPAN Task Force opgericht (waarbij NAPAN staat voor Nationaal Actieplan – Plan d' action national). Het gaat hierbij immers om een oefening waarbij diverse overheden betrokken zijn vanuit hun respectievelijke bevoegdheden. De aanduiding van de Vlaamse vertegenwoordigers in deze NAPAN Task Force werd op 26 februari 2010 vastgelegd door de Vlaamse Regering. Vertegenwoordigers werden aangeduid vanuit de beleidsdomeinen LNE, LV, en WVG. Ook de andere gewesten en federale overheden maken hiervan deel uit. Een belangrijke te implementeren bepaling van deze Richtlijn, m.n. artikel 4, vereist dat tegen 26 november 2012 een nationaal actieplan uitgewerkt en geïmplementeerd wordt. Overleg en coördinatie vindt daartoe in België plaats binnen de NAPAN-taskforce.

11.3.4 OVERLEG PESTICIDEN VVSG

Op vraag van VVSG gaf VMM op 5 maart 2012 een toelichting aan een aantal betrokkenen van verschillende gemeenten. Er was ook tijd voor het beantwoorden van vragen.

VVSG stuurde op 14 maart haar standpunt naar de minister. De hoofdlijnen zijn:

- extra onderzoek naar alternatieve methoden;
- communicatie en sensibilisatie naar de volledige doelgroep en alle betrokkenen;
- financiering via beloning bij nulgebruik of via Minawerkers die ingezet worden bij de mechanische bestrijding;
- verbod op gebruik en verkoop van pesticiden mits beperkte uitzonderingen voor specifieke sectoren bijvoorbeeld land- en tuinbouw ;
- deadline van de afbouw van het pesticidengebruik moet behouden blijven op 31 december 2014;
- geen rapportering voor gemeenten die geen pesticiden gebruiken en afstemmen op de gemeentelijke beleids- en beheercyclus voor de gemeenten die nog wel pesticiden nodig hebben voor het onderhoud van terreinen;
- geen geloof dat handhaving werkt, voorstel om in te zetten op ondersteuning en communicatie;
- strafbepaling verankeren in het decreet zelf en niet via het milieuhandhavingsdecreet.

Deze punten zijn mee opgenomen in de opties.

12 Overige informatie voor de Inspectie van Financiën

Bij de keuze van de opties is mee in rekening genomen dat de opvolging en de handhaving binnen het bestaande personeelskader ingepast kan worden.

De openbare besturen zijn vragende partij dat een nieuwe sensibilisatiecampagne gelanceerd wordt om burgers te overtuigen om over te schakelen naar een pesticidenvrij beheer van tuinen en verhardingen. Voor zo'n grootschalige communicatiecampagne met de focus op de burger is geen budget voorzien binnen de reguliere begroting.

Specifieke en gerichte communicatie en bekendmaking van de aangepaste regulering past wel binnen het huidige budget.

13 Samenvatting

De Richtlijn Duurzaam gebruik van pesticiden RL 2009/128/EG werd goedgekeurd op 21 oktober 2009. De richtlijn heeft een grote verwantschap met het pesticidenreductiedecreet en het bijhorende besluit. In tegenstelling tot de Europese richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden geldt het pesticidenreductiedecreet enkel voor openbare diensten. De richtlijn gaat verder en omvat terreinen die betreden worden door het brede publiek en door kwetsbare groepen en vraagt om de afspoeling naar het watersysteem te beperken. De richtlijn vraagt om het gebruik van pesticiden te verbieden of te minimaliseren.

Minder pesticiden gebruiken blijft noodzakelijk voor zowel het milieu als voor de volksgezondheid. Nog steeds worden normoverschrijdingen vastgesteld, zowel in oppervlaktewater als in grondwater. De resultaten van het biomonitoring onderzoek van het Steunpunt Milieu en Gezondheid toont aan dat pesticiden in het bloed en in de urine van mensen teruggevonden worden.

De uitgewerkte regulering geldt voor niet land- en tuinbouwactiviteiten en spitst zich dus in hoofdzaak toe op het onderhoud van terreinen. Het concreet uitwerken van de aangepaste regelgeving werd gestart in het voorjaar 2011 met het contacteren van betrokkenen en het verzamelen van informatie. Tegelijkertijd gebeurde op regelmatige basis overleg met de betrokken administraties.

Deze RIA bekijkt de opties na 1 januari 2015. Voor de openbare besturen blijft het pesticidenreductiedecreet en - besluit gelden tot 1 januari 2015. Voor de andere terreinbeheerders is de periode tussen de goedkeuring en 1 januari 2015 voorzien om deze nieuwe regelgeving bekend te maken en om te sensibiliseren naar een pesticidenvrij onderhoud en beheer.

De doelgroep en betrokkenen werd opgedeeld in een groep die pesticiden gebruikt en of toepast, een groep die aan pesticiden blootgesteld wordt en een groep die vraagt om minder pesticiden te gebruiken en een groep die het gebruik opvolgt en handhaaft. De baten voor mens en milieu zijn moeilijk kwantificeerbaar daar weinig kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, vooral omdat sommige baten enkel een kwalitatieve en relatieve waarde hebben en omdat er niet altijd een kwantificeringsmethode voor handen is. Daarom worden de verschillende opties vergeleken aan de hand van een aantal keuzecriteria.

Gezien de vrijheidsgraden in de richtlijn zijn er veel verschillende opties die ook nog met elkaar te combineren zijn. Er werd een keuze gemaakt uit al deze mogelijkheden.

Gebruikers van pesticiden

Vanaf 18 augustus 2012 start de opdeling tussen professionele producten en amateurproducten. De inschatting is dat de particulieren hierdoor minder werkzame stof zullen gebruiken, deze amateurproducten zijn namelijk 'ready to use' en enkel in kleine verpakkingen beschikbaar. Dit is de voornaamste reden dat het particulier gebruik niet meegenomen wordt. De regulering geldt voor alle openbare diensten en voor alle niet land- en tuinbouwactiviteiten met uitzondering van de privétuinen.

Grootte verharde terreinen

In deze RIA is geen definitieve keuze gemaakt of er een minimumgrootte voor het verhard terrein moet opgenomen worden. Voor beide opties bestaan er pro's en contra's. In eerste instantie werd geopteerd om een uitzondering voor de kleine verharde terreinen te voorzien en die niet te reguleren. Dit in de veronderstelling dat hier amateurproducten zouden gebruikt worden voor het onderhoud van het terrein. Aangezien de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwaterputten en infiltratievoorziening in herziening is, en daar - op dit moment - geopteerd wordt om de uitzondering van oppervlaktes kleiner dan 200 m² niet te voorzien, is de optie om alle verharde terreinen onder de regulering te laten vallen wellicht te verkiezen.

Verbod op minimumgebruik op de terreintypes

Om volksgezondheid en milieu te beschermen is een verbod op het gebruik van pesticiden voor niet land- en tuinbouwactiviteiten de beste keuze. Daarnaast spelen echter ook de praktische consequenties. De terreinen met een verbodsbepaling zijn heel gericht gekozen om de meest kwetsbare terreinen voor milieu en de meest kwetsbare groepen voor volksgezondheid te beschermen en de regelgeving ook toepasbaar te houden. De bestaande regulering van het verbod op het gebruik van pesticiden voor openbare besturen na 1 januari 2015 blijft gelden.

Vanuit milieuoogpunt is een verbod opgelegd op 6 meter langs het oppervlaktewater, op de wegen en op de bermen. De verbodsbepaling bij de kwetsbare groepen is beperkt tot de meest kwetsbare groep, namelijk kinderen gelinkt aan een regelmatige aanwezigheid op deze terreinen. Zij zijn gevoeliger voor de schadelijke effecten van pesticiden dan volwassenen. Ze lopen ook meer kans om er onopzettelijk mee in contact te komen. Voor alle andere terreinen geldt een minimumgebruik. Ook het toepassen van een minimumgebruik zal voor een aantal terreinbeheerders een aanpassing vergen van hun huidige onderhoudsmethoden.

Aanvragen van afwijkingen - voor ziekten, plagen, ...

Om de administratieve last zowel bij de gebruikers als bij de Vlaamse overheid beperkt te houden, en toch voldoende mogelijkheden te behouden om het gebruik bij te sturen, is geopteerd voor de procedure met drie mogelijkheden:

1.lijst met de meest voorkomende probleemplanten en probleemdieren met hun chemische bestrijdingsmethode - Via een raadpleging van de sector kan een aftoetsing gebeuren voor welke planten of dieren geen goede alternatieve bestrijdingsmethode beschikbaar is en een

chemische bestrijding verantwoord is. Een afwijking die volgens de 3de procedure aangevraagd wordt door verschillende betrokkenen, kan het volgende jaar opgenomen worden in de lijst.

2.snelle procedure voor acuut gevaar - De procedure voor acuut gevaar loopt parallel met die van de Vlaamse regelgeving over het bestrijden van bepaalde soorten jachtwild en andere diersoorten om belangrijke schade te vermijden. De melding is beperkt gehouden.

3.afwijkingen die niet in de lijst opgenomen zijn, kunnen steeds aangevraagd worden. Het dossier is uitgebreider dan dat voor acuut gevaar.

Aanvraag van afwijkingen voor een te hoge kost voor de omvorming

De afweging van de verschillende effecten leidde tot de keuze voor de optie waar om de drie jaar een omvormingsprogramma ingediend moet worden. De voornaamste reden is dat de periode van zes jaar te lang lijkt. Het is de bedoeling om een methodiek uit te werken die o.a. mee de randvoorwaarden bepaalt. Op een periode van zes jaar kunnen er nieuwe opportuniteiten zijn, verbeterde alternatieve methoden die meer kosteneffectief zijn, ...

Wie rapporteert

De openbare besturen zijn vertrouwd met het rapporteren van het pesticidengebruik. Omdat de richtlijn trends vraagt, wordt de rapportering beperkt tot de Vlaamse, provinciale en lokale overheden als er pesticiden gebruikt worden. Op die manier is er een sterke reductie van de administratieve lasten. Voor het alternatief beheer wordt een bevraging georganiseerd.

Sensibilisatie en communicatie

De Europese richtlijn duurzaam gebruik pesticiden en de omzetting in Vlaamse milieuwetgeving is een goede aanleiding om een nieuwe sensibilisatie en communicatiecampagne te lanceren. Zo'n campagne is noodzakelijk en dit gericht naar alle terreinbeheerders inclusief de particulier met zijn privétuin. Betrekken van middenveldorganisaties, zoals de Gezinsbond, van buiten de natuur- en milieusector kan bijdragen tot de sensibilisering van de brede bevolking.

Administratieve lasten

De administratieve lasten werden berekend met het Vlaams Standaard Kosten Model (2010). De terreinbeheerders die geen pesticiden gebruiken hebben geen administratieve lasten.

De rapportering gebeurt via het bestaande en gekende on-line inventaris. Voor de gemeenten komt dit uit op een administratieve last van (20 gemeenten met geen gebruik, afwijkingen type 1: 178, afwijkingen type 1 en type 2: 110 gemeenten) 42.950 euro. De rapporteringslast van de gemeenten daalt ten opzichte van de huidige rapporteringslast. Daarnaast is de groep die moet rapporteren beperkter dan die van het pesticidenreductiedecreet. Voor afwijkingen type 1 werd een administratieve last berekend van 2.450 euro (lijst: 288 gemeenten, acuut gevaar: 2, dossier: 10). Voor afwijkingen - type 2 - Omvormingsprogramma komt de berekening

uit op een bedrag van 21.230 euro (110 gemeenten verdeeld over 104 + 5 +1).

Handhaving

De dwingende en regulerende handhaving is geregeld via het milieuhandhavingsdecreet. Deze dwingende regulering is noodzakelijk in het licht van artikel 15 van de richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden. Daarnaast is er ook alternatieve regulering noodzakelijk met de focus op de sociaal-communicatieve instrumenten met informatie- en sensibilisatiecampagnes, voorlichting vorming en opleidingen.

14 Contactinformatie

Vlaamse Milieumaatschappij

Afdeling Operationeel Waterbeheer - team watervoorziening en -gebruik

Mail a.vanhille@vmm.be, tel 02 553 21 66

15 Bijlage 1 Relevante artikels

Artikels van de Europese richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden van belang voor deze RIA

Artikel 11

Specifieke maatregelen ter bescherming van het aquatische milieu en het drinkwater

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat passende maatregelen worden vastgesteld om het aquatische milieu en de voorziening van drinkwater te beschermen tegen het effect van pesticiden. Deze maatregelen ondersteunen en zijn verenigbaar met de desbetreffende bepalingen van Richtlijn 2000/60/EG en Verordening (EG) nr. 1107/2009.

2. De maatregelen als bedoeld in het eerste lid:

a) geven de voorkeur aan pesticiden die overeenkomstig Richtlijn 1999/45/EG niet zijn ingedeeld als gevaarlijk voor het aquatische milieu, noch prioritaire gevaarlijke stoffen bevatten als bedoeld in artikel 16, lid 3, van Richtlijn 2000/60/EG;

b) geven de voorkeur aan de meest doeltreffende toepassingstechnieken, zoals het gebruik van toepassingsapparatuur waarbij weinig verwaaiing optreedt, vooral bij opgaande gewassen als boomgaarden, wijngaarden en hopakkers;

c) voorzien in het gebruik van risicoreducerende maatregelen waardoor het risico van vervuiling buiten het terrein als gevolg van verwaaiende spuitnevel, uitspoeling en afspoeling tot een minimum wordt beperkt. Deze maatregelen voorzien in het afbakenen van bufferzones met passende afmetingen voor de bescherming van niet-doelwitwaterorganismen, en in beschermingszones voor oppervlaktewater en grondwater dat wordt gebruikt voor de onttrekking van drinkwater, waarbinnen geen pesticiden mogen worden toegepast of opgeslagen;

d) beperken zoveel mogelijk de toepassing van pesticiden, of schakelen deze uit, op en langs wegen, spoorwegen, zeer doorlaatbare oppervlakken en andere infrastructuur in de nabijheid van oppervlaktewater of grondwater, alsook op verharde oppervlakken waar een groot risico van afspoeling naar oppervlaktewateren of rioleringssystemen bestaat.

Artikel 12

Vermindering van het pesticidgebruik of van de risico's van pesticiden in specifieke gebieden

De lidstaten dragen er zorg voor dat, met inachtneming van de eisen inzake hygiëne, volksgezondheid en biodiversiteit, of van de

resultaten van desbetreffende risicobeoordelingen, het gebruik van pesticiden in bepaalde specifieke gebieden wordt geminimaliseerd of verboden. Er worden passende risicobeheersmaatregelen genomen en in eerste instantie worden het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met een laag risico, zoals omschreven in Verordening (EG) nr. 1107/2009, en biologische bestrijdingsmiddelen overwogen. De bedoelde specifieke gebieden zijn:

a) gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen, zoals omschreven in artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1107/2009, worden gebruikt, zoals parken, openbare tuinen, sport- en recreatieterreinen, schoolterreinen en speelplaatsen, en gebieden in de nabijheid van zorginstellingen;

b) beschermde gebieden als omschreven in Richtlijn 2000/60/EG en andere gebieden die ten behoeve van de uitvoering van de noodzakelijke natuurbehoudsmaatregelen zijn aangewezen overeenkomstig de bepalingen van Richtlijn 79/409/EEG en Richtlijn 92/43/EEG; NL L 309/78 Publicatieblad van de Europese Unie 24.11.2009

c) recentelijk behandelde gebieden die door werknemers in de landbouw worden gebruikt of voor hen toegankelijk zijn.

Artikel 15

Indicatoren

1. Er worden geharmoniseerde risico-indicatoren als bedoeld in bijlage IV vastgesteld. Naast de geharmoniseerde indicatoren mogen de lidstaten evenwel bestaande nationale indicatoren blijven gebruiken of mogen zij andere passende indicatoren aannemen.

De maatregelen die beogen niet-essentiële onderdelen van deze richtlijn te wijzigen en die bijlage IV betreffen teneinde rekening te houden met de vooruitgang van de wetenschap en de techniek, worden vastgesteld volgens de in artikel 21, lid 2, bedoelde regelgevingsprocedure met toetsing.

2. De lidstaten

a) berekenen geharmoniseerde risico-indicatoren als bedoeld in lid 1 door gebruik te maken van overeenkomstig de communautaire wetgeving inzake statistieken over gewasbeschermingsmiddelen verzamelde statistische gegevens, samen met andere relevante gegevens;

b) signaleren trends inzake het gebruik van bepaalde werkzame stoffen;

c) wijzen prioritaire punten aan zoals werkzame stoffen, gewassen, regio's of praktijken die extra aandacht verdienen, of goede praktijken die als voorbeeld kunnen worden gesteld ter verwezenlijking van de doelstellingen van deze richtlijn om de risico's en de gevolgen van het gebruik van pesticiden voor de gezondheid van de mens en het milieu te verminderen, en de ontwikkeling en invoering van geïntegreerde gewasbescherming en alternatieve benaderingswijzen en technieken te bevorderen met het

oog op de beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van pesticiden.

Artikel 17

Sancties

De lidstaten stellen de sancties vast die van toepassing zijn op inbreuken op de krachtens deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen en zij treffen alle nodige maatregelen om de daadwerkelijke toepassing ervan te garanderen. De sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn. De lidstaten stellen de Commissie uiterlijk op 26 november 2012 in kennis van die bepalingen en delen haar onverwijld alle latere wijzigingen van die bepalingen mee.

16 Bijlage 2: Samenvatting effectbeoordeling Europa

Samenvatting van de EFFECTBEOORDELING BETREFFENDE DE THEMATISCHE STRATEGIE VOOR EEN DUURZAAM GEBRUIK VAN PESTICIDEN {COM(2006) 373 final} {SEC(2006) 894}

Deze effectbeoordeling (EB) is opgesteld door de diensten van de Commissie ter onderbouwing van de thematische strategie voor een duurzaam gebruik van pesticiden. Op basis van een diepgaande studie die in opdracht van de Commissie is uitgevoerd door een externe deskundige[1], wordt grondig onderzocht welke effecten de in de strategie voorgestelde maatregelen zullen hebben op economisch en sociaal gebied en op de gezondheid en het milieu.

16.1 Probleemomschrijving

Pesticiden zijn werkzame stoffen en producten die zijn ontworpen om fundamentele processen in levende organismen te beïnvloeden; zij kunnen schadelijke organismen verdelgen of onder controle houden. Ze worden gebruikt in de landbouw, om de groei van planten onder controle te houden op niet voor landbouw bestemde gronden (gewasbeschermingsproducten, GBP's) of voor andere doeleinden (biociden). Op dit moment komen in de strategie alleen de GBP's aan bod omdat ze veruit het belangrijkste zijn in termen van gebruikte hoeveelheden en economische omzet.

Aan het gebruik van GBP's zijn aanzienlijke economische en sociale voordelen verbonden. Ze verbeteren of beschermen de oogst door concurrerend onkruid te verdelgen of terug te dringen en schadelijke organismen te doden, ze verbeteren of beschermen de kwaliteit van producten en minimaliseren de vereiste arbeid. GBP's zijn ook essentieel om een betrouwbaar aanbod van landbouwproducten te kunnen verzekeren omdat ze fluctuaties in de opbrengst helpen voorkomen. Voorts dragen GBP's bij tot een groter aanbod van laaggeprijsde en dus voor alle consumenten betaalbare groenten en fruit van goede kwaliteit. Dankzij het gebruik van GBP's is voor de voedselproductie een minder groot areaal vereist en kunnen meer voedingsmiddelen regionaal worden geproduceerd, waardoor transportkosten kunnen worden gedrukt en er meer ruimte ontstaat voor andere doeleinden, zoals recreatie, de inrichting van natuurparken en de bescherming van de biodiversiteit. Bij duurzame akkerbouw of teeltmethoden met een minimum aan productiemiddelen - waardoor de vraag naar fossiele energie in de landbouw daalt, erosie wordt verminderd, en de uitspoeling van nutriënten uit de bodem afneemt - is men voor een deel ook aangewezen op het gebruik van herbiciden. De Europese gewasbeschermingssector is overigens een significante economische speler op de wereldmarkt en een belangrijke werkgever binnen Europa met ongeveer 26 000 werknemers in de EU-25. Ook heel wat andere bedrijven zijn betrokken bij het gebruik van GBP's (onder meer producenten van uitrusting voor

gewasbesproeiing, bedrijven die besproeiing vanuit de lucht aanbieden).

Pesticiden bezitten anderzijds vaak schadelijke eigenschappen en worden meestal bewust in het milieu gebracht tijdens het gebruik, waardoor mens en milieu eraan kunnen worden blootgesteld.

Risico's voor de menselijke gezondheid kunnen ontstaan door directe blootstelling (arbeiders bij de productie van pesticiden en gebruikers, met name boeren) en indirecte blootstelling (consumenten, omwonenden en omstanders), met name tijdens of na het gebruik in de landbouw, landschapsinrichting of bij andere activiteiten. Terwijl de risico's van elke afzonderlijke werkzame stof die in pesticiden zit worden geëvalueerd tijdens de vergunningsprocedure, bestaat er geen bevredigende methode om de effecten van de blootstelling aan mengsels van chemicaliën te beoordelen. Het is bijgevolg onmogelijk het totale effect op de menselijke gezondheid te beoordelen van alle substanties die momenteel worden gebruikt.

Blootstelling aan pesticiden kan zowel tot acute als tot chronische gezondheidseffecten leiden. Chronische gezondheidsproblemen, zoals kanker, geboortefwijkingen, vruchtbaarheidsproblemen en huidaandoeningen, ontstaan door een constante en langdurige blootstelling aan lage concentraties. Indirecte blootstelling van omstanders, omwonenden (door sproeinevel) en consumenten (door residuele hoeveelheden in landbouwproducten of water) kan ernstiger gevolgen hebben voor kwetsbare bevolkingsgroepen zoals kinderen, bejaarden of andere bijzondere risicogroepen en werknemers. Binnen de wetenschappelijke wereld is men van oordeel dat de kennis wat de effecten op kinderen betreft nog leemtes vertoont.

Risico's voor het milieu: ongewilde of overmatige lozing van chemische stoffen in water, lucht of bodem zijn nadelig voor planten, de fauna, de kwaliteit van de milieucompartmenten en de biodiversiteit in het algemeen. Bodem-, oppervlaktewater- en grondwaterverontreiniging ontstaat voornamelijk door sproeinevel, uitloging of wegspoeling. Pesticidenverontreiniging van natuurlijk water is een ernstig probleem bij laaglandrivieren, waarin de verontreinigingsgraad vaak de drempelwaarde van 0.1 µg/l overschrijdt zodat een behandeling om de pesticiden te verwijderen noodzakelijk is om het water als drinkwater te kunnen verdelen. Potentiële verontreiniging van het oppervlakte- en grondwater vergt een permanente monitoring.

De gebruiksfase en de daaropvolgende fase van de levenscyclus van pesticiden houden de grootste risico's in voor blootstelling van de mens of rechtstreekse emissies in het milieu. De gebruiker, die uiteindelijk beslist 'waarom', 'hoe', 'wanneer' en 'welke' pesticiden worden gebruikt, is duidelijk de sleutelfactor om de verontreiniging van het milieu te beperken.

Behoefte aan actie van de EU

De communautaire regelgeving inzake gewasbeschermingsproducten heeft in de eerste plaats betrekking op het op de markt brengen en het einde van de levenscyclus van dergelijke producten. De twee

belangrijkste regelgevende teksten zijn Richtlijn 91/414/EEG betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en Verordening (EG) nr. 396/2005 tot vaststelling van maximumgehalten aan bestrijdingsmiddelenresiduen in of op levensmiddelen en diervoeders van plantaardige en dierlijke oorsprong. Eén van de tekortkomingen van het bestaande juridische kader inzake pesticiden is dat onvoldoende aandacht wordt besteed aan de eigenlijke gebruiksfase, die van doorslaggevend belang is om het totale risico van het gebruik van pesticiden te bepalen.

Het pesticidengebruik in de verschillende lidstaten vertoont momenteel grote verschillen, niet alleen in termen van het totale volume, maar ook van de heersende trends. De verschillen worden deels verklaard door verschillen in de manier waarop de landbouwsector gestructureerd is en de uiteenlopende weersomstandigheden (die verschillende behoeften inzake gewasbescherming met zich brengen), maar ook door de mate waarin inspanningen worden gedaan om het gebruik en de risico's van pesticiden te beperken. Hierdoor ontstaan ongelijke concurrentievoorwaarden voor gebruikers en producenten van pesticiden. Voorts genieten de menselijke gezondheid en het milieu niet in de hele Gemeenschap dezelfde bescherming. Zonder communautaire maatregelen zullen de verschillen tussen de lidstaten blijven toenemen.

16.2 Doelstellingen

Deze strategie past binnen het 6e Milieuactieprogramma (6e MAP) waarin haar algemene en specifieke doelstellingen zijn vastgesteld.

De algemene doelstelling van de strategie is een vermindering van de effecten van pesticiden op de menselijke gezondheid en het milieu en meer in het algemeen de totstandbrenging van een duurzamer gebruik van pesticiden en een significante algemene vermindering van de risico's en van het gebruik van pesticiden zonder dat daardoor de noodzakelijke gewasbescherming in het gedrang komt.

De specifieke doelstellingen van de strategie zijn:

- i) maximale beperking van de aan het gebruik van pesticiden verbonden gevaren en risico's voor gezondheid en milieu;
- ii) verbeterde controles op het gebruik en de distributie van pesticiden;
- iii) vermindering van de toegepaste hoeveelheden schadelijke werkzame stoffen, onder meer door vervanging van de gevaarlijkste stoffen door veiligere, waaronder niet-chemische, alternatieven;
- iv) bevordering van pesticidenvrije teelten of teelten met een gering gebruik van pesticiden, met name door bewustmaking van de gebruikers, het promoten van gedragscodes en het in overweging nemen van de inzet van financiële instrumenten;
- v) het opzetten van een transparant systeem voor rapportage en monitoring van de gemaakte vorderingen bij de verwezenlijking van

de doelstellingen van de strategie, met inbegrip van de ontwikkeling van passende indicatoren.

Omdat wordt geopteerd voor maatregelen die positieve effecten hebben op de economie, de samenleving, het milieu en de gezondheid, is de strategie volledig in overeenstemming met de Lissabondoelstellingen voor groei en werkgelegenheid.

Voorts spoort de doelstelling om de dreiging die door het gebruik van pesticiden wordt veroorzaakt aanzienlijk terug te schroeven volledig met het voorzorgsbeginsel voor duurzame ontwikkeling.

16.3 Gebruikte methodologie

Door de holistische aanpak van specifieke onderwerpen wordt in de thematische strategieën sterk de nadruk gelegd op de integratie van de maatregelen in het bestaande beleid en de reeds bestaande wetgeving. De thematische strategie voor een duurzaam gebruik van pesticiden omvat een aantal afzonderlijke maatregelen die, overeenkomstig dit integratieconcept, via reeds bestaande instrumenten zullen worden uitgevoerd of die, indien zulks niet haalbaar is, in de vorm van nieuwe wetgeving zullen worden voorgesteld.

De basisbenadering is drieledig:

- integreren van een aantal maatregelen in het bestaande rechts- en beleidskader (GLB, herziening van Richtlijn 91/414/EEG en wijzigingen van de machinerichtlijn);
- nieuwe wetgevingsvoorstellen: een kaderrichtlijn betreffende het duurzaam gebruik van pesticiden waarin alle maatregelen worden opgenomen waarvoor een regelgevend initiatief noodzakelijk werd geacht en die niet in de bestaande wetgeving kunnen worden geïntegreerd. Voorts zal een voorstel worden ingediend voor een verordening betreffende de verzameling van statistische gegevens over het gebruik van pesticiden;
- aanbevelingen aan de lidstaten om passende maatregelen te treffen wanneer communautaire actie niet aan de orde is.

In de effectbeoordeling wordt ingezoomd op de maatregelen en keuzes die niet binnen het bestaande rechtskader en beleid kunnen worden geïntegreerd, die naar verwachting een essentiële bijdrage zullen leveren om de doelstellingen van de strategie te realiseren of waarover tijdens de raadplegingsprocedure geen eensgezindheid bestond.

Voor elke maatregel die in de EB is onderzocht, werden verschillende uitvoeringsalternatieven afgewogen. Deze gaan van 'geen actie' tot dwingende, sterk regulerende wettelijk bindende maatregelen. De 'geen actie' optie werd systematisch meegenomen en betekent een strikte status quo: geen aanscherping van het bestaande kader, maar ook geen neerwaartse nivellering. In deze benadering staat de kostprijs van het niet ondernemen van actie dus gelijk met de niet-gerealiseerde baten van de voorgestelde strategie.

Alle alternatieven werden als volgt geanalyseerd:

- vaststelling en beschrijving van de huidige situatie (status quo) in de lidstaten wat betreft de belangrijkste maatregelen en opties,
- vaststelling van causale verbanden en relaties,
- evaluatie van de effecten van de verschillende alternatieven,
- aanbeveling van de meest gepaste actie.

De effecten werden beoordeeld op grond van:

- de economische gevolgen (waar mogelijk uitgedrukt in extra kosten of extra ontvangsten voor de betrokken actoren in vergelijking met een status quo),
- de sociale gevolgen (waar mogelijk uitgedrukt in aantal en kwaliteit van de banen op basis van een gemiddelde correlatie tussen inkomen en banen of kosten en banen),
- de gevolgen voor het milieu (voornamelijk beoordeeld op basis van de verwachte daling van de gebruikte hoeveelheid GBP's, rekening houdend met de mogelijke effecten van de vervanging van GBP's en andere gevolgen die niet samenhangen met de terugloop van het gebruik maar niettemin een vermindering van het risico betekenen, bv. bufferzones ter bescherming van water),
- de gevolgen voor de gezondheid (geen kwantitatieve maar een kwalitatieve beoordeling rekening houdend met vermeden nadelige gevolgen voor de gezondheid van gebruikers, consumenten, omwonenden en omstanders door verminderde blootstelling of door een daling van het aantal ongevallen).

16.4 Voorgestelde maatregelen

In licht van de resultaten van de EB werd aanbevolen de volgende maatregelen in de strategie op te nemen:

- De invoering van opleidings- en kwalificatienormen voor distributeurs en professionele gebruikers van pesticiden in alle lidstaten en communautaire minimumnormen terzake.
- Verplichte certificering van nieuwe apparatuur voor de toepassing van pesticiden die op de markt wordt gebracht, alsmede een regelmatige inspectie van de gebruikte uitrusting in alle lidstaten.
- Een algemeen verbod op sproeien vanuit de lucht, maar lidstaten dienen over mogelijkheid te beschikken om ontheffingen toe te staan wanneer kan worden aangetoond dat sproeien vanuit de lucht, ook vanuit milieuoogpunt, duidelijke voordelen oplevert tegenover andere toedieningsmethoden of wanneer er geen haalbare alternatieven voorhanden zijn.
- Een betere waterbescherming door de afbakening van bufferstroken en het verminderen van sproeiverwaaiing door het gebruik van 'aangepaste technische uitrusting'.
- Invoering van een wettelijk bindende afbakening van gebieden met een aanzienlijk verminderd of nulgebruik van pesticiden. De Commissie en de lidstaten dienen samen te werken om voor deze gebieden specifieke richtsnoeren en beste praktijken op te stellen.

- Maatregelen om een veilige opslag en hantering van pesticiden en de verpakkingen en de restanten daarvan te waarborgen. De concrete organisatie moet aan de lidstaten worden toevertrouwd.
- Vaststelling van een nationale regeling voor de verzameling van gegevens over het op de markt brengen en het gebruik van GBP's. De lidstaten moeten vrij kunnen beslissen hoe zij de verzameling van gegevens wensen te organiseren, daar dit sterk zal afhangen van de structuur van de landbouwsector.
- Vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor geïntegreerde bestrijding (IPM) door de tenuitvoerlegging van de optie "harmonisering van de algemene minimumnormen door een aanpassing van de definitie van 'geïntegreerde bestrijding' van Richtlijn 91/414/EEG" in combinatie met de optie "ontwikkeling van specifieke richtsnoeren voor IPM."

De effectbeoordeling heeft ertoe geleid dat zowel wettelijk bindende kwantitatieve doelstellingen voor een beperking van het gebruik als de invoering van belastingen / heffingen in Gemeenschapsverband werden verworpen.

16.5 Verwachte kosten en baten

De voorgestelde maatregelen hebben als doel de risico's door het gebruik van GBP's voor het milieu en de menselijke gezondheid terug te dringen zonder de opbrengst van de landbouwer te verminderen. De hele maatschappij, en in het bijzonder de gebruikers van pesticiden, consumenten en het milieu, heeft baat bij een beperking van het gebruik van GBP's. Uit een extrapolatie op basis van een breed opgezet Duits onderzoek blijkt dat een optimaler gebruik van pesticiden in de hele EU in totaal tot een besparing van meer dan 200 miljoen euro per jaar zou leiden door een daling van de externe kosten, zoals de nadelige effecten op het milieu en de menselijke gezondheid. Meer partiële gegevens uit het VK en Nederland geven een indicatie van de kosten van de verontreiniging van de watervoorraden door pesticiden.

Het uitgangspunt is dat de kosten (voor de GBP-sector en voor de landbouwers die voor de opleiding en de certificering en het onderhoud van de toepassingsapparatuur betalen) en de baten (voor landbouwers die minder GBP's gebruiken, en voor de opleidings-, onderhouds- en certificeringsbedrijven) gelijk zijn. Het verwachte totale netto-effect, dat overeenstemt met de voormelde daling van de externe kosten (de enige baten die niet door verliezen worden gecompenseerd), is derhalve duidelijk positief.

Bijlage 1 bevat een overzicht van de totale kosten en baten van de in de strategie voorgestelde maatregelen. De voordelen voor de mens en het milieu zijn om diverse redenen moeilijk kwantificeerbaar: i) er is een gebrek aan relevante beschikbare gegevens, ii) sommige baten hebben enkel een kwalitatieve en relatieve waarde, en iii) er is niet altijd een kwantificeringsmethode voorhanden.

Hoewel dat niet per se een doelstelling is, verwacht men dat de maatregelen zullen leiden tot een vermindering van het totale GBP-gebruik met 11% tot 16% (d.i. 31 000 tot 41 000 ton werkzame

stoffen) per jaar. Voor de landbouwers betekent dit een besparing tussen 770 miljoen euro en 1100 miljoen euro, waardoor ook de omzet van de GBP-sector daalt.

Zelfs indien de landbouwers de volledige kosten van de maatregelen dragen (behalve 40 tot 80 miljoen euro om een regeling voor het beheer van pesticidenrecipiënten op te zetten, die normaal door de pesticidenproducenten zouden moeten worden betaald), levert dit voor hen een aanzienlijke winst op: tussen 380 miljoen euro en 710 miljoen euro (met inbegrip van steun voor plattelandsontwikkeling). De kosten omvatten ongeveer 250 miljoen euro voor opleiding, 90 miljoen euro voor tests en controles van sproeiers, 40 miljoen euro voor onderhoud van de apparatuur, 2 tot 4,5 miljoen euro extra voor de aankoop van nieuwe gecertificeerde apparatuur, 2 miljoen euro voor de verzameling en rapportage van gedetailleerde gegevens over het gebruik van pesticiden. Andere kosten zoals de extra arbeidstijd (ongeveer 210 miljoen euro) en meer vraag naar adviesverlening (ongeveer 130 miljoen euro) kunnen worden gecompenseerd via de maatregelen inzake plattelandsontwikkeling in het kader van het GLB. De enige maatregel waaraan cijfermatig aanzienlijke extra administratieve lasten voor de overheden van de lidstaten konden toegeschreven is het verzamelen van gegevens over de verkoop en het gebruik van pesticiden, met een jaarlijkse kostprijs van ongeveer 9 miljoen euro.

Wat de werkgelegenheid betreft, worden uitgesproken positieve gevolgen verwacht, namelijk een totale nettotoename met ongeveer 3000 banen. Het verlies van 1700 tot 2000 (in het slechtste geval) banen in de productie- en distributiebedrijven zal worden gecompenseerd door de creatie van nieuwe banen in andere sectoren: 200 banen voor de regeling voor het recipiëntenbeheer, 2500 banen voor opleiding en certificering, 1000 banen voor tests en controles van sproeiers, 500 banen voor het onderhoud van apparatuur en 900 tot 1300 banen in de voorlichting van landbouwers. Voorts zal in het kader van de strategie onderzoek en innovatie worden gestimuleerd om meer selectievere werkzame stoffen te ontwikkelen. Dit biedt marktperspectieven aan de meest innoverende ondernemingen en sluit volledig aan bij de Lissabonstrategie.

Aangezien de huidige situatie verschilt van lidstaat tot lidstaat, wordt verwacht dat de gevolgen minimaal tot middelsterk zullen zijn in negen lidstaten, middelsterk in acht lidstaten en middelsterk tot sterk in de andere acht.

Tabel 1 Algemene kosten en baten van de thematische strategie

	Baten	Kosten	Balans
Boeren	tussen 1110 en 1440 miljoen euro/jaar minder schade voor de gezondheid	725 miljoen euro/jaar	tussen + 380 en + 710 miljoen euro/jaar minder schade voor de

			gezondheid
Bedrijven in de sector	+ 3000 banen	tussen 300 en 670 miljoen euro/jaar (kan worden beperkt door extra adviesverleningsdiensten en de ontwikkeling van innoverende producten)	tussen - 670 en - 300 miljoen euro/jaar + 3000 banen toename concurrentievermogen
Overheden LS	200 miljoen euro/jaar (besparingen op milieu- en gezondheidskosten) + 180 banen positieve gevolgen voor mens en milieu	9 miljoen euro/jaar	+ 191 miljoen euro/jaar + 180 banen positieve gevolgen voor mens en milieu

[1] De raadpleging werd door de Commissie gestart na de goedkeuring van de mededeling 'Op weg naar een thematische strategie voor een duurzaam gebruik van pesticiden' (COM(2002) 349 def.) Informatie over de verschillende stappen van de raadplegingsprocedure en de beschikbare documentatie kan worden geraadpleegd op:
<http://europa.eu.int/comm/environment/ppps/home.htm>

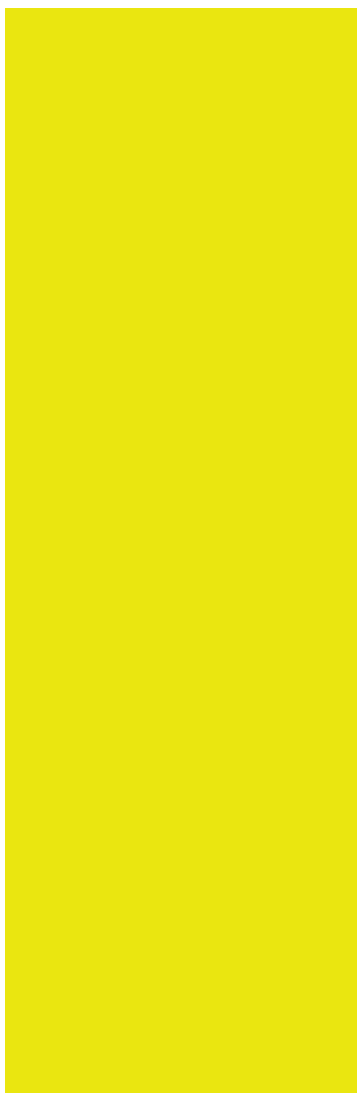
17 Bijlage 3: Sensibilisatiecampagnes Vlaamse overheid

Met de slogan Zonder is gezonder werd in 2003 het startschot gegeven voor het afbouwen van het gebruik aan bestrijdingsmiddelen in Vlaanderen. Deze grootschalige sensibilisatiecampagne bestond uit:

- verspreiden van drie folders en drie affiches aangepast aan de doelgroep: openbare besturen, particulier en land- en tuinbouw;
- T-V spots
- Website zonder is gezonder met een deel voor de particulier en een apart deel voor openbare besturen

De tweede campagne liep in 2007 en was gelinkt aan de verhoogde waarden van DDE in het bloed bij de biomonitoring. Deze campagne bestond uit volgende aspecten en liep gelijk met de inzamelactie van bestrijdingsmiddelen op de milieuparken:

- specifieke folder voor de bewoners van drinkwatergebieden met de nadruk op de risico's van pesticiden voor het drinkwater
- affiches rond waterwingebieden
- algemene folder inclusief het vermelden van de inzameling van pesticiden op de milieuparken
- affiches van de inzamelactie
- grote posters voor gemeenten te plaatsen in de terreinen die pesticidenvrij beheerd worden.

18 Bijlage 4 – Doelgroepen en aantallen

18.1 Recreatie domeinen en andere

	aantal
Terreinen	
Recreatiedomein*	35
Pretparken	5
Dierentuinen / zoo's	4
Kinderboerderijen	22
Totaal	66

* recreatiedomeinen lid van Vlaanderen is Recreatie

	openbare dienst					privaat-rechterlijk	Totaal
	gemeenschap	provincie	gemeente	intercommunale	totaal		
Antwerpen	0	5	3	0	8	3	11
Vlaams-Brabant	1	4	0	0	5	2	7
West-Vlaanderen	0	1	0	0	1	2	3
Oost-Vlaanderen	0	2	6	0	8	1	9
Limburg	0	1	2	1	4	1	5
Totaal	1	13	11	1	26	9	35

18.2 Scholen

		gemeenschap	provincie	gemeente	intercommunale	Totaal openbare besturen	Privaatrechterlijk	Totaal
Basisonderwijs en kleuteronderwijs								
	Antwerpen	92	0	182	0	274	385	659
	Vlaams-Brabant	49	1	115	0	165	211	376
	West-Vlaanderen	69	0	71	0	140	331	471
	Oost-Vlaanderen	86	2	106	0	194	357	551
	Limburg	66	2	42	0	110	232	342
	Totaal	362	5	516	0	883	1583	2466
Secundaire scholen								
	Antwerpen	53	7	29	0	89	203	292
	Vlaams-Brabant	35	2	11	0	48	99	147
	West-Vlaanderen	46	1	1	0	48	157	205
	Oost-Vlaanderen	56	11	7	0	74	152	226
	Limburg	37	10	3	1	51	110	161
	Totaal	227	31	51	1	310	742	1052
Hoge scholen								22
Universiteiten								7

18.3 Jeugdbewegingen

Type jeugdbewegingen	Aantal leden jeugdbewegingen (2008)
Fos	8.019
Chirojeugd Vlaanderen	92.605
KSJ-KSA-VKSJ	36.403
KLJ	26.842
VNJ	1.110
VKSM	72.500
KAJ	geen cijfer
Totaal	237.479

Jeugdverblijfscentra	Aantal centra (2009)	Aantal erkende overnachtingcapaciteit (per dag) (2009)
Jeugdverblijven type A	113	6.164
Jeugdverblijven type B	139	8.391
Jeugdverblijven type C	141	12.611
Hostels	13	1.229
	406	28.395

	Overnachtingen in erkende jeugdverblijfscentra (2006)
Aantal overnachtingen	307.952

18.4Sport

	Aantal actieve sportbeoefenaars in verenigingsverband (2008)
Vlaams Gewest	1.174.010

Lidmaatschap van een sportvereniging van Vlamingen in % na weging (2009)

	Nooit lid	Vroeger lid	Passief lid	Actief lid
<25j.	33,3	34,1	2,2	26,8
% alle leeftijden	52,8	26,2	1,7	16,8

Aanwezige sportaccommodatie (2009)

provincie	openlucht zwembad	openluchtsportveld
Antwerpen	23	3788
Limburg	20	2200
Oost-Vlaanderen	9	2233
Vlaams-Brabant	8	1500
West-Vlaanderen	20	1910
Totaal Vlaanderen	80	11631

	2009	2004	2000
sporthal	1325	1.219	1.198
sportlokaal	4721	4.660	4.705
open lucht sportveld	11.631	11.161	11.388
Totaal	17.677	17.040	17.291

18.5 Kinderopvang

Types Kinderopvang	capaciteit	aantal voorzieningen
Buitenschoolse opvang verbonden aan een KDV	1.202	38
Dienst voor onthaalouders	32.124	188
Initiatief Buitenschoolse Opvang	28.098	246
Crèche	15.108	299
Peutertuin	422	19
Lokale dienst - buitenschoolse opvang	254	11
Lokale dienst - voorschoolse opvang	373	22
Zelfstandige buitenschoolse opvangvoorziening	3.143	80
Zelfstandig Kinderdagverblijf	26.454	1.340
Zelfstandig Onthaalouder	5.891	936
Som	113.069	3.179

Bron: Kind en gezin

	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen	
	Capaciteit	aantal voorzieningen	Capaciteit	aantal voorzieningen	Capaciteit	aantal voorzieningen	Capaciteit	aantal voorzieningen	Capaciteit	aantal voorzieningen
Buitenschoolse opvang verbonden aan een KDV	53	2	305	5	397	17	151	5	296	9
Dienst voor onthaalouders	8325	50	5294	18	7976	51	4190	31	6339	38
Initiatief Buitenschoolse Opvang	7214	70	5605	41	6327	43	3876	42	5076	50
Crèche	4119	88	1564	25	3504	69	3852	75	2069	43
Peutertuin	272	12			80	4			70	3
Lokale dienst - buitenschoolse opvang	20	2	64	3	20	1	52	1	98	4
Lokale dienst - voorschoolse opvang	117	7	10	1	134	7	14	1	98	6
Zelfstandige buitenschoolse opvangvoorziening	488	11	917	22	193	8	998	17	547	22
Zelfstandig Kinderdagverblijf	7156	357	1359	72	6801	356	5240	248	5898	307
Zelfstandig Onthaalouder	858	137	251	45	1410	223	1057	170	2315	361
Som	28622	736	15369	232	26842	778	19430	590	22806	843

Bron: Kind en Gezin